

Arbetsmarknad och arbetsliv

14

Förslag till statens budget för 2012

Arbetsmarknad och arbetsliv

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	11
2	Arbetsmarknad och arbetsliv	13
2.1	Omfattning	13
2.2	Utgiftsutveckling	13
2.3	Skatteutgifter	15
3	Arbetsmarknad	17
3.1	Omfattning	17
3.2	Utgiftsutveckling	17
3.3	Mål	19
3.4	Resultat och analys	19
3.4.1	Arbetsförmedlingen	20
3.4.2	Analys och slutsats Arbetsförmedlingen	23
3.4.3	Arbetsförmedlingens arbete med kontrollen inom arbetslöshetsförsäkringen	24
3.4.4	Arbetslöshetskassornas och IAF:s arbete med kontrollen inom arbetslöshetsförsäkringen	25
3.4.5	Analys och slutsats kontrollfunktionen	25
3.4.6	Arbetslöshetsförsäkringen	26
3.4.7	Analys och slutsats arbetslöshetsförsäkringen	27
3.4.8	Arbetet med att motverka felaktiga utbetalningar och bidragsbrott	27
3.4.9	Analys och slutsats av arbetet med att motverka felaktiga utbetalningar och bidragsbrott	28
3.4.10	Arbetsmarknadspolitiska insatser	28
3.4.11	Ungdomar	36
3.4.12	Analys och slutsats ungdomar	38
3.4.13	Personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga	39
3.4.14	Analys och slutsats personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga	41
3.4.15	Insatser för sjukskrivnas återgång till arbete	41
3.4.16	Insatser för ökad integration	44
3.4.17	Analys och slutsats för insatser för ökad integration	45
3.4.18	Europeiska socialfonden	46
3.4.19	Analys och slutsats Europeiska socialfonden	47

3.5	Politikens inriktning.....	47
3.5.1	Insatser för att bryta långtidsarbetslöshet	49
3.5.2	Insatser för att förhindra långtidsarbetslöshet	51
3.5.3	Insatser för sjukskrivnas återgång till arbete	52
3.5.4	Satsningar för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga	54
3.5.5	Nyanländas etablering.....	54
3.6	Budgetförslag.....	55
3.6.1	1:1 Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader.....	55
3.6.2	1:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd	56
3.6.3	1:3 Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser	57
3.6.4	1:4 Lönebidrag och Samhall m.m.....	60
3.6.5	1.5 Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige.....	62
3.6.6	1:6 Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2007-2013.....	62
3.6.7	1:7 Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering	64
3.6.8	1:8 Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen.....	65
3.6.9	1:9 Bidrag till administration av grundbeloppet	66
3.6.10	1:10 Bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten	66
3.6.11	1:11 Bidrag till lönegarantiersättning	67
4	Arbetsliv	69
4.1	Omfattning	69
4.2	Utgiftsutveckling.....	70
4.3	Mål.....	70
4.4	Resultatredovisning	71
4.4.1	Arbetsmiljö	71
4.4.2	Analys och slutsatser Arbetsmiljö.....	78
4.4.3	Arbetsrätt.....	79
4.4.4	Analys och slutsatser Arbetsrätt	84
4.4.5	Lönebildning.....	85
4.4.6	Analys och slutsatser Lönebildning	88
4.5	Politikens inriktning.....	88
4.5.1	Utgångspunkter för områdena arbetsmiljö och arbetsrätt	88
4.5.2	Arbetsmiljö	89
4.5.3	En nationell handlingsplan för arbetsmiljöområdet 2010–2015	89
4.5.4	Jämställdhet i arbetslivet	90
4.5.5	Arbetsrätt.....	90
4.5.6	Lönebildning.....	91
4.6	Budgetförslag.....	91
4.6.1	2:1 Arbetsmiljöverket.....	91
4.6.2	2:2 Arbetsdomstolen	93
4.6.3	2:3 Statens nämnd för arbetstgares uppfinningar	93
4.6.4	2:4 Internationella arbetsorganisationen (ILO)	94
4.6.5	2:5 Medlingsinstitutet	94

Tabellförteckning

Anslagsbelopp.....	12
Tabell 2.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv ..	14
Tabell 2.2 Härledning av ramnivån 2012–2015. Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv	15
Tabell 2.3 Ramnivån 2012 realekonomiskt fördelad. Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv.....	15
Tabell 2.4 Skatteutgifter inom utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv, netto	15
Tabell 3.1 Utgiftsutveckling inom område Arbetsmarknad.....	18
Tabell 3.2 Antal personer som har erhållit en anställning eller påbörjat en reguljär utbildning 90 dagar efter avslutad aktivitet hos kompletterande aktör	22
Tabell 3.3 Genomsnittligt antal deltagare per månad i jobb- och utvecklingsgarantin	29
Tabell 3.4 Andel i arbete med eller utan stöd eller utbildning 30 dagar efter programslut.....	30
Tabell 3.5 Deltagarnas fördelning mellan utbildningsinriktning samt andel kvinnor och män.....	33
Tabell 3.6 Kvalificeringsgrunder för personer som hade nystartsjobb i december 2010	34
Tabell 3.7 Särskilda insatser för sökande med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga	39
Tabell 3.8 Uppnådda resultat 2006 – 2010.....	40
Tabell 3.9 a Beräknade årsplatser.....	48
Tabell 3.9 b Beräknade utgifter totalt och per åtgärd	49
Tabell 3.10 Anslagsutveckling	55
Tabell 3.11 Uppdragsverksamhet.....	55

Tabell 3.12 Härledning av anslagsnivån 2012–2015, för 1:1 Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader	55
Tabell 3.13 Anslagsutveckling.....	56
Tabell 3.14 Härledning av anslagsnivån 2012–2015, för 1:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning	57
Tabell 3.15 Anslagsutveckling.....	57
Tabell 3.16 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden.....	58
Tabell 3.17 Volymer och utgifter arbetsmarknadspolitiska program	59
Tabell 3.18 Härledning av anslagsnivån 2012–2015, för 1:3 Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser	59
Tabell 3.19 Anslagsutveckling.....	60
Tabell 3.20 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden.....	60
Tabell 3.21 Program för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga (Samhall AB och lönebidrag m.m.).....	61
Tabell 3.22 Härledning av anslagsnivån 2012–2015, för 1:4 Lönebidrag och Samhall m.m.	62
Tabell 3.23 Anslagsutveckling.....	62
Tabell 3.24 Härledning av anslagsnivån 2012–2015, för 1:5 Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige.....	62
Tabell 3.25 Anslagsutveckling.....	62
Tabell 3.26 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden.....	63
Tabell 3.27 Härledning av anslagsnivån 2012–2015, för 1:6 Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2007-2013.....	64
Tabell 3.28 Anslagsutveckling.....	64
Tabell 3.29 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden.....	64
Tabell 3.30 Härledning av anslagsnivån 2012–2015, för 1:7 Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering.....	65
Tabell 3.31 Anslagsutveckling.....	65
Tabell 3.32 Härledning av anslagsnivån 2012–2015, för 1:8 Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen.....	65
Tabell 3.33 Anslagsutveckling.....	66

Tabell 3.34 Härledning av anslagsnivån 2012–2015, för 1:9 Bidrag till administration av grundbeloppet	66
Tabell 3.35 Anslagsutveckling	66
Tabell 3.36 Anslagsutveckling	67
Tabell 3.37 Nettoutgifter m.m. för anslaget 1:11 Bidrag till lönegarantiersättning första halvåret 2010 respektive 2011	67
Tabell 3.38 Företagskonkurser m.m. budgetåret 2008–första halvåret 2011	68
Tabell 3.39 Antal personer med lönegarantiersättning m.m. 2008– juli 2010/juni 2011	68
Tabell 3.40 Antal personer med lönegarantiersättning m.m. uppdelat på företagskonkurs och företagsrekonstruktion 2010–juli 2010/juni 2011	68
Tabell 3.41 Härledning av anslagsnivån 2012–2015, för 1:11 Bidrag till lönegarantiersättning.....	68
Tabell 4.1 Utgiftsutveckling inom område Arbetsliv	70
Tabell 4.2 Antal arbetsställebesök 2008–2010.....	73
Tabell 4.3 Antal inspektioner 2008–2010	73
Tabell 4.4 Deltidsarbete (15–74 år), 2005–2010.....	80
Tabell 4.5 Tidsbegränsad anställning (15–74 år), 2005–2010	80
Tabell 4.6 Målstatistik för Arbetsdomstolen 2008–2010.....	84
Tabell 4.7 Genomströmningstid för mål vid Arbetsdomstolen 2008–2010	84
Tabell 4.8 Antal förlorade arbetsdagar på grund av konflikt 2006–2010.....	86
Tabell 4.9 Löneutveckling per timme för hela arbetsmarknaden, 2006–2010.....	86
Tabell 4.10 Arbetskraftskostnadsutvecklingen per timme inom näringslivet, 2006–2010	87
Tabell 4.11 Anslagsutveckling	91
Tabell 4.12 Uppdragsverksamhet.....	91
Tabell 4.13 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden	92
Tabell 4.14 Härledning av anslagsnivån 2012–2015, för 2:1 Arbetsmiljöverket	93
Tabell 4.15 Anslagsutveckling	93
Tabell 4.16 Härledning av anslagsnivån 2012–2015, för 2:2 Arbetsdomstolen.....	93

Tabell 4.17 Anslagsutveckling.....	93
Tabell 4.18 Härledning av anslagsnivån 2012–2015, för 2:3 Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar	94
Tabell 4.19 Anslagsutveckling.....	94
Tabell 4.20 Anslagsutveckling.....	94
Tabell 4.21 Uppdragsverksamhet	95
Tabell 4.22 Härledning av anslagsnivån 2012–2015, för 2:5 Medlingsinstitutet.....	95

Diagramförteckning

Diagram 4.1 Antal dödsfall i arbetsolyckor 1995–2010	71
Diagram 4.2 Antal anmälda arbetsolyckor med frånvaro 1995–2010.....	71
Diagram 4.3 Antal anmälda arbetssjukdomar 1995–2010	71
Diagram 4.4 Andel av sjukfrånvaron som uppges bero på arbetsorsakade besvär 1997–2010	72
Diagram 4.5 Anställda och ohälsa, upplevda besvär hos kvinnor 1997–2009.....	72
Diagram 4.6 Anställda och ohälsa, upplevda besvär hos män 1997–2009.....	72
Diagram 4.7 Andel som inte kan koppla bort tankarna från arbetet när man är ledig och som har lågt handlingsutrymme 1991–2009	72
Diagram 4.8 Veckoarbetstid (15–74 år), 2010.....	79
Diagram 4.9 Antal medlingsärenden i riksavtalsförhandlingar där MI har förordnat medlare, 2001–2010, år med omfattande avtalsrörelser	86
Diagram 4.10 Kvinnors genomsnittslön i procent av mäns genomsnittslön efter sektor, med hänsyn tagen till könsskillnader i yrke, ålder och arbetstid	87

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

1. godkänner målet för arbetsmarknadspolitiken (avsnitt 3.3),
2. godkänner målet för arbetslivspolitik (avsnitt 4.3),
3. bemyndigar regeringen att under 2012 för ramanslaget 1:3 *Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 3 300 000 000 kronor 2013–2015 (avsnitt 3.6.3),
4. bemyndigar regeringen att under 2012 för ramanslaget 1:4 *Lönebidrag och Samhall m.m.* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 11 000 000 000 kronor 2013–2015 (avsnitt 3.6.4),
5. bemyndigar regeringen att under 2012 för ramanslaget 1:6 *Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2007–2013* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 3 013 540 000 kronor 2013–2016 (avsnitt 3.6.6),
6. bemyndigar regeringen att under 2012 för ramanslaget 1:7 *Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 9 000 000 kronor 2013–2015 (avsnitt 3.6.7),
7. bemyndigar regeringen att under 2012 för ramanslaget 2:1 *Arbetsmiljöverket* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 18 400 000 kronor 2013 (avsnitt 4.6.1),
8. för budgetåret 2012 anvisar anslagen under utgiftsområde 14 *Arbetsmarknad och arbetsliv* enligt följande uppställning:

Anslagsbelopp*Tusental kronor*

Anslag		Anslagstyp	
1:1	Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader	ramanslag	7 185 502
1:2	Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd	ramanslag	34 521 815
1:3	Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser	ramanslag	8 297 981
1:4	Lönebidrag och Samhall m.m.	ramanslag	16 749 761
1:5	Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige	ramanslag	109 333
1:6	Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2007–2013	ramanslag	1 537 000
1:7	Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering	ramanslag	31 616
1:8	Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen	ramanslag	56 138
1:9	Bidrag till administration av grundbeloppet	ramanslag	53 019
1:10	Bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten	ramanslag	8 303
1:11	Bidrag till lönegarantiersättning	ramanslag	1 200 000
2:1	Arbetsmiljöverket	ramanslag	605 609
2:2	Arbetsdomstolen	ramanslag	30 230
2:3	Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar	ramanslag	93
2:4	Internationella arbetsorganisationen (ILO)	ramanslag	32 622
2:5	Medlingsinstitutet	ramanslag	56 686
Summa			70 475 708

2 Arbetsmarknad och arbetsliv

2.1 Omfattning

Utgiftsområdet omfattar områdena Arbetsmarknad och Arbetsliv. Området Arbetsmarknad består i huvudsak av matchning av arbetssökande och lediga jobb, arbetsmarknadspolitiska program, arbetslöshetsförsäkringen, lönegarantiersättning, Europeiska socialfonden samt myndigheterna Arbetsförmedlingen (AF), Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige (Svenska ESF-rådet), Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen (IAF) och Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU). Området Arbetsliv omfattar arbetsmiljö, arbetsrätt och lönebildning samt myndigheterna Arbetsmiljöverket (AV), Arbetsdomstolen (AD), Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar (SNAO), ILO-kommittén och Medlingsinstitutet (MI).

2.2 Utgiftsutveckling

Utgifterna har ökat kraftigt 2009 och 2010 i spåren av finanskrisen som inleddes 2008. År 2010 var utgifterna 7 936 miljoner kronor högre än 2009, vilket i huvudsak förklaras av fler deltagare i jobb- och utvecklingsgarantin och jobbgarantin för ungdomar samt Arbetsförmedlingens ökade förvaltningskostnader. Utgifterna för arbetslöshetsersättning och lönegarantiersättning minskade dock samtidigt med 3 307 miljoner kronor.

Under 2011 har arbetsmarknaden i viss mån återhämtat sig, vilket bidrar till att utgifterna beräknas vara lägre 2011 än 2010. Inbromsningen i svensk ekonomi under andra halvåret 2011 innebär dock att återhämtningen på arbetsmark-

naden stannar av. Detta bidrar till att utgifterna beräknas öka 2012 och 2013. Från och med 2014 beräknas utgifterna minska i takt med att återhämtningen åter tar fart. Innevarande år bedöms utgifterna minska med 3 085 miljoner kronor jämfört med 2010, men förväntas öka 2012 både på grund av ökad arbetslöshet och till följd av de reformer inom arbetsmarknadspolitiken som föreslås i denna budgetproposition. Utfallet 2011 antas bli 4 635 miljoner kronor lägre än anvisade medel i statens budget för 2011. Utgifterna överstiger dock den i budgetpropositionen för 2011 beräknade anslagsnivån med 6 457 miljoner kronor 2012, 8 857 miljoner kronor 2013 och 6 998 miljoner kronor 2014.

Lönegarantiersättningarna förväntas bli högre än beräknat innevarande år och på ändringsbudget i samband med denna budgetproposition föreslås därför att anslag 1:11 *Bidrag till lönegarantiersättning* ökas med 474 miljoner kronor.

Den del av det förstärkta arbetsmarknadspaketet som belastar utgiftsområdet innebär att utgifterna ökar med 2 792 miljoner kronor 2012, 1 817 miljoner kronor 2013, 1 061 miljoner kronor 2014 och 421 miljoner kronor 2015 (se avsnitt 3.5). Samtidigt innebär de ytterligare platserna inom arbetsmarknadspolitiken för personer som lämnat sjukförsäkringen ökade utgifter om 443 miljoner kronor 2012, 653 miljoner kronor 2013, 400 miljoner kronor 2014 och 54 miljoner kronor 2015 (se avsnitt 3.5.3). Det nuvarande utbildningsuppdraget i IFAU:s instruktion (dvs. utvärdering av effekterna på arbetsmarknaden av åtgärder inom utbildningsväsendet) föreslås utvidgas till att även bl.a. omfatta utvärderingar av effekterna på elevers resultat. IFAU:s förvaltningsanslag föreslås därför ökas med 4 miljoner kronor 2012, och beräknas ökas

med 8 miljoner kronor 2013. Från och med 2014 beräknas anslaget öka med 10 miljoner kronor (se avsnitt 3.6.7).

Sammantaget innebär detta att utgifterna jämfört med 2011 års ekonomiska vårproposition

minskar med 91 miljoner kronor 2011, men blir 9 473 miljoner kronor högre 2012, 12 692 miljoner kronor högre 2013, 11 037 miljoner kronor högre 2014 och 7 511 miljoner kronor högre 2015.

Tabell 2.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv

Miljoner kronor

	Utfall 2010	Budget 2011 ¹	Prognos 2011	Förslag 2012	Beräknat 2013	Beräknat 2014	Beräknat 2015
Anslag inom området Arbetsmarknad ²	67 873	69 396	64 788	69 750	67 988	63 377	57 868
Anslag inom området Arbetsliv ³	682	710	683	725	730	743	761
Totalt för utgiftsområdet	68 556	70 106	65 471	70 476	68 718	64 120	58 629

Anmärkning: Beloppen är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med summan.

¹ Inklusive tilläggsbudgetar till statens budget 2011 (prop. 2010/11:99, bet. 2010/11:FiU21, prop. 2009/10:121, bet. 2009/10:FiU35) och förslag till ändringsbudget i samband med denna proposition.

² Utfall 2010 inkluderar äldreanslaget 22:6 Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2000-2006 (2008).

³ Utfall 2010 inkluderar äldreanslaget 23:6 Avvecklingsmyndigheten för Arbetslivsinstitutet (2008).

**Tabell 2.2 Härledning av ramnivån 2012–2015.
Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv**

Miljoner kronor

	2012	2013	2014	2015
Anvisat 2011¹	69 632	69 632	69 632	69 632
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löneomräkning ²	65	196	344	534
Beslut	3 015	859	-509	-2 914
Övriga makroekonomiska förutsättningar	-3 334	-2 389	-5 319	-8 527
Volymer	-28	-937	-928	-928
Övrigt	1 125	1 356	901	832
Ny ramnivå	70 476	68 718	64 120	58 629

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2010 (bet. 2010/11:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2011 års budget för staten. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2013-2015 är preliminär och kan komma att ändras.

**Tabell 2.3 Ramnivån 2012 realekonomiskt fördelad.
Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv**

Miljoner kronor

	2012
Transfereringar ¹	60 899
Verksamhetskostnader ²	9 528
Investeringar ³	49
Summa ramnivå	70 476

¹ Med transfereringar avses inkomstöverföringar, dvs. utbetalningar av bidrag från staten till exempelvis hushåll, företag eller kommuner utan att staten erhåller någon direkt motprestation.

² Med verksamhetskostnader avses resurser som statliga myndigheter använder i verksamheten, t.ex. utgifter för löner, hyror och inköp av varor och tjänster.

³ Med investeringar avses utgifter för anskaffning av varaktiga tillgångar såsom byggnader, maskiner, immateriella tillgångar och finansiella tillgångar.

Den realekonomiska fördelningen baseras på utfall 2010 och kända förändringar av anslagens användning. Huvuddelen avser transfereringar i form av bidrag till arbetslöshetsersättning, aktivitetsstöd, utvecklingsersättning och lönesubventioner till arbetsgivare.

2.3 Skatteutgifter

Stöd inom utgiftsområdet redovisas i huvudsak på budgetens utgiftssida men det finns även stöd på inkomstsidan i form av avvikelser från en likformig beskattning, s.k. skatteutgifter. Dessa påverkar budgetens saldo och kan därför jämföras med stöd på utgiftssidan. Utgifter för Personalvård hör till området Arbetsliv och övriga området Arbetsmarknad. De sistnämnda ska dock inte ses som specifika medel inom arbetsmarknadspolitiken eftersom det handlar om generella efterfrågestimulerande åtgärder och rörlighetsstimulanser för anställda. Utgifterna beskrivs närmare i skrivelsen Redovisning av skatteutgifter (skr. 2010/11:108).

**Tabell 2.4 Skatteutgifter inom utgiftsområde 14
Arbetsmarknad och arbetsliv, netto**

Miljoner kronor

	2011	2012
Avdrag för ökade levnadskostnader vid tillfälligt arbete, dubbel bosättning och hemresor	790	820
Avdrag för resor till och från arbetet ¹	4 630	4 860
Avdrag för utbildningsresor vid omstrukturering	- ²	-
Avdrag för inställelseresor	-	-
Förmån av resa vid anställningsintervju	-	-
Förmån av utbildning vid omstrukturering m.m.	-	-
Personalvård	-	-
Flyttersättningar från arbetsgivare	-	-
Avdrag för resor till och från arbetet ³	-	-
Nedsättning av egenavgifter för personer som vid årets ingång inte har fyllt 26 år	50	50
Nedsättning av arbetsgivaravgifter för personer som vid årets ingång inte har fyllt 26 år	13 230	13 930
Generell nedsättning av egenavgifter	1 060	1 130
Skattereduktion för RUT-tjänster	1 460	1 610
Skattereduktion för ROT-arbeten	12 000	10 000
Stöd för nystartsjobb	4 617	5 271
Totalt för utgiftsområdet	37 837	37 671

¹ Kostnader i tjänst.

² Skatteutgiften kan inte beräknas.

³ Kostnader i näringsverksamhet.

3 Arbetsmarknad

3.1 Omfattning

Området Arbetsmarknad består i huvudsak av matchning av arbetssökande och lediga jobb, arbetsmarknadspolitiska program, arbetslöshetsförsäkringen, lönegarantiersättning, Europeiska socialfonden samt myndigheterna Arbetsförmedlingen, Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige (Svenska ESF-rådet), Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen (IAF) och Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU).

3.2 Utgiftsutveckling

Utgifterna har ökat kraftigt de senaste åren i spåren av den tidigare finanskrisen som inleddes 2008. Utgifterna 2010 var 7 920 miljoner kronor högre än 2009, vilket i huvudsak förklaras av fler deltagare i jobb- och utvecklingsgarantin och jobbgarantin för ungdomar samt Arbetsförmedlingens ökade förvaltningskostnader. Utgifterna för arbetslöshetsersättningen och lönegarantiersättningen minskade samtidigt med 3 307 miljoner kronor.

Under 2011 har arbetsmarknaden i viss mån återhämtat sig, vilket bidrar till att utgifterna beräknas vara lägre 2011 än 2010. Inbromsningen i svensk ekonomi under andra halvåret 2011 innebär dock att återhämtningen på arbetsmarknaden stannar av. Detta bidrar till att de arbetsmarknadsrelaterade utgifterna beräknas vara på en högre nivå 2012 och 2013 än både 2010 och 2011.

Innevarande år bedöms utgifterna minska jämfört med 2010 men förväntas öka 2012 både på grund av ökad arbetslöshet och till följd av

reformer inom arbetsmarknadspolitiken. Utfallet 2011 beräknas också bli 4 608 miljoner kronor mindre än anvisade medel i statens budget 2011. Utgifterna överstiger den beräknade anslagsnivån i budgetpropositionen för 2011.

Utgifterna under anslaget 1:3 *Bidrag till arbetslöshetsersättning* beräknas bli 3 829 miljoner kronor lägre 2011 jämfört med anvisade medel i statens budgeten 2011.

Även utgifterna under anslag 1.4 *Lönebidrag och Samhall* beräknas bli lägre än 2011 jämfört med anvisade medel 2011. Utgifterna beräknas bli 635 miljoner kronor lägre än anvisade medel i statens budget 2011. Orsaken är främst svårigheten att hitta arbetsgivare som anställer med lönebidrag som påverkat utgifterna.

Den del av det förstärkta arbetsmarknads-paketet som belastar utgiftsområdet innebär att utgifterna ökar med 2 792 miljoner kronor 2012, 1 817 miljoner kronor 2013, 1 061 miljoner kronor 2014 och 421 miljoner kronor 2015 (se avsnitt 3.5). Ökningen sker främst under anslagen 1:1 *Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader*, 1:2 *Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd* och 1:3 *Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser*.

Samtidigt innebär de ytterligare platserna inom arbetsmarknadspolitiken för personer som lämnat sjukförsäkringen ökade utgifter om 443 miljoner kronor 2012, 653 miljoner kronor 2013, 400 miljoner kronor 2014 och 54 miljoner kronor 2015 (se avsnitt 3.5.3).

Det nuvarande utbildningsuppdraget i IFAU:s instruktion (dvs. utvärdering av effekterna på arbetsmarknaden av åtgärder inom utbildningsväsendet) föreslås utvidgas till att även bl.a. omfatta utvärderingar av effekterna på elevens resultat. IFAU:s förvaltningsanslag före-

slås därför ökas med 4 miljoner kronor 2012, och beräknas ökas med 8 miljoner kronor 2013. Från och med 2014 beräknas anslaget vara 10 miljoner kronor jämfört med 2011. (se avsnitt 3.6.7).

Lönegarantiersättningarna förväntas dock bli högre än beräknat innevarande år och på ändringsbudget i samband med denna budgetproposition föreslås därför att anslag 1:11 Bidrag till lönegarantiersättning ökas med 474 miljoner kronor.

Tabell 3.1 Utgiftsutveckling inom område Arbetsmarknad

Miljoner kronor

	Utfall 2010	Budget 2011 ¹	Prognos 2011	Förslag 2012	Beräknat 2013	Beräknat 2014	Beräknat 2015
<i>Arbetsmarknad</i>							
1:1 Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader	5 852	5 931	5 813	7 186	6 857	6 842	6 608
1:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd	37 626	36 936	33 107	34 522	32 843	30 360	26 670
1:3 Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser	7 170	7 396	7 393	8 298	8 674	7 198	6 448
1:4 Lönebidrag och Samhall m.m.	14 500	16 089	15 454	16 750	16 889	16 729	16 435
1:5 Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige	107	103	103	109	112	114	117
1:6 Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2007-2013	1 140	1 346	1 323	1 537	1 507	1 122	650
1:7 Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering	27	27	28	32	36	39	40
1:8 Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen	54	56	56	56	57	58	60
1:9 Bidrag till administration av grundbeloppet	52	52	52	53	55	56	57
1:10 Bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten	8	8	8	8	8	8	8
1:11 Bidrag till lönegarantiersättning	1 338	1 450	1 450	1 200	950	850	775
2008 13 22:6 Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2001-2006	-1	0	0	0	0	0	0
Summa Arbetsmarknad	67 873	69 396	64 788	69 750	67 988	63 377	57 868

¹ Inklusive ändringsbudget till statens budget 2011 (prop. 2010/11:99, bet. 2010/11:FIU21) och förslag till ändringsbudget i samband med denna proposition.

3.3 Mål

Regeringens förslag: Målet för arbetsmarknadspolitiken är att insatserna ska bidra till en väl fungerande arbetsmarknad.

Skälen för regeringens förslag: I enlighet med vad regeringen anför i proposition En reformerad budgetlag (prop. 2010/11:40), anser regeringen att det är naturligt och önskvärt att den politiska viljeinriktningen och de politiska prioriteringarna formuleras i termer av mål och att målen underställs riksdagen. De mål som föreslås bör vara formulerade på ett sådant sätt att de kan följas upp och ska i enlighet med budgetlagen (2011:203) utgöra grunden för regeringens resultatredovisning till riksdagen.

De arbetsmarknadspolitiska resurserna ska tydligt prioriteras och inriktas mot matchning mellan arbetssökande och lediga jobb samt mot dem som står långt från arbetsmarknaden. Den arbetsmarknadspolitiska verksamheten ska utföras effektivt. Uppföljning och utvärdering ska utvecklas och prioriteras inom berörda myndigheter. Arbetsmarknadspolitiken ska därför utifrån mål och resurser verka för att:

- förbättra matchningen mellan dem som söker arbete och dem som söker arbetskraft,
- säkerställa att arbetslöshetsförsäkringen fungerar som en omställningsförsäkring, och
- stadigvarande öka sysselsättningen på lång sikt.

3.4 Resultat och analys

Målet för området Arbetsmarknad är att insatserna ska bidra till en väl fungerande arbetsmarknad. De ska även bidra till den ekonomiska politikens huvuduppgift och regeringens mål om full sysselsättning. Det statliga offentliga åtagandet under området utgörs i stor utsträckning av den arbetsmarknadspolitiska verksamheten vid Arbetsförmedlingen och arbetslöshetsförsäkringen. För att nå målet om en väl fungerande arbetsmarknad ska matchningen förbättras, den stadigvarande sysselsättningen på sikt öka och arbetslöshetsförsäkringens roll som omställnings-

försäkring säkerställas. Regeringen gör bedömningen att arbetsmarknadspolitiken har bidragit till att förbättra arbetsmarknadens funktionssätt.

Regeringens långsiktiga sysselsättningspolitik fokuserar på åtgärder som stärker utbudet av arbetskraft, eftersom erfarenheten visar att det är utbudet av arbetskraft som på sikt bestämmer sysselsättningens storlek. Regeringen har genomfört reformer inom bl.a. arbetslöshetsförsäkringen, sjukförsäkringen och arbetsmarknadspolitiken som tillsammans med jobbskatteavdraget ökar incitamenten att delta i arbetskraften och söka jobb samt förbättrar matchningen på arbetsmarknaden. Det bidrar till en högre varaktig sysselsättningsgrad och lägre jämviktsarbetslöshet. Utöver strukturella reformer infördes en rad tillfälliga åtgärder i samband med finanskrisen 2008 i syfte att mildra lågkonjunktorens negativa effekter. Fokus för krisåtgärderna var att dämpa sysselsättningsfallet, förhindra att arbetslösheten ligger kvar på en hög nivå under lång tid och hålla uppe arbetskraftsdeltagandet.

En aktiv arbetsmarknadspolitik utgjorde grunden för att möta den ökade arbetslösheten under 2009 och 2010. Arbetsmarknadspolitiken anpassades under det försämrade konjunkturläget genom en kraftfull satsning på aktiva åtgärder för långtidsarbetslösa, men även för dem som nyligen blivit arbetslösa. När arbetsmarknadsläget förbättrades under slutet av 2010 och första delen av 2011, var det därför åter rimligt att de konjunkturberoende åtgärderna minskade i omfattning. På lång sikt är det främst de strukturella reformerna som har betydelse för sysselsättningens utveckling.

Ett tecken på att regeringens reformer har förbättrat arbetsmarknadens funktionssätt är att den starka sysselsättningsökningen inte har lett till några större bristsituationer på arbetsmarknaden. Trots den goda utvecklingen är resursutnyttjandet på arbetsmarknaden lågt och spåren av finanskrisen som inleddes 2008 syns fortfarande på arbetsmarknaden. Tydligaste tecken på det är att arbetslösheten fortfarande är hög. Under andra kvartalet 2011 var arbetslösheten 8,5 procent. Dessutom är sysselsättningsgraden fortfarande lägre än före krisen till följd av att befolkningen i arbetsför ålder har ökat snabbare än sysselsättningen.

Regeringens politik har bidragit till att arbetsmarknaden är mer flexibel i dag än på 1990-talet. Arbetsmarknadspolitiken innehåller i dag större

inslag av incitament att söka jobb aktivt, vilket bl.a. bidrar till en effektivare matchningsprocess på arbetsmarknaden.

Efter denna övergripande inledning följer här en mer detaljerad redovisning för de olika insatserna och insatsområdena inom området Arbetsmarknad.

3.4.1 Arbetsförmedlingen

Matchningen

Matchningen mellan arbetssökande och lediga platser är av central betydelse för sysselsättningsutvecklingen. Arbetsförmedlingen ska verka för att förbättra arbetsmarknadens funktionssätt, bl.a. genom att effektivt sammanföra dem som söker arbete med dem som söker arbetskraft.

Enligt Arbetsförmedlingens årsredovisning för 2010 anmäldes totalt 550 000 lediga platser till Arbetsförmedlingen, vilket var 142 000 fler än 2009. Av det totala antalet vakanser i ekonomin beräknas 33 procent ha anmälts till Arbetsförmedlingen. Det kan jämföras med över 50 procent under högkonjunkturen 2008, Arbetsförmedlingens marknadsandel brukar variera med konjunkturen. Under det första halvåret 2011 fortsatte antalet platser som anmäldes till Arbetsförmedlingen att öka, och det totala antalet nyanmälda platser ökade med 100 000 jämfört med samma period 2010.

Enligt Arbetsförmedlingen var under 2010 90 procent av arbetsgivarna som anmält en ledig plats till Arbetsförmedlingen nöjda med Arbetsförmedlingens service, samtidigt angav 60 procent av de sökande som fått arbete att de har fått det stöd eller den hjälp som de behövde från Arbetsförmedlingen.

Både antalet och andelen inskrivna arbetslösa och programdeltagare som fick ett arbete ökade under 2010 jämfört med 2009. Antalet inskrivna arbetslösa och programdeltagare som fick ett arbete ökade med 97 000 personer (24 procent) och är nu på samma nivå som under högkonjunkturen 2006 och 2007. Antalet inskrivna arbetslösa och i program fortsätter att minska successivt, men situationen på arbetsmarknaden är fortsatt mindre gynnsam för vissa grupper, såsom utrikes födda och äldre, samt för personer med endast förgymnasial utbildning, med långa inskrivningstider på Arbetsförmedlingen eller med funktionshinder som medför nedsatt arbetsförmåga.

En viktig del i Arbetsförmedlingens matchningsarbete är att tillhandahålla effektiva informationskanaler som sammanför arbetssökande och arbetsgivare. Arbetsförmedlingen ordnar bl.a. jobb- och rekryteringsmässor, rekryteringskampanjer och lokala rekryteringsträffar där arbetsgivare som behöver rekrytera enkelt kan komma i kontakt med arbetssökande. Under 2010 har Arbetsförmedlingen moderniserat de webbaserade sökkanalerna, bl.a. platsbanken, CV-databasen och Yrkeskompassen. Användningen av dessa ökade under 2010. I slutet av 2010 fanns cirka 140 000 presentationer i CV-databasen och drygt 100 000 arbetsgivare hade ett konto för att kunna söka i CV-databasen eller lägga in annonser.

Arbetsgivarkontakter är en annan strategiskt viktig del för att uppnå en väl fungerande matchning. Arbetsförmedlingens kontakter med arbetsgivare är viktiga bl.a. för att kunna föreslå lämpliga arbetssökande och inrikta yrkesutbildningarna mot rätt yrken. Arbetsförmedlingen har under 2010 fortsatt att arbeta med s.k. jobbjakter för att kunna identifiera och söka upp arbetsgivare som har ett behov av att anställa men ännu inte annonserat ut den lediga platsen. Genom satsningen stafetten har Arbetsförmedlingen informerat arbetsgivare om generationsväxlingen och vad Arbetsförmedlingen kan hjälpa till med. Enligt Arbetsförmedlingens mätningar kan nu 57 procent av arbetsgivarna tänka sig att använda myndigheten i samband med nyrekryteringar.

Ytterligare en viktig del i matchningen är dialogen mellan arbetsförmedlare och arbetssökande. Det finns positiva effekter i form av ökad sysselsättning när förmedlingsinsatser kombineras med kontroll av den arbetslösa arbetssökande. Det personliga mötet mellan arbetssökande och arbetsförmedlaren är därför viktigt. Alla inskrivna hos Arbetsförmedlingen ska ha en individuell handlingsplan. Den ska upprättas senast 30 dagar efter inskrivningstillfället. Andelen nyinskrivna som fick en handlingsplan inom 30 dagar har ökat från 43 procent 2009 till 59 procent 2010. Närmare 10 procent saknar handlingsplan ett år efter inskrivningen.

Handlingsplanen ska uppdateras när den arbetssökandes förutsättningar förändrats, dock minst en gång varje sexmånadersperiod. Andelen som fått sin handlingsplan uppdaterad under de senaste sex månaderna uppgick till i genomsnitt 71 procent under 2010.

Enligt Arbetsförmedlingens sökandeundersökning 2010 ansåg cirka 82 procent av de tillfrågade arbets sökande att handlingsplanen var ett bra eller ganska bra stöd jämfört med 80 procent 2009. Majoriteten av dem som var missnöjda med handlingsplanen var oense med Arbetsförmedlingen om handlingsplanens utformning eller ansåg att de inte behöver någon handlingsplan. Andra skäl till missnöje var att den arbets sökande ansåg att den innehöll fel eller för få aktiviteter, eller att uppföljningen av handlingsplanen var för dålig. Handlingsplanerna har enligt ett flertal utredningar generellt sett varit av låg kvalitet genom att vara för allmänt hållna, vilket innebär att uppföljningen av om den sökande fullgjort sina åtaganden försvåras (A2011/2626). Det finns dock inga specifika indikatorer vad gäller uppföljningen.

När det gäller kompetensförsörjning och matchning på längre sikt har Arbetsförmedlingen genom sin verksamhet och närvaro i landets alla delar en unik kunskap om arbetsmarknaden. Arbetsförmedlingen förmedlar denna kunskap bl.a. på sin hemsida genom den s.k. Yrkeskompassen som ger information om utsikterna vad gäller utbud och efterfrågan inom olika yrken i olika delar av landet. Informationen är av betydelse för andra aktörer i tillväxt- och utvecklingsarbete på olika nivåer, t.ex. för arbetet i de regionala kompetensplattformarna, och i olika planeringsprocesser, bl.a. vid dimensionering av utbildningar. Informationen är också till nytta för enskilda individer som ska besluta om utbildningsinriktning.

Arbetsförmedlingen har tillsammans med fyra andra myndigheter ett regeringsuppdrag att samverka inom kompetensförsörjningsområdet. Syftet är att stärka förutsättningarna för att privat och offentlig verksamhet får tillgång till efterfrågad kompetens och därmed förbättra konkurrenskraften och bidra till en hållbar nationell och regional tillväxt.

Arbets sökande som står långt ifrån arbetsmarknaden

Arbetsförmedlingen ska prioritera arbets sökande som står långt ifrån arbetsmarknaden.

Arbetslösa som av Arbetsförmedlingen bedömts ha sämre jobbchanser har i större utsträckning fått tidiga programinsatser eller subventionerade anställningar än arbets sökande med bättre jobbchanser enligt Arbetsförmedlingen.

Arbetsförmedlingen har flera verktyg för att stödja arbets sökande som står långt ifrån arbetsmarknaden, bl.a. de arbetsmarknadspolitiska programmen jobb- och utvecklingsgarantin samt jobbgarantin för ungdomar. Uppföljningar av IFAU visar dock på brister i aktivitetsnivån bland deltagarna i garantierna. Det gäller oavsett om de deltagit hos kompletterande aktörer eller Arbetsförmedlingen, men aktivitetsnivån var högre hos kompletterande aktörer. Våren 2010 startade Arbetsförmedlingen ett särskilt utvecklingsarbete kring jobb- och utvecklingsgarantin med särskilt fokus på att öka andelen som får del av arbetsplatsförlagda aktiviteter. När det gäller jobbgarantin för ungdomar har Arbetsförmedlingen arbetat med att i högre grad individanpassa insatserna. Till följd av att ungdomsarbetslösheten ökade förstärkte regeringen aktiviteterna inom jobbgarantin för ungdomar under 2010 genom bl.a. folkhögskolesatsningen. Arbetsförmedlingen utnyttjade knappt hälften av de 4 000 folkhögskoleplatserna 2010, (se avsnitt 3.4.11 och 3.4.12).

Antalet personer med lönebidrag eller annan subventionerad anställning uppgick 2010 till 67 500, vilket är 700 fler jämfört med 2009. Arbetsförmedlingen har tagit fram en handlingsplan för arbetet med personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga för att skapa fler ingångar till arbetsmarknaden. Syftet är att fler ska erbjudas anställningar med bl.a. lönebidrag och trygghetsanställning, (se avsnitt 3.4.13).

Arbetsförmedlingens och Försäkringskassans samverkan för att erbjuda rehabiliteringsinsatser för sjukförsäkrade har fortsatt under 2010. Trots ett bättre arbetsmarknadsläge har färre gått vidare till arbete eller utbildning jämfört med 2009. Av de tidigare sjukskrivna personer som skrivits in hos Arbetsförmedlingen har fler än beräknat visat sig stå längre ifrån arbetsmarknaden och behöva mer omfattande stöd från Arbetsförmedlingen, (se avsnitt 3.4.15).

Under 2010 förberedde Arbetsförmedlingen etableringsreformen, som trädde i kraft den 1 december 2010. Förberedelsearbetet bedrevs bl.a. inom ramen för en försöksverksamhet med s.k. etableringssamtal som innehållsmässigt haft många likheter med utformningen av reformen. Ett annat projekt syftade till att identifiera framgångsrika metoder för att minska utanförskapet bland utrikes födda kvinnor. I förberedelsearbetet ägde ett nära samarbete rum med andra

berörda myndigheter och Sveriges Kommuner och Landsting (SKL). Ett stort antal s.k. dialogträffar genomfördes med berörda aktörer runt om i landet. Systemstöd och handläggarstöd har tagits fram för det nya uppdraget och personal har rekryterats, (se avsnitt 3.4.16).

Kompletterande aktörer

Arbetsförmedlingen ska anlita kompletterande aktörer för att snabbt och effektivt få arbetsökande i arbete. Deltagare i garantierna, nyanlända flyktingar och invandrare samt personer i arbetslivsintroduktion kan få tillgång till förmedlingstjänster hos kompletterande aktörer. Under perioden 2009–2011 kan även personer som nyligen har blivit arbetslösa få del av dessa tjänster. Vissa nyanlända invandrare får sedan den 1 december 2010 enligt ett valfrihetssystem stöd av en ny typ av kompletterande aktörer, s.k. etableringslotsar.

Arbetsförmedlingen ska säkerställa att fler lokala mindre aktörer ingår i myndighetens tjänsteutbud. Under 2010 har Arbetsförmedlingen haft avtal med 938 kompletterande aktörer. Tre fjärdedelar av dem var små lokala aktörer.

Drygt 180 000 personer befann sig någon gång under 2010 hos en kompletterande aktör. Enligt Arbetsförmedlingens regleringsbrev ska en tredjedel av deltagarna i jobbgarantin för ungdomar respektive jobb- och utvecklingsgarantins första och andra fas erbjudas förmedlingstjänster hos en kompletterande aktör. Under 2010 fick 39 procent av deltagarna i jobb- och utvecklingsgarantins första och andra fas samt 34 procent av deltagarna i jobbgarantin för ungdomar del av förmedlingstjänster hos en kompletterande aktör.

Arbetsförmedlingen har för 2010 ändrat sitt sätt att beräkna hur många som har erbjudits upphandlad tjänst hos kompletterande aktörer och beaktar nu huruvida individen deltagit under de senaste två åren.

Andelen som har erhållit en anställning eller påbörjat en reguljär utbildning 90 dagar efter avslutad aktivitet hos en kompletterande aktör framgår av tabell 3.2. Andelen som har erhållit arbete har ökat under 2010.

Arbetsförmedlingens undersökningar visar att personer som deltar hos kompletterande aktörer är nöjda med aktiviteterna och aktörernas bemötande och kompetens. Det finns dock inga större skillnader i andelen som går till arbete bland dem som varit hos en kompletterande aktör jämfört

med dem som tagit del av motsvarande tjänster hos Arbetsförmedlingen (A2011/3114, A2011/ 953).

Tabell 3.2 Antal personer som har erhållit en anställning eller påbörjat en reguljär utbildning 90 dagar efter avslutad aktivitet hos kompletterande aktör

Åtgärd 2010 (2009)	Totalt antal	Andel i arbete, %	Andel i reguljär utbildning, %
Jobb- och utvecklings- garantin	23 131 (21 827)	17 (13)	4 (3)
Jobbgarantin för ungdomar	16 879 (5 385)	32 (17)	12 (13)
Nyanlända	2 807 (1 059)	16 (17)	5 (6)
Rehabilitering för arbete	1 363 (268)	19 (10)	1 (1)
Extern coach	68 537	38 (-)	4 (-)

Arbetsförmedlingen har under året skärpt sina kvalitetssäkringsrutiner avseende upphandling och uppföljning av kompletterande aktörer.

Under 2010 har Arbetsförmedlingen fått möjlighet att upphandla kompletterande aktörer i ett valfrihetssystem. Hittills är det möjligt att välja leverantör enbart när det gäller etableringslots. Arbetsförmedlingen räknar med att ha nödvändiga systemstöd på plats under hösten 2011.

Arbetsförmedlingens effektivitet

Den arbetsmarknadspolitiska verksamheten ska utföras effektivt. Effektiviteten beror på ett flertal olika faktorer, bl.a. om de insatser som erbjuds är ändamålsenligt utformade. Som den huvudsakliga myndigheten inom det arbetsmarknadspolitiska området, är det av stor vikt att Arbetsförmedlingen använder befintliga resurser på ett effektivt sätt.

Arbetsförmedlingen har i enlighet med regleringsbrevet för 2010 lämnat en beskrivning och analys av verksamhetens kostnadseffektivitet. I årsredovisningen för 2010 konstaterar Arbetsförmedlingen att möten med såväl arbetsgivare som arbetssökande är viktiga. En angelägen del i arbetet med att förbättra kostnadseffektiviteten är därför enligt Arbetsförmedlingen att effektivisera stöd och ledning av den operativa verksamheten för att kunna lägga så stor del som möjligt av tillgängliga personalresurser på kundmöten och genomföra så många kundmöten som möjligt under den tid som finns till förfogande. Vid

kundmötena ska det, oavsett i vilken form de genomförs, erbjudas så bra service som möjligt.

I årsredovisningen för 2010 redovisar Arbetsförmedlingen det genomsnittliga antalet kontakter per sökande och kontaktform. Det uppges att arbetslösa och programdeltagare igenomsnitt gör drygt ett fysiskt besök vid Arbetsförmedlingen per månad och att det i genomsnitt tar cirka 45 minuter. Även uppgifter om kontakter med arbetsgivare redovisas.

Riksrevisionen bedömer i en revisionsrapport med anledning av Arbetsförmedlingens årsredovisning, att kvalitetssäkringen av dessa uppgifter inte har fungerat tillfredsställande (dnr 32-2010-0702). Riksrevisionen menar att analysen av verksamhetens utveckling skulle öka i värde om prestationen delades upp på olika grupper av arbetslösa sökande, vilket skulle möjliggöra en vidare analys av Arbetsförmedlingens kostnadseffektivitet.

3.4.2 Analys och slutsats Arbetsförmedlingen

Det finns positiva effekter i form av ökad sysselsättning när förmedlingsinsatser kombineras med kontroll av den arbetslöses arbetssökande. För att undvika långa arbetslöshetstider är det viktigt att arbetslösa söker arbete aktivt. Förmedlingsinsatserna och uppföljningen är en förutsättning för att Arbetsförmedlingen ska kunna säkerställa individens stödbehov och arbetslöshetsförsäkringens roll som omställningsförsäkring. Det personliga mötet mellan arbetssökande och arbetsförmedlaren är därför viktigt. Det är därmed önskvärt att förmedlingsinsatserna förstärks och att mötena mellan arbetssökande och arbetsförmedlarna ökas). Regeringen bedömer även att det är angeläget att arbetsgivarkontakterna även fortsättningsvis ges hög prioritet eftersom de är viktiga för tillgången till arbetsplatsförlagda insatser och för att marknadsföra personer som arbetsgivaren inte skulle välja att anställa i första hand.

Alla som är inskrivna hos Arbetsförmedlingen ska ha en individuell handlingsplan. I handlingsplanen ska den arbetssökandes skyldigheter och planerade aktiviteter anges. Handlingsplanen fyller en viktig pedagogisk och informativ funktion och klargör vad den arbetssökande ska göra och vilket stöd som han eller hon ska få hos Arbetsförmedlingen. Trots att andelen arbetslösa som får en handlingsplan har ökat, kan

regeringen konstatera att andelen är låg. Att inte samtliga sökande har en handlingsplan kan visa på en kvalitetsbrist, men också tyda på att Arbetsförmedlingen bedömt att ett flertal sökande sannolikt får arbete inom kort och att det därför inte är nödvändigt att lägga resurser på att upprätta handlingsplaner för dessa. Den stora variationen i olika delar av landet indikerar att det finns utrymme för förbättringar. Regeringen anser att det finns skäl att utveckla arbetet med handlingsplaner vid Arbetsförmedlingen..

För att säkra den långsiktiga kompetensförsörjningen är samverkan mellan olika aktörer och myndigheter nödvändig. Som en del av arbetet med att utveckla yrkesutbildningen och dess koppling till arbetsmarknaden, kommer regeringen att ge Skolverket i uppdrag att i samverkan med de nationella branschråden kontinuerligt analysera ungdomars övergång från yrkesutbildning till arbetsliv. Det är enligt regeringens mening angeläget att det i dessa frågor finns ett nära samarbete och kunskapsutbyte mellan Skolverket och Arbetsförmedlingen. Arbetsförmedlingens insatser för att sprida kunskap om utbud och efterfrågan på arbetsmarknaden bidrar till en förbättrad långsiktig matchning på arbetsmarknaden.

Arbetet med de sökande som står långt ifrån arbetsmarknaden har försvårats av det höga antalet inskrivna arbetssökande med långa inskrivningstider. Under 2010 har arbetslösa med inskrivningstider över två år ökat både i antal och som andel av det totala antalet arbetslösa och deltagare i program med aktivitetsstöd. Regeringen bedömer att Arbetsförmedlingen behöver vidta ytterligare åtgärder för att höja aktivitetsnivån i jobb- och utvecklingsgarantin och jobbgarantin för ungdomar. Det är positivt att Arbetsförmedlingen har påbörjat ett sådant arbete. Det är vidare angeläget att användningen av det särskilda anställningsstödet ökar och att Arbetsförmedlingen säkerställer kvaliteten i jobb- och utvecklingsgarantins sysselsättningsfas. Regeringen bedömer även att det är viktigt att Arbetsförmedlingen vidtar åtgärder för att andelen deltagare i arbetsplatsförlagda aktiviteter ska öka i jobbgarantin för ungdomar och att Arbetsförmedlingen i högre grad utnyttjar folkhögskolesatsningen.

Regeringen anser att Arbetsförmedlingens arbete med att förbereda etableringsreformen varit omfattande och av god kvalitet.

Även Arbetsförmedlingens olika insatser för personer från sjukförsäkringen har i huvudsak fungerat väl under året.

Förutsättningarna för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga att kunna erhålla arbete måste förbättras. Arbetsförmedlingen behöver vidareutveckla matchningsarbetet för dessa och i ökad utsträckning använda de resurser som finns för bl.a. lönebidrag.

Syftet med kompletterande aktörer är att göra utbudet av förmedlingstjänster större och mer diversifierat för att på så sätt förbättra matchningen. I ett valfrihetssystem ges den arbetsökande möjlighet att välja den leverantör som han eller hon uppfattar tillhandahåller den bästa kvaliteten. Arbetsförmedlingen har sedan 2010 möjlighet att upphandla kompletterande aktörer i valfrihetssystem, vilket görs när det gäller etableringslotsar. På sikt anser regeringen att Arbetsförmedlingen i ökad utsträckning bör tillhandahålla valfrihetssystem i lämpliga arbetsmarknadspolitiska verksamheter.

Det är positivt att Arbetsförmedlingen har utvecklat kvalitetssäkringsrutiner när det gäller kompletterande aktörer och det är angeläget att åtgärder vidtas för att aktivitetsnivåerna i garantierna upprätthålls.

Det är även positivt att Arbetsförmedlingen nu redovisar uppgifter om kostnadseffektivitet. Det är angeläget att kvaliteten på uppgifterna säkras. Regeringen delar Riksrevisionens uppfattning att Arbetsförmedlingen bör redovisa informationen uppdelad på olika kundgrupper.

Regeringen föreslår också att Arbetsförmedlingen förstärks i syfte att öka kvaliteten i jobb- och utvecklingsgarantin och jobbgarantin för unga samt införa ett nytt arbetssätt för att förhindra långtidsarbetslöshet, se avsnitt 3.5.

3.4.3 Arbetsförmedlingens arbete med kontrollen inom arbetslöshetsförsäkringen

Arbetsförmedlingen ska säkra att arbetslöshetsförsäkringen fungerar som en omställningsförsäkring. En viktig grund i det arbetet är uppföljningen av arbetssökandet, se avsnitt 3.5.

Arbetsförmedlingen ska informera den arbetsökande om grundvillkoren i arbetslöshetsförsäkringen. I Arbetsförmedlingens årsredovisning (dnr A2011/954) framgår att andelen sökande

som anser sig veta vilka krav som ställs för att få arbetslöshetsersättning har minskat från 88 procent 2009 till 81 procent 2010.

Vidare ska Arbetsförmedlingen skicka en avanmälan till den sökandes arbetslöshetskassa om den sökande exempelvis utan giltiga skäl uteblir från ett överenskommet personligt besök eller inte är anträffbar på det telefonnummer han eller hon har uppgivit. Det saknas tillförlitlig statistik om i vilken utsträckning avanmälningar görs. Tidigare granskningar på området har dock visat på stora brister i tillämpningen av bestämmelserna (dnr A2010/1082).

Arbetsförmedlingen ska också underrätta arbetslöshetskassan om förhållanden som kan påverka den sökandes ersättningsrätt. Antalet underrättelser ökade under perioden 2001–2007, för att sedan minska markant under 2008 och 2009. Under 2010 ökade antalet underrättelser marginellt till totalt 3 700 (dnr A2010/2331 och A2011/1641). Samtidigt var variationen mellan arbetsmarknadsområdena mycket stor. I vissa områden ifrågasattes drygt 20 av 1 000 ersättningstagare, medan andelen i andra var ca en per 1 000. Arbetsförmedlingen anger flera orsaker till det minskade antalet underrättelser, såsom ett ökat antal arbetslösa och färre lediga platser.

Underrättelser är i sig inte något fullständigt mått på hur Arbetsförmedlingen arbetar med uppdraget i arbetslöshetsförsäkringen, men är en viktig del av kontrollarbetet. Variationen i antalet lämnade underrättelser över tid visar också att minskningen inte är kopplad till situationen på arbetsmarknaden. Underrättelser är därmed en indikator på Arbetsförmedlingens arbete med kontrollfunktionen och bör även fortsättningsvis analyseras.

Arbetsförmedlingen kan anvisa en sökande en ledig anställning eller ett arbetsmarknadspolitiskt program. En sökande som får arbetslöshetsersättning är skyldig att söka den anvisade anställningen eller delta i det anvisade programmet. I annat fall ska arbetsförmedlaren underrätta arbetslöshetskassan. Arbetsförmedlingen följer upp gjorda anvisningar genom stickprovskontroller hos arbetsgivarna. Kvalitetskontrollerna visar att sju till åtta procent av dem som rapporterat till Arbetsförmedlingen att de har sökt anvisat arbete i själva verket inte har gjort det (dnr A2010/1518). Ytterligare ett problem är att antalet anvisningar har minskat över tid, vilket innebär en risk för att jobbsökandet inte i tillräcklig grad prövas.

Även om den sökande är placerad hos en kompletterande aktör, är det Arbetsförmedlingen som ansvarar för kontrollfunktionen. De kompletterande aktörerna är dock skyldiga att informera Arbetsförmedlingen om omständigheter som kan påverka den sökandes rätt till arbetslöshetsersättning. Arbetsförmedlingen har utvecklat ett systemstöd för sådana s.k. avvikelserapporter. Myndigheten har också arbetat med informationsinsatser och löpande uppföljningar av de kompletterande aktörerna för att ytterligare inskräpa vikten av kontrollaspekten (dnr A2011/2673).

IAF har haft i uppdrag att granska kontrollfunktionen i relation till kompletterande aktörer. Granskningen visar att kontrollhanteringen förbättrats, men att det fortfarande saknas underlag som visar att Arbetsförmedlingen systematiskt följer upp att kontrollfunktionen säkerställs i samarbetet med de kompletterande aktörerna (dnr A2010/2633).

Arbetsförmedlingen har under 2010 arbetat för att stärka arbetslöshetsförsäkringens roll som omställningsförsäkring. I det arbetet ingår också åtgärder för att göra tillämpningen av regelverket i arbetslöshetsförsäkringen mer enhetlig. IAF och Arbetsförmedlingen har haft i uppdrag att följa upp dessa åtgärder (dnr A2011/2673 och A2011/3114) genom bl.a. metodutveckling, informationsinsatser, översyn av stödmaterial och uppbyggnad av nätverk för Arbetsförmedlingens resurspersoner för arbetslöshetsförsäkringen. Arbetsförmedlingen har även arbetat med att ta fram indikatorer för arbetet med kontrollfunktionen. Arbetet fortsätter under 2011.

3.4.4 Arbetslöshetskassornas och IAF:s arbete med kontrollen inom arbetslöshetsförsäkringen

För de underrättelser som lämnas till arbetslöshetskassorna har sanktionsgraden legat på 84 till 87 procent de senaste fem åren. Sanktionsgraden för första halvåret 2010 var cirka 81 procent. Det är i första hand för ärenden rörande de allmänna villkoren i 9 § lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring som sanktionsgraden har minskat, dvs. att den sökande inte har varit beredd att ta ett lämpligt erbjudet arbete eller kunnat visa att man varit aktivt arbetssökande. IAF har för avsikt att återkomma i frågan om den sjunkande sanktionsgraden vid underrättelser (dnr A2011/1641).

IAF har utifrån ett uppdrag i regleringsbrevet kartlagt hur arbetslöshetsersättning kombineras med studier (dnr A2011/2313). Arbetslöshetskassornas hantering av studier jämsides med arbetslöshetsersättning skiljer sig kassorna emellan. Skillnaderna gäller i huvudsak hur länge arbetslöshetsersättning kan lämnas samtidigt med studier, i vilken omfattning deltidsstudier kan bedrivas och kravet på att den sökande i förhand intygar att han eller hon är beredd att avbryta sina studier. Skillnaderna i tillämpningen gör att likabehandlingen kan ifrågasättas.

Under 2010 granskade IAF handläggningen av företagarenden vid sju arbetslöshetskassor. Granskningen föranledde vissa anmärkningar, men visade att arbetslöshetskassornas utredningar var tillfredsställande i de granskade ärendena.

Under 2010 och 2011 genomförde IAF granskningar av arbetslöshetskassornas handläggning av ersättningsärenden. Resultaten klassificerades enligt en fyragradig skala där handläggningen kunde vara av mycket god kvalitet, god kvalitet, i huvudsak god kvalitet och av ej tillfredsställande kvalitet. Av de 19 arbetslöshetskassor som granskades hade två mycket god kvalitet i sin handläggning, åtta god kvalitet och nio i huvudsak god kvalitet. Ingen av de granskade arbetslöshetskassorna hade en handläggning av ej tillfredsställande kvalitet.

3.4.5 Analys och slutsats kontrollfunktionen

Arbetsförmedlingen har en viktig roll i kontrollen av de allmänna villkoren i arbetslöshetsförsäkringen. Både försäkringens legitimitet och dess finansiering är beroende av att ersättning endast betalas till den som är berättigad till sådan. Av den anledningen har kontrollfunktionen uppmärksamats de senaste åren och Arbetsförmedlingen har arbetat med kontrollfrågan på flera plan. Regeringen anser att det är positivt att Arbetsförmedlingen vidtagit aktiva åtgärder för att förbättra kontrollfunktionen. Trots det finns det områden som behöver förbättras ytterligare. Det är viktigt att Arbetsförmedlingens uppföljning av arbetssökande utvecklas ytterligare. Utvecklingen av antalet underrättelser visar att det, trots en viss ökning, finns fortsatta svagheter i kontrollen. Det är också problematiskt att andelen ersättningsstagare som inte vet vilka krav som ställs i arbets-

löshetsförsäkringen ökar. Andra utvecklingsområden inom kontrollfunktionen är hanteringen av avanmälningar och kontrollen av sökande hos kompletterande aktörer. För att bättre kunna följa Arbetsförmedlingens arbete, måste relevanta indikatorer för kontrollarbetet tas fram. En förutsättning för en välfungerade kontroll är en tillräcklig uppföljning av arbetssökandet. Regeringen menar därför att det är viktigt att detta utvecklingsarbete sker integrerat med utvecklingen av Arbetsförmedlingens uppföljning av arbetssökande.

IAF:s granskningar av arbetslöshetskassornas handläggning av ersättningsärenden visar att kvaliteten generellt sett är god. Däremot kan tillämpningen av regelverket i vissa typer av ärenden skilja sig åt mellan arbetslöshetskassorna. Det rör sig exempelvis om studier jämsides med arbetslöshetsersättning. Det är IAF:s uppdrag att identifiera frågor som rör likabehandlingen och att lyfta dem till regeringen.

3.4.6 Arbetslöshetsförsäkringen

Arbetslöshetsförsäkringen ska fungera som en omställningsförsäkring och regeringen har därför under föregående och innevarande mandatperiod genomfört förändringar i syfte att stärka försäkringens roll som omställningsförsäkring.

Genomförda förändringar 2010

Utöver de förändringar som redovisades i budgetpropositionen för 2011 genomfördes ytterligare två förändringar i arbetslöshetsförsäkringen 2010. I juli ändrades reglerna så att tid då en arbetssökande varit förhindrad att arbeta på grund av militär utbildning som rekryt inom Försvarsmakten ska vara överhoppningsbar i arbetslöshetsförsäkringen. I december infördes regler om när en företagare som hyr ut lokaler och arrenderar ut mark ska anses som arbetslös.

Genomförda förändringar 2011

I januari 2011 infördes en möjlighet för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer, att meddela föreskrifter om villkor för fastställande av och rätt till arbetslöshets-

ersättning i andra fall än när en företagare inte vidtar några åtgärder i näringsverksamheten eller när näringsverksamheten har upphört definitivt.

Vidare infördes nya regler med anledning av den etableringsreform som genomförts för vissa nyanlända invandrare. Arbetslöshetsersättning kan numera inte lämnas till en arbetssökande som har rätt till etableringsersättning och tid när en person har haft rätt till etableringsersättning ska vara överhoppningsbar.

Därutöver infördes regler i förordning avseende företagare som bedriver fiske för sin huvudsakliga försörjning vilka tidigare funnits i föreskrifter meddelade av IAF. Bestämmelserna innebär bl.a. att företagare som bedriver fiske för sin huvudsakliga försörjning och som är medlem i en arbetslöshetskassa med yrkesfiske som verksamhetsområde ska anses som arbetslös vid tillfälligt avbrott i fisket om det tillfälliga avbrottet beror på ishinder, andra väderleksförhållanden, eller fångstbegränsningar beslutade av Europeiska unionen eller Havs- och vattenmyndigheten. Bestämmelserna om fångstbegränsningar gäller bara under 2011. Det infördes även en reglering av hur länge ersättning kan lämnas vid de olika typerna av tillfälliga avbrott i fisket.

I juli infördes en uttrycklig möjlighet för IAF att behandla personuppgifter för att tillhandahålla uppgifter till riksdagen eller regeringen eller till annan för att fullgöra uppgiftslämnande i enlighet med lag eller förordning. Uppgifterna får lämnas ut på medium för automatiserad behandling. Därutöver infördes ett förtydligande om att IAF får behandla personuppgifter om det är förenligt med den s.k. finalitetsprincipen i personuppgiftslagen. IAF fick även möjlighet att använda sig av ett utvidgat sökbegrepp för tillsyn, uppföljning, utvärdering och framställning av avidentifierad statistik. Därutöver infördes en skyldighet för arbetslöshetskassorna att lämna uppgifter till IAF om personer som får arbetslöshetsersättning (förordning 1997:836 om arbetslöshetskassor). Tidigare var arbetslöshetskassorna endast skyldiga att lämna uppgifter om medlemmar som får ersättning. Förändringen innebär att Arbetsförmedlingen får direktåtkomst till dessa uppgifter. Direktåtkomsten har tidigare bara omfattat dem som är medlemmar och som får ersättning.

Arbetslöshetskassornas genomströmningstider

Genomströmningstiden (uttryckt som medianvärde) motsvarar tiden i veckor från den arbetslöshetskassans första arbetslösa dag till första utbetalning görs. Genomströmningstiden är fundamental för den ekonomiska trygghet försäkringen ska ge och följs kontinuerligt upp av IAF. Under 2010 hade IAF i uppdrag att särskilt redovisa vilka åtgärder arbetslöshetskassorna vidtagit för att minska de långa genomströmningstiderna. Redovisningen visar att åtgärder vidtagits inom områdena ledning och styrning, personal, arbets sätt och rutiner samt inom informationsområdet (redovisas i IAF:s årsredovisning, dnr A2011/948). Arbetslöshetskassornas val av åtgärder varierar och påverkas av kassornas olika förutsättningar, exempelvis i fråga om storlek och verksamhetsområde.

IAF konstaterar att genomströmningstiderna har varit förhållandevis stabila för ärenden med inkomstrelaterad ersättning. De låg, före 2007, på mellan fem och sex veckor och har därefter ökat till sex till åtta veckor. Det finns dock tydliga skillnader mellan arbetslöshetskassorna.

Ärenden rörande grundförsäkringen utgjorde i genomsnitt 16–18 procent av det totala antalet ersättningsärenden 2008 och 2009. Genomströmningstiden för ärenden med grundbelopp varierar kraftigt mellan arbetslöshetskassorna. I genomsnitt ökade den från tio till 15 veckor mellan 2008 och 2009. Ökningen utgörs dock till stor del av en mycket kraftig ökning i enstaka arbetslöshetskassor.

De långa genomströmningstider som arbetslöshetskassorna uppvisade under 2009, framför allt för ärende med grundbelopp, har under 2010 förkortats vid flera arbetslöshetskassor.

3.4.7 Analys och slutsats arbetslöshetsförsäkringen

Antalet förändringar i arbetslöshetsförsäkringen har varit begränsat under 2011. Ändringar har gjorts i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring till följd av reformer inom andra områden, såsom försvarets personalförsörjning och etableringsreformen.

En förklaring till att arbetslöshetskassornas genomströmningstider minskade mellan 2009 och 2010 kan vara att ökningen av antalet ersättningsökande stannat av och att införandet av ett nytt ärendehanteringssystem fått genomslag i

den administrativa verksamheten. En annan förklaring kan vara att de åtgärder som kassorna vidtagit under 2009 och 2010 har gett resultat.

Med anledning av riksdagens tillkännagivande om arbetslöshetsförsäkringen avseende 100-dagarsregeln och regler för deltidsarbetslösa (Bet. 2010/11:AU9, rskr. 2010/11:279) bereds frågan inom Regeringskansliet och regeringen återkommer senare i denna fråga.

3.4.8 Arbetet med att motverka felaktiga utbetalningar och bidragsbrott

Arbetsförmedlingens arbete med att motverka felaktiga utbetalningar och bidragsbrott

Arbetsförmedlingen har under det senaste året utvecklat den interna styrningen och kontrollen i syfte att motverka felaktiga utbetalningar och bidragsbrott. Myndigheten strävar efter att integrera alla nivåer i organisationen i detta arbete. Metoder och riktlinjer på området har setts över, kontrollerna av utbetalningar till enskilda, arbetsgivare och externa leverantörer utökats och samkörning av data med Skatteverket påbörjats. Dessutom genomförs kvalitetsinspektioner hos externa leverantörer, stickprovskontroller av olika slag och regelbunden översyn av avvikelserapporter från kompletterande aktörer.

Under 2011 arbetar Arbetsförmedlingen vidare med informationsinsatser, riskanalyser och kontrollplaner. Därutöver har ett arbete för att ta fram en strategi för arbetet mot bidragsbrott inletts (dnr A2011/3114).

Arbetslöshetskassornas arbete med att motverka felaktiga utbetalningar och bidragsbrott

IAF har de senaste åren granskat arbetslöshetskassornas informationssäkerhet och interna styrning och kontroll. Granskningen 2010 (dnr A2010/2814) visade att arbetslöshetskassorna hade planerat och vidtagit åtgärder för att förbättra den interna styrningen och kontrollen. Granskningen visade dock även att det återstår mycket arbete för flertalet arbetslöshetskassor och att skillnaderna mellan kassorna inte enbart kan förklaras av de olika kassornas specifika förutsättningar.

Vad gäller arbetslöshetskassornas informationssäkerhet visade IAF:s uppföljning att de i

allt väsentligt åtgärdat de brister i informations-säkerheten som framkom i 2008 års granskning.

IAF har också haft i uppdrag att kartlägga och analysera statsbidragets flöde i arbetslöshetsförsäkringen. Rapporten (dnr A2011/2746) och IAF:s tidigare granskningar på området visar att återbetalning av felaktigt utbetalat statsbidrag från arbetslöshetskassorna till Arbetsförmedlingen inte sker på ett enhetligt sätt och i vissa fall helt uteblir. De uteblivna återbetalningarna utgör små belopp i förhållande till hur mycket som betalas ut i statsbidrag varje år, men IAF framhåller att det är allvarligt att återbetalning av felaktigt utbetalat statsbidrag inte sker på ett rättssäkert och effektivt sätt. Dessutom kan de uteblivna återbetalningarna utgöra betydande belopp över tid.

Samverkansuppdraget

Både IAF och Arbetsförmedlingen medverkar i det samverkansuppdrag mot felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen som samordnas av Ekonomistyrningsverket. Uppdraget består av flera delprojekt – myndighetsgemensamma risker, gemensam statistik och indikatorer, modeller för kostnadseffektivitet, elektroniskt informationsutbyte och underrättelseskyldighet, omfattningsstudier och gemensamma informationsinsatser – och redovisas årligen. Samverkansuppdraget beskrivs närmare i Förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 12.

3.4.9 Analys och slutsats av arbetet med att motverka felaktiga utbetalningar och bidragsbrott

Arbetsförmedlingen arbetar aktivt för att förbättra den interna styrningen och kontrollen och förhindra felaktiga utbetalningar. Myndigheten har under 2010 genomfört en rad åtgärder för att förankra arbetet på alla nivåer inom myndigheten. Arbetet fortsätter under 2011.

Arbetslöshetskassornas interna styrning och kontroll är av grundläggande betydelse för att korrekta utbetalningar ska kunna säkerställas. På samma sätt är en rättssäker hantering av statsbidraget en förutsättning för ett effektivt användande av statens resurser. Det är därför av vikt att arbetslöshetskassorna arbetar vidare med dessa frågor.

3.4.10 Arbetsmarknadspolitiska insatser

De arbetsmarknadspolitiska programmen ska bidra till att förbättra arbetsmarknadens funktionssätt genom att underlätta för deltagarna att hitta ett arbete. Övergripande kan de arbetsmarknadspolitiska insatserna delas in i arbetsmarknadsutbildning, arbetspraktik och subventionerad anställning. Personer som varit arbetslösa under lång tid erbjuds insatser i jobb- och utvecklingsgarantin. Ungdomar under 25 år erbjuds insatser i jobbgarantin för ungdomar.

Nystartsjobb är ytterligare en möjlighet för arbetsgivare att hitta kompetens till en lägre lönekostnad. Stödet är riktat till alla arbetsgivare och gäller såväl tillsvidareanställningar som tidsbegränsade anställningar eller anställning på deltid för personer som varit borta ifrån arbetslivet en längre tid. Nystartsjobbet behöver inte ha förmedlats via Arbetsförmedlingen.

För personer med en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga finns flera insatser som ska bidra till att underlätta en anställning. En funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga kan kompenseras på många olika sätt, t.ex. genom ekonomiskt stöd, ändrad arbetsorganisation, alternativa arbetsätt eller en fysisk anpassning av arbetsplatsen. Tekniska hjälpmedel kan också vara att anpassa en programvara eller ett befintligt datorsystem.

En effekt som kan uppstå i samband med arbetsmarknadspolitiska program är s.k. undanträngning. Direkt undanträngningseffekt uppkommer då deltagare i arbetsmarknadspolitiska program och personer med subventionerade anställningar utför arbetsuppgifter på ett sådant sätt att arbetsgivaren därigenom kan ha färre reguljärt anställda än vad som annars skulle ha varit fallet.

Undanträngningen behöver emellertid inte vara negativ utan kan till och med vara önskvärd inom arbetsmarknadspolitiken om arbetet går till en person som har svårare att få ett arbete. Arbetsförmedlingen har i uppdrag att se till att minimera undanträngning i de fall det inte är arbetsmarknadspolitiskt motiverat.

Jobb- och utvecklingsgarantin

Syftet med jobb- och utvecklingsgarantin är att erbjuda personer som har varit arbetslösa under lång tid individuellt utformade insatser för att de så snabbt som möjligt ska få arbete. Vissa av aktiviteterna i garantin genomförs i Arbetsförmedlingens egen regi medan andra kan anordnas av kompletterande aktörer. De kompletterande aktörernas nytänkande och kunskaper förväntas bidra till att fler deltagare i jobb- och utvecklingsgarantin snabbare hittar ett arbete. Regeringen har därför gett Arbetsförmedlingen i uppdrag att verka för att en tredjedel av deltagarna i jobb- och utvecklingsgarantins fas ett och två erbjuds upphandlade tjänster eller tjänster som kompletterande aktörer på annat sätt är ansvariga för eller delaktiga i. Arbetsförmedlingen har för 2010 ändrat sitt sätt att beräkna hur många som erbjudits upphandlad tjänst hos kompletterande aktörer och beaktar nu huruvida individen deltagit under de senaste två åren. Drygt 39 procent av deltagarna har erbjudits aktiviteter hos kompletterande aktörer under 2009 och 2010, varav 43 procent kvinnor och 57 procent män.

Tabell 3.3 Genomsnittligt antal deltagare per månad i jobb- och utvecklingsgarantin

	2008	2009	2010	1:a halvåret 2011
Jobb- och utvecklingsgarantins samtliga faser	41 300	57 000	78 000	91 200
Andel kvinnor %	50	50	42	46
Andel män %	50	50	58	54
Andel med utländsk bakgrund %	28	29	27	29
Andel med funktionsnedsättning %	31	31	27	26
Sysselsättningsfasen, fas tre¹		4 700	19 600	26 200
Andel kvinnor %		46	49	49
Andel män %		54	51	51
Andel utländsk bakgrund %		28	29	30
Andel med funktionsnedsättning %		41	38	37

¹ Under våren 2009 påbörjade de första deltagarna sysselsättningsfasen

Under 2010 deltog i genomsnitt 78 000 personer per månad i jobb- och utvecklingsgarantin (se tabell 3.3). Det motsvarar 19 procent av de

arbetslösa eller deltagare i arbetsmarknads-politiska program, vilket är en ökning med 21 000 deltagare per månad jämfört med 2009.

Aktiviteterna i fas ett och två i jobb- och utvecklingsgarantin ska täcka minst 75 procent av deltagarnas arbetsutbud. Resterande tid ska ägnas åt eget jobbsökande. En uppföljning av IFAU (rapport 2010:15) visar dock att aktivitetsnivån var lägre och att deltagarna endast ägnade i genomsnitt tolv timmar i veckan åt programmet, aktiviteter och eget jobbsökande. I rapporten konstaterar IFAU också att drygt 80 procent av deltagarna var mycket eller ganska nöjda med sitt deltagande i garantin och att drygt hälften av deltagarna tyckte att aktiviteterna i mycket eller ganska stor utsträckning var anpassade efter deras behov.

Arbetsförmedlingen skriver i rapporten Jobb- och utvecklingsgarantin – en studie av sannolikheten att få jobb under programtiden (dnr A2011/265) att 70 procent av de personer som skrivs in i garantin lämnar programmet före sysselsättningsfasen, fas tre, och att 61 procent av de individer som har lämnat jobb- och utvecklingsgarantin befinner sig i arbete, med eller utan stöd, 30 dagar efter att de lämnat programmet. Andelen som har fått arbete utan stöd är något högre än andelen som har fått arbete med stöd. Andelen som har arbete sjunker vid en längre uppföljningsperiod och efter 180 dagar har 17 procent av dem som lämnat programmet återinskrivits. Resultaten baseras på information avseende samtliga individer som någon gång varit inskrivna i jobb- och utvecklingsgarantin sedan starten i juli 2007 till och med den 23 april 2010.

Antalet deltagare i jobb- och utvecklingsgarantin har ökat kraftigt sedan 2009. För att bl.a. säkerställa kvaliteten i garantierna fick Arbetsförmedlingen ett utökat förvaltningsanslag med 300 miljoner kronor för 2009 och 600 miljoner kronor för 2010. Det ledde till att antalet årsarbetare ökade med cirka 1 600 personer under 2010 jämfört med 2009. Det är dock oklart i vilken mån dessa resurser har kunnat styras till garantierna, bl.a. mot bakgrund av det kraftiga inflödet av nyarbetslösa under perioden. För 2011 förstärktes Arbetsförmedlingens förvaltningsanslag med 200 miljoner kronor. Trots det ökade förvaltningsanslaget under 2009 och 2010 har förmedlartätheten i garantierna varit låg jämfört med intentionerna med programmet.

Arbetsförmedlingen påbörjade under våren 2010 ett utvecklingsarbete gällande jobb- och utvecklingsgarantin med särskilt fokus på att öka andelen arbetsökande som får del av arbetsplatsförlagda aktiviteter, exempelvis arbetspraktik, arbetsträning, förstärkt arbetsträning och arbetsmarknadsutbildning samt utveckla matchningsarbetet. Syftet har varit att förbättra innehåll och kvalitet i programmet och öka utflödet från detsamma.

Tabell 3.4 Andel i arbete med eller utan stöd eller utbildning 30 dagar efter programslut

	2008	2009	2010
Jobb- och utvecklingsgarantins fas ett och två	56 %	37 %	43 %
Sysselsättningsfasen, fas tre ¹		33 %	40 %
Totalt jobb- och utvecklingsgarantin	56 %	37 %	43 %

¹ Under våren 2009 påbörjade de första deltagarna sysselsättningsfasen

Under 2010 lämnade 85 000 personer jobb- och utvecklingsgarantin. Det var en ökning med 29 000 personer jämfört med 2009. Av dem som lämnade programmet under 2010, hade 43 procent arbete, med eller utan stöd, eller utbildning 30 dagar senare. Motsvarande andel 2009 var 37 procent (se tabell 3.4).

Under våren 2009 påbörjade de första deltagarna jobb- och utvecklingsgarantins sysselsättningsfas, fas tre. Antalet deltagare har sedan dess vuxit kraftigt. Under 2010 har i genomsnitt 19 600 personer deltagit per månad, att jämföra med 4 700 personer i genomsnitt per månad under 2009 (se tabell 3.3). En stor andel av deltagarna i den tredje fasen av jobb- och utvecklingsgarantin är 55 år eller äldre eller har en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. I juni 2011 var drygt 40 procent av deltagarna 55 år eller äldre och drygt 37 procent hade en funktionsnedsättning.

Under 2010 lämnade 8 200 personer sysselsättningsfasen. Det var en ökning med 7 100 personer jämfört med 2009. Av dem som lämnade sysselsättningsfasen under 2010, hade 40 procent arbete, med eller utan stöd eller var i utbildning 30 dagar senare. Motsvarande andel 2009 var 33 procent (se tabell 3.4).

En grupp som har ökat i jobb- och utvecklingsgarantin under 2010 är de som har kvalificerat sig till programmet genom att ha deltagit i jobbgarantin för ungdomar under 15 månader. För att underlätta ungdomars inträde på arbetsmarknaden beslutade regeringen under våren 2011 att ändra kvalificeringstiden för särskilt

anställningsstöd så att de kan ta del av stödet redan vid inträdet i jobb- och utvecklingsgarantin (se avsnitt 3.4.11).

Regeringen har gett Arbetsförmedlingen i uppdrag (dnr A2010/3165) att genomföra en fördjupad analys av jobb- och utvecklingsgarantin. Arbetsförmedlingen genomförde under våren och sommaren 2011 en uppföljning av samtliga anordnare av sysselsättningsplatser i sysselsättningsfasen (dnr A2011/3114). Myndigheten har under samma period även genomfört en deltagarundersökning av deltagare i fas ett och två och en deltagarundersökning av deltagare i fas tre.

Uppföljningen av anordnarna har resulterat i att Arbetsförmedlingen i 269 fall har avbrutit samarbetet med anordnare av sysselsättningsplatser och i ytterligare 270 fall krävt korrigeringar för att samarbetet ska fortsätta.

Av Arbetsförmedlingens deltagarundersökning avseende deltagarna i fas ett och två framgår att deltagarna i genomsnitt sökt tio arbeten de senaste 30 dagarna och i genomsnitt under den senaste veckan varit sysselsatta i aktivitet och eget jobbsökande i 15 timmar. Av deltagarna är 40 procent mycket eller ganska nöjda med programmet, medan 25 procent är mycket eller ganska missnöjda. Närmare hälften anser att stödet från deras arbetsförmedlare är mycket eller ganska bra och drygt 25 procent anser att stödet från deras arbetsförmedlare är ganska eller mycket dåligt. I Arbetsförmedlingens återrapportering (dnr A2011/3105) framgår att tio procent i genomsnitt per månad under 2010 inte haft någon registrerad aktivitet.

Av Arbetsförmedlingens undersökning avseende deltagarna i sysselsättningsfasen framgår att 64 procent av deltagarna tycker att uppgifterna var ganska eller mycket bra anpassade efter deras behov och 79 procent att arbetsuppgifterna var meningsfulla. Av undersökningen framgår också att 77 procent var helt eller delvis nöjda med sin sysselsättningsplats. Av dem som inte var nöjda med sin plats framgår att de främst var missnöjda på grund av sin ekonomiska ersättning och att platsen ger dåliga möjligheter till anställning. Deltagarna i sysselsättningsfasen har i genomsnitt ägnat fem timmar den senaste veckan till eget jobbsökande och i genomsnitt sökt sex jobb de senaste 30 dagarna. Avslutningsvis framgår det att 22 procent av deltagarna anger att de träffar sin arbetsförmedlare en gång i månaden eller mer och att drygt 40 procent sällan eller

aldrig träffar sin arbetsförmedlare. Endast 30 procent av deltagarna anser att stödet de får från sin arbetsförmedlare är mycket eller ganska bra medan 45 procent anser att det är mycket eller ganska dåligt.

I Arbetsförmedlingens återrapportering (dnr A2011/3114) framgår att av närmare 7 000 anordnare av sysselsättningsplatser i den tredje fasen av jobb- och utvecklingsgarantin, har nästan 5 000 tagit emot en deltagare, 1 300 tagit emot två till fem deltagare, knappt 50 tagit emot 50 till 100 deltagare och 20 tagit emot 100 eller fler. Bland anordnare med 100 eller fler deltagare dominerar ett antal stora kommunala verksamheter. Deltagarna återfanns i juni månad 2011 främst hos stiftelser och ideella föreningar (41 procent), kommuner (24 procent) och enskilda företag (17 procent). Statliga myndigheter och landsting tog vid mättillfället endast emot 2,5 procent av deltagarna i sysselsättningsfasen. Av deltagarna var det 16 procent som vid mättillfället saknade en anordnare. Nästan sju av tio deltagare i sysselsättningsfasen är sysselsatta inom vaktmästeri, administration, butik, försäljning och service samt vård, skola och omsorg.

Analys och slutsats jobb- och utvecklingsgarantin

Genom åren har det funnits ett antal arbetsmarknadspolitiska program och insatser för personer som stått utanför arbetsmarknaden under lång tid. När regeringen avskaffade aktivitetsgarantin i juli 2007 och införde jobb- och utvecklingsgarantin, var syftet bl.a. att bryta rundgången mellan olika program och öppen arbetslöshet som tenderade att förlänga arbetslöshetstiderna. Antalet deltagare i jobb- och utvecklingsgarantin har ökat kraftigt sedan programmet infördes. Det har inneburit att Arbetsförmedlingen har fler deltagare per handläggare än det var tänkt när reformen genomfördes.

Det finns indikationer på att den inledande delen av jobb- och utvecklingsgarantin inte har fungerat som regeringen avsett, dvs. det finns arbetslösa som anvisats till sysselsättningsfasen utan att ha fått tillräckligt med stöd tidigare under arbetslöshetsperioden. Den finansiella krisen som ledde till ett försämrat arbetsmarknadsläge har bidragit till denna utveckling genom att tillströmningen av arbetssökande till Arbetsförmedlingen har ökat.

Regeringen bedömer att antalet deltagare i jobb- och utvecklingsgarantins fas ett och två kommer att fortsätta att öka fram till slutet av 2011 och att antalet deltagare därefter förväntas minska i antal. Regeringen räknar också med att antalet deltagare i sysselsättningsfasen kommer att fortsätta att öka fram till 2015. Ökningen bedöms dock inte bli lika kraftig som tidigare prognostiserats.

Utfloendet från jobb- och utvecklingsgarantins samtliga faser till arbete eller studier har ökat första halvåret 2011 jämfört med första halvåret 2010. Det kan förklaras med att även deltagare i jobb- och utvecklingsgarantin har fått ta del av det under senare delen av 2010 och inledande delen av 2011 förbättrade arbetsmarknadsläget.

Utgångspunkten ska även fortsättningsvis vara att deltagarna i jobb- och utvecklingsgarantin ska erbjudas individanpassade aktiviteter och att alla deltagare i sysselsättningsfasen ska erbjudas en sysselsättning. Det är också viktigt att deltagarna i sysselsättningsfasen får ett fortsatt stöd från Arbetsförmedlingen och att jobbsökandet i garantins samliga faser upprätthålls på en hög nivå.

Regeringen ser positivt på att Arbetsförmedlingen under 2010 har påbörjat ett utvecklingsarbete av jobb- och utvecklingsgarantin för att bl.a. säkerställa kvaliteten och öka aktivitetsnivån i programmet. Regeringen avser att fortsätta utveckla jobb- och utvecklingsgarantin (se avsnitt 3.5).

Särskilt anställningsstöd för deltagare inom jobb- och utvecklingsgarantin

Särskilt anställningsstöd är en subventionerad anställning som lämnas för deltagare inom jobb- och utvecklingsgarantin och till vissa nyanlända invandrare (instegsjobb). Instegsjobb redovisas under avsnitt 3.4.16.

Anställningsstödet för deltagare i jobb- och utvecklingsgarantin syftar till att stimulera arbetsgivare att anställa personer som har varit utan arbete en längre tid och som har svårigheter att få ett reguljärt arbete. Antalet personer med långa arbetslöshetstider har ökat kraftigt till följd av finanskrisen som inleddes 2008. För att förbättra möjligheterna för dessa personer att återgå till arbetslivet har det särskilda anställningsstödet förstärkts tillfälligt under 2011 och 2012. Ersättningsstaket till arbetsgivare har höjts från 750

kronor till 890 kronor per dag och ett ekonomiskt stöd för handledning om 50 kronor per dag har införts under de tre inledande månaderna av anställningen. För att säkerställa att stödet når arbetslösa med mycket svag förankring på arbetsmarknaden har även kvalificeringstiden för det särskilda anställningsstödet ändrats i samband med förstärkningen av stödet. En person får anvisas särskilt anställningsstöd efter att ha deltagit i jobb- och utvecklingsgarantin i sammanlagt sex månader, vilket för de allra flesta motsvarar en total arbetslöshetsperiod på ca två år.

Från och med den 1 juli 2011 kan särskilt anställningsstöd ges till ungdomar redan när de träder in i jobb- och utvecklingsgarantin d.v.s. efter 15 månader i jobbgarantin för ungdomar. Ungdomar som har varit arbetslösa i över 18 månader löper sannolikt risk att fastna i utanförskap och har stort behov av stöd för att kunna etablera sig på arbetsmarknaden.

Under 2010 hade i genomsnitt knappt 3 000 personer per månad en anställning med särskilt anställningsstöd, varav 40 procent kvinnor och 60 procent män. Andelen kvinnor har under det första halvåret 2011 minskat till 37 procent. Av deltagarna under 2010 hade 21 procent en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga och 33 procent var utrikes födda. Första halvåret 2011 har andelen med en funktionsnedsättning minskat till 18 procent, medan andelen utrikes födda var oförändrad. Förändringarna i andelar mellan 2010 och första halvåret 2011 speglar förändringarna av dessa grupper inom jobb- och utvecklingsgarantin.

Efter 90 dagar hade 46 procent av dem som avslutat en anställning med särskilt anställningsstöd ett arbete 2010, vilket var en ökning med cirka sju procentenheter jämfört med 2009 och med cirka 14 procentenheter jämfört med 2008. Flertalet var i nystartsjobb (ca tre fjärdedelar). Det är mycket positivt att allt fler med stödet lämnar till ett arbete. Detta visar också att stödet fungerar som brygga över till nystartsjobb och till andra arbeten med stöd, som lönebidrag, för dem som behöver fortsatt stöd under en längre tid.

Under första halvåret 2011 uppgick antalet personer med särskilt anställningsstöd till ca 3 500 i genomsnitt varje månad, vilket var en ökning med 23 procent jämfört med samma period 2010. Antalet personer i särskilt anställningsstöd väntas fortsätta att öka under 2011 och 2012 för att mot slutet av 2012 uppgå till ca 9 000 personer.

Analys och slutsats särskilt anställningsstöd för deltagare inom jobb- och utvecklingsgarantin

Regeringen gör bedömningen att det särskilda anställningsstödet för deltagare inom jobb- och utvecklingsgarantin bidrar till att förbättra arbetsmarknadens funktionssätt genom att det ökar sannolikheten att personer med en svag anknytning till arbetsmarknaden får ett arbete. Arbetsförmedlingen ska fortsatt prioritera arbetet med att öka antalet personer som får särskilt anställningsstöd för att motverka att en stor grupp personer med svag förankring på arbetsmarknaden fastnar i långvarig arbetslöshet.

Utbildning

Arbetsmarknadsutbildning

Arbetsmarknadsutbildningen syftar till att underlätta för arbetssökande att få eller behålla ett arbete och motverka arbetskraftsbrist. Arbetsmarknadsutbildning ges i form av kurser som upphandlas av Arbetsförmedlingen. Efter som utbildningen ska leda till arbete ska den vara yrkesinriktad.

Vid planeringen av arbetsmarknadsutbildningarna använder Arbetsförmedlingen analys- och prognosmaterial som baseras på dels statistiskt material avseende arbetsmarknaden och dess delmarknader, dels intervjuer med arbetsgivare över hela landet. Vid planeringen beaktas även den kunskap som inhämtas genom samverkan med bl.a. lokalt näringsliv, utbildningsanordnare och kommunföreträdare.

Under 2010 deltog enligt Arbetsförmedlingens statistik, i genomsnitt 8 800 personer per månad i en arbetsmarknadsutbildning. Av dessa omfattades 2 100 personer av jobb- och utvecklingsgarantin och 1 400 av jobbgarantin för ungdomar. Jämfört med 2009 ökade antalet deltagare i arbetsmarknadsutbildning med 2 900 i genomsnitt per månad, varav 1 500 inom ramen för garantierna.

Av de 14 900 nya deltagare som påbörjade en arbetsmarknadsutbildning under 2010, var 37 procent utrikes födda och 15 procent hade en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. Kvinnor utgjorde 34 procent av deltagarna. Männens andel av utbildningarna överstiger därmed deras andel av de arbetsökande inskrivna hos Arbetsförmedlingen som under 2010 uppgick till i genomsnitt 55 procent.

Männens andel i arbetsmarknadsutbildningarna har dock sjunkit med drygt tio procentenheter från 2009, då den uppgick till 77 procent.

Vad gäller utbildningsinriktningar fördelades de nya deltagarna 2010 enligt följande:

Tabell 3.5 Deltagarnas fördelning mellan utbildningsinriktning samt andel kvinnor och män

Inriktning	Antal	Andel	Andel kvinnor	Andel män
Transport	3 320	22	12	88
Tillverkning	2 650	18	6	94
Maskinoperatörsarbete	1 631	11	21	79
Kundservice	1 512	10	73	27
Kontor/lager	1 127	8	73	27
Bygg/anläggning	974	7	4	96
Vård/omsorg	827	6	75	25
Övrigt	2 830	19	54	46
Totalt	14 871	100	34	66

Källa: Arbetsförmedlingen.

Arbetsmarknadsutbildningarna fortsätter att avspeglade traditionella yrkesval vad gäller kvinno- respektive mansdominerade yrken.

En arbetsmarknadsutbildning pågår normalt i högst sex månader. Under 2010 uppgick den genomsnittliga utbildningstiden till 4,5 månader vilket är något kortare än den genomsnittliga utbildningslängden 2009.

Andelen personer som är i arbete efter avslutad arbetsmarknadsutbildning varierar beroende på utbildningsinriktning, men uppgick 2010 till i genomsnitt 38 procent 90 dagar efter avslutad utbildning, vilket är en ökning med sju procentenheter jämfört med 2009.

Förberedande utbildning

Förberedande eller orienterande utbildning är en insats som riktar sig till personer som behöver förbereda sig för ett annat arbetsmarknadspolitiskt program, t.ex. arbetsmarknadsutbildning. Det finns även utbildningar i yrkessvenska, förberedande kurser i att starta näringsverksamhet, kunskapsvalidering och motivationshöjande kurser.

Förberedande utbildning ingår även som aktivitet inom programmen jobb- och utvecklingsgarantin samt jobbgarantin för ungdomar.

Under 2010 började 24 900 personer en förberedande utbildning. Av dessa var 53 procent kvinnor och 47 procent män. Knappt hälften, 45 procent, var utrikes födda och 31 procent hade en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga.

Totalt har 32 000 personer deltagit i en förberedande utbildning under 2010. Det är en ökning med 75 procent jämfört med antalet deltagare 2009 som uppgick till 18 511. Den stora ökningen förklaras av att många personer som avslutade arbetslivsintroduktion övergick till förberedande eller orienterande utbildning. I genomsnitt deltog 6 600 personer per månad i insatsen under 2010.

Den genomsnittliga utbildningstiden uppgick 2010 till ca två månader. Andelen som gått vidare till annat program respektive arbete 90 dagar efter avslutad utbildning uppgick till 45 respektive 12,5 procent.

Stiftelsen Utbildning Nordkalotten

Stiftelsen Utbildning Nordkalotten är en svensk statlig stiftelse som enligt överenskommelse mellan Finland, Norge och Sverige anordnar utbildningar sedan 1990. Syftet är att främja åtgärder som bidrar till att utveckla arbetsmarknaden och stärka det regionala samarbetet inom i första hand de nordligaste delarna av Finland, Norge och Sverige. Överenskommelsen omförhandlas vart fjärde år.

Under hösten 2010 beslutade länderna att förlänga överenskommelsen mellan länderna i ett år i stället för att som brukligt, omförhandla överenskommelsen mellan länderna om fyra år (dnr A2010/2870). Anledningen var att länderna ville se över och eventuellt omformulera uppdraget med anledning av den utvärdering som Ramböll Management Consulting AB lämnade 2010 (dnr A2010/1400).

Sverige beslutade i slutet av 2010 att genomföra en särskild översyn av Stiftelsen Utbildning Nordkalotten (dnr A2010/2870). Översynen (dnr A2011/2701) vilken kommer att ligga till grund för omförhandlingen med Finland och Norge om en ny överenskommelse.

Under 2011 påbörjas omförhandlingen av överenskommelsen mellan länderna för perioden 2012–2015.

Analys och slutsats utbildning

Arbetsmarknadsutbildningarna är ett verktyg som syftar till att rusta den arbetssökande för arbetsmarknaden och samtidigt motverka brist-situationer på arbetsmarknaden. Enligt regeringens mening ska arbetsmarknadsutbildningar vara korta, individanpassade och tydligt svara mot

kompetensbehoven på arbetsmarknaden. Utbildningarna ska huvudsakligen användas för personer inom jobb- och utvecklingsgarantin och jobbgarantin för ungdomar och grupper som bedöms befinna sig långt från arbetsmarknaden samt i situationer där den specifika utbildningsinsatsen svarar mot ett tydligt behov och därmed leder till ett arbete.

Regeringen noterar att andelen män respektive kvinnor i arbetsmarknadsutbildning under 2010 i högre grad svarar mot fördelningen bland de arbetssökande än föregående år och förutsätter att denna utveckling fortsätter samt att Arbetsförmedlingen fortsätter sitt arbete med att få till stånd en jämnare könsfördelning bland deltagarna inom de olika utbildningarna.

Andelen i arbete efter genomgången utbildning uppgick 2009 till 31 procent och har under 2010 ökat med sju procentenheter till 38 procent. Att denna andel har ökat är positivt, men siffran är fortfarande mycket låg. Regeringen anser att denna andel givet syftet med insatsen borde vara högre.

Verksamheten vid Stiftelsen Utbildning Nordkalotten är begränsad, men utifrån ett gränsöverskridande treländersperspektiv unik. Regeringen bedömer att stiftelsen bedriver en verksamhet som är av betydelse för i första hand Nordkalottområdet och ser positivt på det arbete som pågår med att utveckla verksamheten.

Nystartsjobb

Nystartsjobb syftar till att göra det lättare för personer med en svag förankring på arbetsmarknaden att få ett arbete. En arbetsgivare som anställer en person som har stått utanför arbetsmarknaden i minst tolv månader eller kortare för vissa grupper – t.ex. sex månader för arbetssökande som ej fyllt 26 år – på grund av exempelvis arbetslöshet eller sjukskrivning, kan ges en ekonomisk kompensation. I samband med 2010 års ekonomiska vårproposition, beslutades om en temporär förkortning av kvalificeringsperioden för nystartsjobb från tolv till sex månader för den som fyllt 55 år. Denna förkortning gäller under perioden 1 juli 2010 till 30 juni 2012.

Under 2010 uppgick antalet personer med nystartsjobb till i genomsnitt 33 500 per månad. Totalt har 55 100 personer påbörjat ett nystarts-

jobb under 2010, en kraftig ökning jämfört med 2009 då motsvarande antal uppgick till 24 600. Av de personer som påbörjade ett nystartsjobb 2010 var 34 procent kvinnor och 66 procent män. Männens andel av dem som får nystartsjobb är därmed större än deras andel av de arbetslösa som 2010 uppgick till 55 procent. Andelen utrikes födda uppgick till 38 procent, vilket är en relativt stor andel jämfört med andelen utrikes födda i andra insatser. Andelen som hade en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga var dock mindre än andelen med en funktionsnedsättning i de arbetsmarknadspolitiska programmen generellt.

De som fick nystartsjobb 2010 var liksom 2009 huvudsakligen arbetslösa, deltagare i jobb- och utvecklingsgarantin respektive nyanlända invandrare eller anhöriga till dessa. I tabell 3.6 redovisas kvalificeringsgrunderna för de personer som kvarstod i nystartsjobb i december 2010.

Tabell 3.6 Kvalificeringsgrunder för personer som hade nystartsjobb i december 2010

	Antal	Andel
Endast arbetslöshet	25 455	63,0
Kombination av arbetslöshet och ersättning från sjukförsäkring	1 545	3,8
Endast ersättning från sjukförsäkring	1 717	4,3
Nyanlända invandrare/anhöriga	2 899	7,2
Kombination arbetslöshet och Samhall	1 007	2,5
Endast Samhall	342	0,8
Jobb- och utvecklingsgarantin	7 148	17,7
Övriga kombinationer	273	0,7
Totalt	40 389	100,0

Källa: Arbetsförmedlingen.

Andelen personer med arbete 90 dagar efter avslutat nystartsjobb uppgick 2010 till 49 procent vilket innebär en ökning med tre procentenheter jämfört med 2009. De inledande månaderna 2010 hade den genomsnittliga andelen med arbete 90 dagar efter avslutad insats ökat till 55 procent.

Den ökning av antalet nystartsjobb som noterades under 2009 fortsatte även under 2010 och första halvåret 2011. Vid slutet av 2010 uppgick antalet kvarstående personer i nystartsjobb till 40 400 och vid mitten av augusti 2011 uppgick antalet personer med ett nystartsjobb till ca 48 000.

Analys och slutsats nystartsjobb

Regeringen bedömer att nystartsjobben har bidragit till att förbättra arbetsmarknadens funktionsätt genom att insatsen riktas till dem som står långt från arbetsmarknaden. Genom en sänkning av arbetsgivarens kostnader ökar chanserna för dessa personer att få ett arbete. Den positiva utvecklingen av antalet nystartsjobb har fortsatt under 2010 och förstärkts av den stigande efterfrågan på arbetskraft. Nystartsjobbets konstruktion och rutinerna kring ersättning till arbetsgivare har under året setts över i syfte att upptäcka och minska riskerna för att nystartsjobbet nyttjas på ett felaktigt sätt.

Arbetspraktik, praktisk kompetensutveckling och lyft

För att öka möjligheten att återgå till arbete är det viktigt att den arbetssökande behåller kontakten med arbetsmarknaden och bibehåller kompetensen under perioder av arbetslöshet. Stödet till korttidsarbetslösa består framför allt av åtgärder för att upprätthålla sökaktiviteten och erbjuda praktikplatser och aktiviteter till dem som är i behov av förstärkt kompetens eller fortsatt kontakt med arbetslivet. Det huvudsakliga syftet med dessa satsningar är att förhindra långtidsarbetslöshet och utslagning från arbetsmarknaden vilket, väntas främja det långsiktiga arbetskraftsdeltagandet.

Arbetspraktik

Arbetspraktik syftar till att ge deltagarna yrkesorientering och arbetslivserfarenhet och kan även, under handledning, användas vid förberedelser inför start av näringsverksamhet. Arbetspraktik kan göras hos privata, offentliga och kommunala arbetsgivare samt hos ideella organisationer. Under 2010 stod privata företag för 55 procent av praktikplatserna, medan kommunerna stod för 20 procent. Kommunernas andel har ökat något under de senaste åren.

Antalet deltagare i arbetspraktik utanför jobb- och utvecklingsgarantin och jobbgarantin för ungdomar var under 2010 i genomsnitt 13 400 personer per månad, varav 47 procent kvinnor och 53 procent män. Av dessa hade 16 procent en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga och 44 procent var utrikes födda enligt Arbetsförmedlingens återrapportering (dnr A2011/3105).

Under 2010 uppgick andelen som hade ett arbete (subventionerat och osubventionerat) 90 dagar efter att de lämnat arbetspraktik, till i genomsnitt 43 procent. Det är en ökning med två procentenheter jämfört med 2009.

Antalet deltagare i arbetspraktik utanför garantierna minskade under första halvåret 2011 till i genomsnitt 5 800 personer per månad.

Praktisk kompetensutveckling

Praktisk kompetensutveckling, som infördes i januari 2009 som en del av arbetspraktiken, riktar sig främst till arbetslösa med längre arbetslivserfarenhet och syftar till att ge deltagarna möjlighet att upprätthålla kontakten med arbetslivet för att bibehålla och utveckla sin yrkeskompetens. Praktisk kompetensutveckling kan pågå i högst tre månader.

Antalet deltagare i praktisk kompetensutveckling utanför jobb- och utvecklingsgarantin och jobbgarantin för ungdomar var under 2010 i genomsnitt 2 100 personer per månad, vilket var en ökning med 250 personer jämfört med genomsnittet för 2009. Andelen kvinnor var 47 procent och andelen män var 53 procent. Av dessa hade 15 procent en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga och 40 procent var utrikes födda (dnr A2011/3105).

Under 2010 uppgick andelen som hade ett arbete (subventionerat och osubventionerat), 90 dagar efter att de hade lämnat praktisk kompetensutveckling, till i genomsnitt 44 procent. Det är en ökning med sex procentenheter jämfört med 2009.

Lyft

Aktiveringsinsatsen lyft var en tillfällig åtgärd under 2010 med anledning av den ekonomiska krisen och aviserades av regeringen i budgetpropositionen för 2010. Det huvudsakliga syftet med lyft var att ge deltagarna en möjlighet att upprätthålla kontakten med arbetslivet. En lyftdeltagare skulle avsätta 25 procent av tiden till jobbsökaraktiviteter.

Lyft upphörde vid årsskiftet 2010/11. Det har dock funnits deltagare i lyft under första halvåret 2011, eftersom Arbetsförmedlingen kunde fatta beslut fram till årsskiftet 2010/11.

Under 2010 deltog i genomsnitt drygt 1 600 personer per månad i lyft, varav 58 procent kvinnor, 42 procent män och 38 procent utrikes födda. Under första halvåret 2011 deltog i genomsnitt 260 personer per månad i lyft, varav 63 procent kvinnor, 37 procent män och 44 procent utrikes födda.

Analys och slutsats arbetspraktik, praktisk kompetensutveckling och lyft

Regeringen bedömer att praktikinsatserna har bidragit till att de arbetssökande inte har tappat kontakten med arbetsmarknaden under lågkonjunkturen. Det är viktigt att nivåerna i praktikinsatserna anpassas till konjunkturläget.

3.4.11 Ungdomar

Arbetslösheten bland ungdomar (15–24 år) ökade kraftigt under finanskrisen som inleddes 2008 och är fortfarande hög, både i jämförelse med arbetslösheten i befolkningen som helhet och i jämförelse med nivåerna före krisen. I början av 2010 började dock ungdomsarbetslösheten att sjunka. Ungdomar är en konjunkturkänslig grupp som drabbas särskilt hårt vid konjunkturedgångar, men som också tidigt får del av återhämtningen på arbetsmarknaden. Ungdomars arbetslöshetsperioder är ofta korta, men de negativa arbetsmarknadsrelaterade effekterna kan bli varaktiga för dem som inte lyckas etablera sig på arbetsmarknaden. Detta gäller särskilt för unga som inte har avslutat sin gymnasieutbildning. Under 2010 uppgick arbetslösheten i åldersgruppen 15–24 år till drygt 25 procent. Det är viktigt att poängtera att även heltidsstuderande som söker arbete ingår i definitionen av arbetslösa och att ca 45 procent av de arbetslösa ungdomarna under 2010 var heltidsstuderande som sökte arbete.

Jobbgarantin för ungdomar

Syftet med jobbgarantin för ungdomar är att erbjuda arbetslösa ungdomar särskilda arbetsmarknadspolitiska insatser på ett tidigt stadium så att de så snabbt som möjligt ska få ett arbete eller påbörja en utbildning inom det reguljära utbildningssystemet. Jobbgarantin för ungdomar riktar sig till ungdomar som har fyllt 16 men inte 25 år, och som under en period om 90 dagar inom en ramtid av fyra månader har varit arbetslösa och arbetssökande hos Arbetsförmedlingen. Ungdomar kan erbjudas insatser inom jobbgarantin under sammanlagt 15 månader. De deltagare som inte har fått arbete eller påbörjat en reguljär utbildning under denna tid förs över till jobb- och utvecklingsgarantin. I jobbgarantin för

ungdomar ska de tre inledande månaderna i normalfallet ägnas åt intensifierat stöd med fördjupad kartläggning, studie- och yrkesvägledning samt coachning. Efter den inledande perioden kan matchningen förstärkas med insatser som t.ex. stöd till start av näringsverksamhet, arbetspraktik, arbetslivsinriktad rehabilitering eller den studiemotiverande folkhögskolesatsningen för ungdomar som inte fullföljt gymnasieskolan. På grund av det svåra arbetsmarknadsläget har det under senare tid varit möjligt för ungdomar att ta del av dessa insatser redan från den första dagen i garantin.

Under 2010 deltog i genomsnitt 47 000 personer per månad i jobbgarantin för ungdomar, varav 41 procent var kvinnor och 59 procent män. Det är en ökning med i genomsnitt 12 000 deltagare per månad jämfört med 2009, då 37 procent var kvinnor och 63 procent män. Andelen utrikes födda uppgick under 2010 till 13 procent och andelen med en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga uppgick till fyra procent. Antalet deltagare minskade under första halvåret 2011 till i genomsnitt 42 000 personer per månad.

Aktiviteterna inom jobbgarantin för ungdomar ska täcka den enskildes arbetsutbud och genomförs i huvudsak i Arbetsförmedlingens egen regi. En tredjedel av deltagarna bör dock enligt regeringens uppdrag erbjudas aktivitet hos en kompletterande aktör. Regeringen menar att de kompletterande aktörernas kunskap och nytänkande kommer att kunna bidra till att fler deltagare snabbare hittar ett arbete. Arbetsförmedlingen har för 2010 ändrat sitt sätt att beräkna hur många som erbjudits upphandlad tjänst hos kompletterande aktörer och beaktar nu huruvida individen deltagit hos en sådan aktör under de senaste två åren. Under 2010 erbjöds 34 procent av deltagarna, varav 38 procent kvinnor och 62 procent män, aktiviteter hos kompletterande aktörer, vilket motsvarar könsfördelningen bland samtliga inskrivna i jobbgarantin för ungdomar.

Under 2010 uppgick andelen som hade ett arbete, med eller utan stöd, 30 dagar efter att de lämnat garantin till 49 procent. Motsvarande andel som påbörjat en utbildning var 13 procent.

Under 2009 uppgick motsvarande andelar till 50 respektive 17 procent. Antalet som har fått arbete har dock mer än fördubblats jämfört med 2009 och antalet som gått till en utbildning har ökat med 50 procent, vilket är mycket positivt.

Utvecklingen kan sannolikt förklaras av att ungdomarna har gynnats av det förbättrade arbetsmarknadsläget och av regeringens satsningar för att motivera arbetslösa ungdomar som saknar fullständig gymnasieutbildning att återgå till reguljära studier. Även antalet som har fått ny-startsjobb har ökat kraftigt under 2010. Under första halvåret 2011 ökade andelen som gick till arbete eller utbildning jämfört med motsvarande period 2010.

IFAU har genomfört en studie (Rapport 2011:1) om huruvida Arbetsförmedlingens insatser för arbetslösa ungdomar leder till att ungdomarna snabbare hittar jobb än vad de skulle ha gjort om de tagit del av Arbetsförmedlingens insatser för äldre arbetslösa. Av rapporten framgår att det inte finns några långsiktiga effekter av att delta i jobbgarantin för ungdomar. På kort sikt förkortades dock den förväntade tiden till jobb, ibland som en konsekvens av deltagande i Arbetsförmedlingens ungdomsinsatser och ibland som en effekt av vetskapen om att en anvisning till en ungdomsinsats snart skulle komma, en s.k. annonseringseffekt.

I en annan studie av IFAU (Rapport 2010:22) undersöks innehållet och aktivitetsnivån i jobbgarantin för ungdomar. Den visar att aktivitetsnivån i garantin är låg i förhållande till deltagarnas arbetsutbud. Av deltagarna uppgav 63 procent att de ägnade högst tio timmar i veckan åt att söka jobb och delta i aktiviteter. I genomsnitt hade deltagarna tre och en halv timme organiserade aktiviteter per vecka (eget jobbsökande inte inkluderat) och kontakten med handledare eller arbetsförmedlare var relativt begränsad.

I Arbetsförmedlingens återrapporering (dnr A2011/3114) redogörs för problematiken med en hög andel deltagare i jobbgarantin för ungdomar som saknar registrerad aktivitet. I genomsnitt saknade tolv procent av deltagarna per månad en registrerad aktivitet under 2010. I en deltagarundersökning från våren 2011 uppgav dock hela 43 procent av de tillfrågade att de inte haft någon aktivitet under den senaste veckan, vilket är en ökning från motsvarande undersökning 2010. En förklaring kan vara att deltagarna inte upplever en del aktiviteter, t.ex. jobbsökaraktivitet med coachning och fördjupad kartläggning, som aktiviteter eftersom de ofta inte ställer krav på daglig närvaro hos Arbetsförmedlingen eller hos en kompletterande aktör. Jobbsökaraktivitet med coachning var under

2010 (liksom 2009) den vanligaste aktiviteten i jobbgarantin för ungdomar och sysselsatte i genomsnitt 51 procent per månad av deltagarna. Andelen deltagare som deltagit i praktik eller utbildning har ökat under första halvåret 2011 i förhållande till samma period 2010.

Övriga insatser för ungdomar

Det finns många ungdomar hos Arbetsförmedlingen som har svårt att konkurrera om jobben oavsett konjunkturläge. Dessa ungdomar har längre arbetslöshetstider än andra och flera av dem har kvalificerat sig för deltagande i jobb- och utvecklingsgarantin, vilket innebär att de redan deltagit i jobbgarantin för ungdomar i 15 månader. Under 2010 gick ca 9 000 personer över från jobbgarantin för ungdomar till jobb- och utvecklingsgarantin, vilket är en ökning med cirka 7 000 personer jämfört med 2009. Av deltagarna som gick över från jobbgarantin för ungdomar till jobb- och utvecklingsgarantin under 2010 hade 47 procent inte haft någon arbetsplatsförlagd aktivitet under deltagandet i jobbgarantin för ungdomar. Det var samma andel som under 2009. För att undvika att deltagande i jobbgarantin för ungdomar leder till passivitet och förlängd arbetslöshet är det viktigt att ungdomarna – utifrån sina individuella behov – får ta del av det stöd och de insatser som finns tillgängliga inom garantin.

För att förbättra möjligheterna för den relativt stora grupp som gått över från jobbgarantin för ungdomar till jobb- och utvecklingsgarantin har kvalificeringstiden för särskilt anställningsstöd tillfälligt kortats för gruppen. Sedan den 1 juli 2011 kan särskilt anställningsstöd ges till ungdomar direkt vid ingången i jobb- och utvecklingsgarantin.

Unga som saknar fullständig gymnasieutbildning har en särskilt utsatt situation på arbetsmarknaden. Att slutföra grund- och gymnasieskolan är viktigt för att kunna etablera sig på arbetsmarknaden och det är därför angeläget att ungdomar som saknar gymnasieutbildning återupptar sina studier. Mot denna bakgrund har regeringen vidtagit åtgärder för att fler ungdomar ska motiveras att återgå till studier. Sedan 2010 har arbetslösa ungdomar som saknar slutbetyg från grund- eller gymnasieskolan kunnat ta del av en kortare, studiemotiverande utbildning i folkhögskolornas regi, den s.k. folkhög-

skolesatsningen. Under 2010 var det enbart deltagare i jobbgarantin för ungdomar som kunde ta del av satsningen. Från den 1 januari 2011 har målgruppen utvidgats, vilket möjliggjort för samtliga ungdomar mellan 16 och 25 år som är inskrivna på Arbetsförmedlingen och som saknar slutbetyg från grund- eller gymnasieskolan att ta del av den studiemotiverande insatsen.

För att ytterligare öka drivkrafterna hos arbetslösa ungdomar att slutföra sina grundskole- eller gymnasiestudier, kan arbetslösa ungdomar i åldrarna 20–24 år som saknar fullständig grundskole- eller gymnasieutbildning från den 1 januari 2011 tillfälligt få studiemedel med den högre bidragsnivån inom studiemedlet för studier på grundskole- eller gymnasienivå. Studiemedel med den högre bidragsnivån lämnas för studier som påbörjas under 2011 och till dess att slutbetyg erhålls på antingen grundskole- eller gymnasienivå, dock längst under tre år. Endast ungdomar som har avbrutit sina studier före halvårsskiftet 2010 och som är inskrivna i jobbgarantin för ungdomar eller jobb- och utvecklingsgarantin omfattas av satsningen.

En person som har fyllt 20 men inte 26 år och som har varit arbetslös i sex månader kvalificerar sig till nystartsjobb, vilket innebär att arbetsgivaren kompenseras med ett belopp motsvarande arbetsgivaravgiften. Nystartsjobb i kombination med de halverade sociala avgifterna för unga resulterar i knappt 40 procent lägre lönekostnad för arbetsgivare som anställer en ungdom med nystartsjobb.

Eftersom lågkonjunkturen som följde på finanskrisen 2008 begränsade möjligheten för många skolungdomar att finna sysselsättning satsade regeringen under sommaren 2010 tillfälligt 100 miljoner kronor på att skapa fler sommarjobb för skolungdomar i kommuner, landsting och ideella föreningar. Satsningen genererade nästan 24 000 sommarjobb. Av avsatta medel förbrukades 98 miljoner kronor.

3.4.12 Analys och slutsats ungdomar

Ungdomsarbetslösheten har sjunkit under 2010 och första halvåret 2011 och antalet kvarstående personer i jobbgarantin för ungdomar har minskat samtidigt som antalet övergångar till arbete och utbildning ökat. Dock ökar även antalet ungdomar som går över från jobbgarantin

för ungdomar till jobb- och utvecklingsgarantin. Regeringen bedömer att intentionerna med jobbgarantin för ungdomar inte till fullo har uppnåtts då bl.a. deltagarnas aktivitetsnivå inte nått upp till önskad nivå. Arbetsförmedlingen har under 2010 inte lyckats fylla platserna i folkhögskolesatsningen, trots vetskapen om att unga som saknar fullständig gymnasieutbildning har en särskilt utsatt situation på arbetsmarknaden. Utbildning och andra arbetsplatsförlagda aktiviteter ger deltagarna möjlighet att pröva sina kunskaper, skaffa sig erfarenhet och skapa sig ett nätverk.

En stor andel av deltagarna som gick över från jobbgarantin för ungdomar till jobb- och utvecklingsgarantin under 2009 och 2010 fick varken praktik eller utbildning under deltagandet i jobbgarantin för ungdomar. En tänkbar förklaring kan vara de höga volymerna i garantin under dessa år. Mot bakgrund av att så många ungdomar inte erbjudits arbetsplatsförlagda aktiviteter inom jobbgarantin för ungdomar, vill regeringen understryka betydelsen av att Arbetsförmedlingen fortsätter att förbättra kvaliteten i aktiviteterna inom garantin och att öka möjligheten att erbjuda fler deltagare arbetsplatsförlagda aktiviteter.

Trots den otillfredsställande aktivitetsnivån i jobbgarantin för ungdomar är utflödet från garantin till utbildning eller arbete, med eller utan stöd, fortsatt relativt högt. Regeringen gör därför bedömningen att jobbgarantin för ungdomar ökar möjligheterna för ungdomar att övergå från arbetslöshet till arbete eller utbildning. Utgångspunkten är fortsatt att deltagarna i jobbgarantin för ungdomar ska erbjudas aktiviteter utifrån individuella behov och att aktiviteterna ska täcka individens arbetsutbud. Regeringen bedömer att det ännu är för tidigt att utvärdera effekten av folkhögskolesatsningen som infördes under 2010.

Regeringen anser att den tillfälliga satsningen under 2010 på fler sommarjobb gav bra resultat och fyllde sitt syfte mot bakgrund av rådande arbetsmarknadsläge.

3.4.13 Personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga

Arbetsförmedlingen är sektorsansvarig myndighet för funktionshindersfrågor inom arbetsmarknadspolitiken. Arbetsförmedlingen ska särskilt samverka med Försäkringskassan, Arbetsmiljöverket, Socialstyrelsen och kommuner och landsting i syfte att uppnå en effektivare användning av tillgängliga resurser inom rehabiliteringsområdet.

Enligt beräkningar från Statistiska centralbyrån (SCB) har ungefär 900 000 personer i åldern 16–64 år någon form av funktionsnedsättning. Drygt en halv miljon av dessa gör bedömningen att funktionsnedsättningen medför att deras arbetsförmåga är nedsatt. Rörelsehinder uppges vara den vanligaste orsaken till funktionsnedsättningen, därefter kommer psykisk funktionsnedsättning, annan funktionsnedsättning och astma, allergi eller annan överkänslighet.

Personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga tillhör arbetskraften i betydligt mindre utsträckning än andra. Sysselsättningsgraden är också betydligt lägre och arbetslösheten påtagligt högre. Drygt 168 000 personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga var under 2010 inskrivna hos Arbetsförmedlingen. Ungefär hälften av dem har varit utan arbete i mer än tre år och närmare 82 procent i minst ett år, vilket kan jämföras med 57 procent för övriga inskrivna hos förmedlingen.

Lönebidrag och andra subventionerade anställningar

Arbetsförmedlingen kan erbjuda ekonomiskt stöd till arbetsgivare som anställer personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, dels genom lönesubventioner, dels genom stöd som syftar till anpassning av arbetsförhållandena så att den anställdes nedsatta arbetsförmåga kan kompenseras. I genomsnitt under 2010 hade cirka 83 800 personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga en anställning med lönebidrag, skyddat arbete hos offentlig arbetsgivare (OSA), skyddat arbete hos Samhall AB eller utvecklings- eller trygghetsanställning (se tabell 3.7).

Tabell 3.7 Särskilda insatser för sökande med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga

	2007	2008	2009	2010
Lönebidrag	59 525	57 125	50 580	46 738
OSA	4 944	4 735	4 449	4 446
Utvecklingsanställning	2 490	2 524	1 908	2 463
Trygghetsanställning	2 498	6 019	9 914	13 908
Samhall AB ¹	17 423	15 392	15 481	15 094
Totalt	86 880	85 795	82 332	82 649
Nya anställda				
Lönebidrag	21 001	19 858	16 537	19 683
OSA	2 263	1 918	1 716	1 839
Utvecklingsanställning	3 866	2 818	2 493	3 653
Trygghetsanställning	3 925	4 967	6 187	6 684
Samhall AB	1 452	1 833	1 939	1 565
Totalt	32 507	31 394	28 872	33 424

Källa: Arbetsförmedlingen och Samhall AB

¹ Avser medelantal årsanställda med funktionsnedsättning. Ny princip för beräkning av antalet årsanställda fr.o.m. 2008.

Under 2010 noteras för flertalet av dessa sysselsättningsinsatser en ökning av antalet deltagare jämfört med 2009. Antalet sysselsatta med lönebidrag fortsätter dock att minska. Under 2010 minskade antalet personer med anställning med lönebidrag med närmare 4 000 i genomsnitt. Nedgången dämpades under loppet av året men upphörde inte. Samtidigt ökade antalet med trygghetsanställning i genomsnitt med 4 000 personer och antalet med utvecklingsanställning med närmare 600 personer. Antalet med skyddat arbete hos offentlig arbetsgivare förblev i stort sett oförändrat.

Genomgående präglas insatserna av en ojämn könsfördelning, cirka 60 procent av deltagarna är män och cirka 40 procent kvinnor. En del av förklaringen kan vara att män utgör en större andel av arbetslösa som har en funktionsnedsättning än kvinnor.

Det har inte skett några större förändringar av andelen övergångar till arbete för funktionsnedsatta under 2010. När det gäller övergångar till arbete utan stöd kunde små ökningars noteras, utom för utvecklingsanställningar där övergångarna minskat jämfört med 2009. Kravet på att andelen övergångar från lönebidrag till osubventionerat arbete ska öka jämfört med föregående år, har uppfyllts.

Övergångar från en typ av anställning med stöd till en annan förekommer också i viss mån och har ökat något. När det gäller målgrupperna för utvecklingsanställning, kan övergång till annan anställning med stöd vara ett led i arbetsrehabiliteringen. Det gäller även övergång från skyddat arbete hos offentlig arbetsgivare.

Samhall AB

Samhall AB spelar en viktig roll när det gäller att erbjuda anställning åt personer med funktionsnedsättning. Samhall AB utvecklar personer med funktionsnedsättning genom arbete, vilket ger individen en möjlighet till ökad anställbarhet och i förlängningen också ökad möjlighet att gå vidare till andra arbetsgivare.

Den statliga merkostnadsersättningen till Samhall AB uppgick till 4 405 miljoner kronor under 2010. Merkostnadsersättningen syftade till att Samhall AB skulle uppnå de mål som formuleras i det avtal som staten tecknar med bolaget. Mål som sätts upp är bl.a. att:

- ge arbete åt personer med funktionsnedsättning motsvarande 24,4 miljoner arbetstimmar,
- minst 5 procent av antalet tillsvidareanställning ska lämna Samhall för arbete på den reguljära arbetsmarknaden,
- minst 40 procent av rekryteringarna i kärnuppdraget ska vara personer från de prioriterade grupperna med psykisk funktionshinder, utvecklingsstörning, neuropsykologiskt funktionshinder eller med mer än ett funktionshinder som tillsammans medför nedsättningar i arbetsförmågan.

Samhall AB har, i likhet med föregående år, nått samtliga uppställda mål under 2010. Under lågkonjunkturen har ett stort antal anställda saknat arbetsuppgifter och i stället erbjudits kompetensutveckling.

Det ekonomiska resultatet för bolaget försämrades inte i så stor utsträckning som befarat med anledning av finanskrisen. För 2010 uppvisades ett positivt rörelseresultat om 156 miljoner kronor.

I slutet av 2010 var cirka 18 400 personer med funktionsnedsättning anställda hos Samhall AB, vilket var färre än 2009 då antalet anställda vid samma tidpunkt var 19 100. Andelen kvinnor uppgick till 40 procent och andelen män till 60 procent.

Antalet personer inskrivna hos Arbetsförmedlingen som var ombytessökande hos Samhall AB har ökat något under 2010 jämfört med de närmast föregående åren. Det gäller också för den andel som övergick till en osubventionerad anställning. Rekryteringen ur de prioriterade grupperna psykiskt funktionsnedsättning, utvecklingsstörning, neuropsykologisk funktionsnedsättning och personer med mer än en funktionsnedsättning som tillsammans medför om-

fattande nedsättningar av arbetsförmågan, uppgick till 42 procent, vilket innebär att målet nåtts.

Tabell 3.8 Uppnådda resultat 2006 – 2010

	2006	2007	2008	2009	2010
Arbetstimmar (tusen)	24 736	24 424	23 929	24 617	24 410
Övergångar (%)	5,2	5,3	4,9	5,4	5,4
Antal anställda					
med funktionsnedsättning. (vid årets slut)	21 219	19 394	19 383	19 141	18 414
Merkostnadsersättning (miljoner kr)	4 186	4 148	4 220	4 405	4 405
Ekonomiskt resultat	96	90	153	-25	156

Samhall AB har också uppfyllt målet att, i möjligaste mån, inte säga upp anställda med funktionsnedsättning på grund av arbetsbrist och under 2010 förekom det inte någon sådan uppsägning. Samhall AB har ett uppdrag att anställa personer med 75 procents sjukersättning som Arbetsförmedlingen inte har hittat någon annan anställning åt inom sex månader. Vid årsskiftet 2010/11 hade Samhall AB 200 anställda med 75 procents sjukersättning.

Samhall AB utförde under 2010, utanför grunduppdraget, vissa tjänster inom ramen för Arbetsförmedlingens programverksamhet avseende personer med funktionsnedsättning. Det var i första hand fråga om förstärkt arbetsträning och fördjupad bedömning inom ramen för jobb- och utvecklingsgarantin.

Andra insatser

Som komplement eller alternativ till subventionerade anställningar har Arbetsförmedlingen möjlighet att främja sysselsättning för personer med funktionsnedsättning genom att ge stöd till arbetshjälpmedel eller personligt biträde, särskilt introduktions- och uppföljningsstöd (SIUS) samt särskilt stöd till start av näringsverksamhet.

En betydande ökning av dessa insatser har skett under 2010. Störst omfattning har stöd till personligt biträde och det är också den insatsen som ökat mest i absoluta tal. Den största ökningen relativt sett, uppvisar dock insatsen SIUS, där antalet nya beslut ökat med 45 procent. En förklaring torde vara att antalet nyanställda arbetsförmedlare med inriktning mot SIUS ökade under året.

Fördelningen mellan kvinnor och män varierar mellan stödformerna. Det är en betydande övervikt för män i både personligt biträde och SIUS, medan kvinnorna är i majoritet när det gäller stöd till hjälpmedel och vid start av näringsverksamhet. Totalt fick 18 075 personer del av dessa fyra olika stödformer under 2010. Det är en ökning med 3 243 eller cirka 18 procent jämfört med 2009. Båda åren var andelen kvinnor 47 procent.

3.4.14 Analys och slutsats personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga

Arbetsförmedlingen har en viktig roll i arbetet med att ge personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga möjlighet att få ett arbete med eller utan stöd. Omfattningen av de särskilda insatserna för dessa arbetsökande är en viktig indikation på att personer som står långt från arbetsmarknaden prioriteras. Det finns anledning för Arbetsförmedlingen att även fortsättningsvis prioritera arbetet med att få fler arbetsgivare att anställa personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga med lönesubventioner och andra stöd, och att fortsätta arbetet för att uppnå en jämnare könsfördelning avseende insatserna för målgruppen. Regeringen bedömer att det är synnerligen viktigt att personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga får det stöd de behöver av Arbetsförmedlingen för att finna, få och behålla ett arbete.

3.4.15 Insatser för sjukskrivnas återgång till arbete

Arbetsförmedlingen har i uppdrag att bedriva arbetslivsinriktad rehabilitering i form av vägledande, utredande, rehabiliterande eller arbetsförberedande insatser. Målgruppen är arbetsökande som har nedsatt arbetsförmåga på grund av ohälsa eller funktionsnedsättning. Målsättningen är att den arbetsökande ska finna, få och behålla ett arbete. Arbetsförmedlingens samlade utbud av tjänster är tillgängligt för målgruppen. Kunskap och kompetens hos kompletterande aktörer ska tas till vara i verksamheten.

Arbetsförmedlingens uppdrag att i samverkan med Försäkringskassan underlätta övergång från

ersättning via sjukförsäkringen till aktivt arbetsökande och nytt arbete, är en central del i den arbetslivsinriktade rehabiliteringen. Ett välfungerande samarbete minskar risken för att individer faller mellan stolarna. Reformerna i sjukförsäkringen ökar behovet av samarbete mellan myndigheterna för att erbjuda individen stöd i rehabiliteringsprocessen. En förutsättning är att Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan bedriver ett utvecklingsarbete om rutiner och ansvarsfördelning för att säkerställa det gemensamma uppdraget att ge ett bra stöd till individen i övergången från sjukförsäkring till aktiv arbetsmarknadspolitik.

Arbetslivsintroduktion

I syfte att tillgodose behovet hos de personer vars dagar med sjukpenning eller månader med sjukersättning har tagit slut infördes den 1 januari 2010 det arbetsmarknadspolitiska programmet arbetslivsintroduktion. Syftet är att erbjuda deltagarna individuellt anpassade arbetsmarknadspolitiska insatser för att fastställa behovet av stöd inför en övergång till arbete. Arbetslivsintroduktionen kan pågå som längst tre månader. Under denna tid får deltagarna aktivitetsstöd eller utvecklingsersättning. Deltagaren ska efter arbetslivsintroduktionen gå vidare till annan aktivitet av något slag; annan insats inom Arbetsförmedlingen, utbildning eller arbete.

De flesta som lämnade sjukförsäkringen efter att ha uppnått maximal tid har skrivit in sig hos Arbetsförmedlingen. Enligt en uppföljning (dnr A2011/2106) var det drygt 38 000 av de 42 000 individer som lämnade sjukförsäkringen som påbörjade programmet under 2010. Under januari t.o.m. 2011 var motsvarande siffra närmare 10 300 individer. Av samtliga som påbörjade arbetslivsintroduktionen uppgick andelen kvinnor till närmare 70 procent. Kvinnors överrepresentation motsvarar deras större andel bland långtidssjukskrivna. Knappt hälften hade gymnasieutbildning och närmare 70 procent var mellan 35 och 54 år.

Deltagarna i arbetslivsintroduktionen har i genomsnitt varit sjukskrivna under två och ett halvt år eller mer och har skiftande behov av insatser och olika förutsättningar att ta del av aktiviteter som Arbetsförmedlingen kan erbjuda. Andelen deltagare med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga uppgick till

omkring 40 procent. Psykisk ohälsa och rörelsehinder är de vanligaste diagnoserna. Insatserna för målgruppen inriktas mot att ge varje deltagare adekvat stöd i syfte att de på sikt ska kunna få ett arbete.

Av dem som påbörjade arbetslivsintroduktionen under 2010, hade omkring hälften inte återvänt i någon omfattning till sjukförsäkringen efter det att programmet avslutats. Av dem som fanns kvar hos Arbetsförmedlingen hade den 31 maj 2011 cirka 25 procent arbete, varav merparten arbete med stöd. Närmare 50 procent var inskrivna i program med aktivitetsstöd, medan cirka åtta procent betecknades som öppet arbetslösa och bedömdes stå till arbetsmarknadens förfogande. Majoriteten av dem som är i program med aktivitetsstöd är inskrivna i programmet arbetslivsriktad rehabilitering, ett program som syftar till att hjälpa individer som bedöms vara i behov av omfattande stöd. De individer som påbörjade arbetslivsintroduktionen under 2011 finns i stor utsträckning kvar i program eller andra förberedande insatser.

Handlingsplanssamverkan

Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan har, sedan 2003 haft i uppdrag av regeringen att i samverkan årligen upprätta en nationell handlingsplan för rehabiliteringsinsatser. Syftet är att myndigheterna ska säkerställa att den enskilde får det stöd som behövs under processen, från sjukskrivning till återgång i arbete. Under den tid deltagaren befinner sig i handlingsplanssamverkan, utgår rehabiliteringsersättning från sjukförsäkringen.

Målgruppen för handlingsplanssamverkan har successivt utvidgats. Regeringen har i Arbetsförmedlingens och Försäkringskassans regleringsbrev för 2011 angett att handlingsplanssamverkan är ett viktigt instrument för att vid behov underlätta omställning till annat arbete och för att vidta nödvändiga rehabiliteringsinsatser i anslutning till den s.k. rehabiliteringskedjans tidsgränser. Särskilt prioriterade grupper är personer som varit sjukskrivna mer än 90 dagar, personer med sjukersättning, unga med aktivitetsersättning och personer vars sjukpenning eller sjukersättning kommer att upphöra.

Antalet sjukskrivna som under 2010 påbörjade insatser inom ramen för handlingsplanssamverkan var 12 500 personer att jämföra med

16 000 personer 2009. Det ökade inflödet under 2009 berodde på att personer vars tid med ersättning från sjukförsäkringen beräknades ta slut under 2010, skrevs in i samverkan under hösten 2009. Av de inskrivna deltagarna har cirka 65 procent en registrerad funktionsnedsättning. De dominerande funktionsnedsättningarna är rörelsehinder och psykiska funktionshinder. Resultatet tolv månader efter påbörjat insats var 28 procent i arbete eller utbildning. Arbetsförmedlingen och Försäkringskassans nationella mål var 40 procent. Jämförs resultaten för de olika målgrupperna, har målgrupperna anställda och unga de bästa resultaten med 34 respektive 32 procent till arbete eller utbildning. Det försämrade resultatet kan enligt myndigheterna främst förklaras av att resurser och kompetens från handlingsplanssamverkan togs i anspråk för att klara det gemensamma uppdraget i programmet arbetslivsintroduktion.

Inflödet av nya deltagare under första halvåret 2011 minskade med cirka 30 procent jämfört med samma period föregående år. Andelen som fått arbete eller utbildning under de första sex månaderna 2011 uppgick till 26 procent, vilket kan jämföras med myndigheternas mål om 35 procent. Enligt myndigheterna kan en förklaring till att målet inte nåddes vara att deltagarna i samverkan står långt ifrån arbetsmarknaden. Till exempel har andelen med någon form av funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga ökat från 65 procent 2010 till 75 procent.

För 2010 har 460 miljoner kronor tilldelats för handlingsplanssamverkan mellan myndigheterna. Kostnaderna belastar det under utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp uppförda anslaget 1:1 *Sjukpenning och rehabilitering m.m.* Det totala utfallet för Arbetsförmedlingens kostnader för samverkan 2010 uppgick till närmare 507 miljoner kronor, varav 272 miljoner kronor i förvaltningskostnader som finansierats via sjukpenninganslaget och 235 miljoner för kostnader för insatser och alternativa stöd till individen som belastat förmedlingens ordinarie anslag.

För 2011 avsattes totalt 314 miljoner kronor för samverkan. Det totala utfallet för Arbetsförmedlingens kostnader fr.o.m. januari t.o.m. april 2011 uppgick till 117 miljoner kronor, varav 66 miljoner kronor i förvaltningskostnader som finansierats via sjukpenninganslaget och 51 miljoner kronor belastat förmedlingens ordinarie anslag.

Finansiell samordning genom samordningsförbund

Sedan 2004 ger lagen (2003:1210) om finansiell samordning inom rehabiliteringsområdet Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, kommuner och landsting möjlighet att samordna sina resurser. Den finansiella samordningen sker genom ett s.k. samordningsförbund där de samverkande parterna är representerade. Syftet är att förstärka de ekonomiska incitamenten för att förbättra samverkan. Målgruppen är personer som har behov av samordnade insatser eller stöd från flera aktörer. Ett viktigt syfte är att förhindra att människor hamnar i en gråzon mellan olika aktörer. Främst gäller samverkan arbetslösa, sjukskrivna och personer som har kommunalt försörjningsstöd.

Under 2010 fanns 87 samordningsförbund representerade i 172 av landets 290 kommuner. I juni 2011 uppgick antalet samordningsförbund till 82 stycken i 213 kommuner. Minskningen från 87 till 82 förbund förklaras av att flera mindre samordningsförbund har slagits samman. Antalet kommuner som ingår i samordningsförbunden har dock ökat under samma period. Utöver samordningsförbunden och dess huvudmän finns även andra aktörer som arbetar med rehabilitering, t.ex. arbetsgivare, sociala företag, ideella organisationer, vuxenutbildningen och andra privata och offentliga aktörer. Under 2010 har samordningsförbunden finansierat drygt 590 aktiviteter, vilka nästan 34 000 personer har tagit del av.

Regeringen har i regleringsbrevet för 2011 gett Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan i uppdrag att, i samverkan med berörda aktörer och inom ramen för samordningsförbundens verksamhet, utveckla stödet till unga med aktivitetsersättning för att underlätta återgång i arbete. Myndigheterna konstaterar att unga med aktivitetsersättning ofta har komplexa rehabiliteringsbehov och att många myndigheter och rehabiliteringsaktörer är inblandade eller behöver involveras i individens rehabiliteringsprocess. Myndigheterna bedömer att ett ökat antal insatser i samordningsförbundens regi kan utgöra ett komplement till arbetslivsinriktad rehabilitering. Erfarenheterna visar att tidigare insatser är viktiga för att göra fler redo för vidare arbetslivsinriktade rehabiliteringsinsatser i samverkan.

Försäkringskassan bidrar med statens andel med motsvarande hälften av medlen till samord-

ningsförbundens verksamhet, medan landsting och kommuner bidrar med var sin fjärdedel. För 2010 tilldelades samordningsförbunden 250 miljoner kronor och 2011 260 miljoner kronor. Kostnaderna belastar det under utgiftsområdet 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp uppförda anslaget 1:1 Sjukpenning och rehabilitering m.m.

Samverkan mellan dag 91 och 180 för anställda

I samband med rehabiliteringskedjans ikraftträdande den 1 juli 2008, infördes ett nytt gemensamt möte, s.k. kontaktmöte, mellan den försäkrade, Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan. En viktig punkt i rehabiliteringskedjan är att sjukskrivna ska kunna erbjudas kontakt med Arbetsförmedlingen i ett tidigt skede av sjukskrivningen. Målgruppen för kontaktmöten är sjukskrivna anställda mellan dag 91 och 180 i rehabiliteringskedjan som kan behöva byta anställning på grund av ohälsa, om de bedöms ha arbetsförmåga på den reguljära arbetsmarknaden och därmed får sin sjukpenning indragen.

Under 2010 har Försäkringskassan erbjudit 1 600 individer möjligheten att delta i kontaktmöte, varav 38 procent avböjt. Under perioden januari t.o.m. april 2011 har närmare 1 800 individer erbjudits kontaktmöte, varav 36 procent avböjt. Enligt myndigheterna kan en förklaring till att antalet kontaktmöten är få vara dels att resultatet av införandet av rehabiliteringskedjan framför allt inneburit återgång till befintlig anställning, dels att Försäkringskassan inte alltid får in underlag från bl.a. arbetsgivare för att hinna göra bedömning i rätt tid.

Analys och slutsats insatser för sjukskrivnas återgång till arbete

Den reformerade sjukförsäkringen har medfört ett utökat behov av samverkan och ett mer aktivt förhållningssätt, med fler och tidigare övergångar från Försäkringskassan till Arbetsförmedlingen. Myndigheterna har utvecklat samarbetsrutiner och mötesformer vid de olika tidpunkterna i rehabiliteringskedjan. För den som är i behov av arbetslivsinriktade rehabiliteringsinsatser under tid med ersättning från sjukförsäkringen erbjuder myndigheterna individuella

rehabiliteringsinsatser inom ramen för den s.k. handlingsplanssamverkan. Regeringen anser att samverkan mellan myndigheterna har utvecklats mycket positivt de senaste åren och i många avseenden fungerar allt bättre. De utredande och vägledande insatserna inom programmet arbetslivsintroduktion är också positiva. Likväl finns det behov av att ständigt utveckla arbetet. Med anledning av förändringarna inom sjukförsäkringen, har regeringen uppdragit åt Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan att gemensamt analysera behovet av gemensamma rehabiliteringsinsatser i samverkan efter 2011. Myndigheterna har lämnat en gemensam viljeinriktning om hur gemensamma insatser kan utvecklas för att skapa flera vägar tillbaka till arbetsmarknaden för den enskilde. Regeringen bedömer att myndigheternas viljeinriktning ligger väl i linje med det förslag om tidiga och aktiva rehabiliteringsinsatser i samverkan som lämnas i översyn av sjukförsäkringen – förslag till förbättring (Ds 2011:18). Fler människor skulle genom tidiga, aktiva och individuellt anpassade rehabiliteringsinsatser snabbare kunna återgå i arbete. De delar av samverkan mellan Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan som behöver vidareutvecklas är arbetsformer för att fler sjukskrivna ska ges utökade möjligheter att pröva på ett nytt arbete i enlighet med prövningen av arbetsförmågan i rehabiliteringskedjan, (se vidare avsnitt 3.5).

3.4.16 Insatser för ökad integration

Alltför många utrikes födda har svårigheter att etablera sig på arbetsmarknaden. Den låga sysselsättningen bland utrikes födda innebär att det finns en stor arbetskraftspotential i denna grupp som skulle kunna ge ett avsevärt tillskott till den samlade sysselsättningen. En närmare beskrivning av utrikes föddas situation på arbetsmarknaden ges i avsnitt 3.4.1 under utgiftsområde 13, Uppföljning av integrationspolitiken. Enighet råder om vikten av tidiga insatser för nyanlända invandrare för att öka sysselsättningen och förkorta arbetslöshetstiderna för utrikes födda. Det är också utgångspunkten för reformen om nyanlända invandras arbetsmarknads-etablering, som trädde i kraft den 1 december 2010.

Arbetet med att förbereda reformen har präglats mycket av Arbetsförmedlingens arbete med etablering och integration under 2010. För-

beredelsearbetet har bl.a. bedrivits inom ramen för en försöksverksamhet med s.k. etablerings-samtal som innehållsmässigt hade många likheter med reformen. Ett annat projekt har syftat till att identifiera framgångsrika metoder för att minska utanförskapet bland utrikes födda kvinnor.

I förberedelsearbetet har ett nära samarbete ägt rum med övriga berörda myndigheter och Sveriges Kommuner och Landsting (SKL). Ett stort antal s.k. dialogträffar – 140 stycken med totalt 2 500 deltagare – har genomförts för berörda aktörer runtom i landet. Systemstöd och handläggarstöd har tagits fram för det nya uppdraget och personal har rekryterats.

Samverkan med andra berörda myndigheter och SKL har, enligt Arbetsförmedlingen stärkts under 2010, genom den samverkansdelegation som förmedlingen är sammankallande för.

Till och med juni 2011 hade 4 100 nyanlända invandrare som omfattas av reformen, registrerats hos Arbetsförmedlingen. Inflödet har varit lägre än förväntat, vilket förklaras av att antalet beslut om uppehållstillstånd för målgruppen för reformen understigit tidigare prognoser. Hittills gjorda erfarenheter visar att en omfattande samverkan mellan alla berörda aktörer är en förutsättning för att Arbetsförmedlingen på ett framgångsrikt sätt ska kunna samordna reformens olika delar. Former för sådan samverkan finns etablerade på olika nivåer och en kontinuerlig utveckling sker utifrån gemensamt identifierade utvecklingsområden. Ett exempel på samverkan är lokala överenskommelser som Arbetsförmedlingen tecknar med kommunerna. Arbetsförmedlingen redovisar i sin återrapportering Nyanländas etablering – reformens första sju månader (dnr A2011/3121) vilka olika faktorer myndigheten anser påverkar utfallet av verksamheten. Exempel är – förutom samverkan – tillgång på bostäder, barnomsorg, sfi samt vård, rehabilitering och hälsofrämjande insatser. Beträffande insatser som Arbetsförmedlingen själv rör över, redovisas att tid för det första samtalet hos Arbetsförmedlingen bokas in i anslutning till att en nyanländ som ansökt om uppehållstillstånd i Sverige, delges beslut om tillstånd. För kvotflyktingar och anhöriginvandrare tillämpas andra rutiner. En etableringsplan ska minst innehålla utbildning i svenska för invandrare (sfi), samhällsorientering och aktiviteter för att påskynda etableringen i samhälls- och arbetslivet. Arbetsförmedlingen pekar på

vikten av att vårdande, rehabiliterande och hälsofrämjande insatser kan ske parallellt med övriga aktiviteter, vilket man menar kräver ett mer utvecklat samarbete mellan berörda aktörer. De vanligaste insatserna i planen har varit kompetenskartläggning eller validering, sfi, samhällsorientering och lots. Ett femtiotal nyanlända har dock haft anställning, flertalet med hjälp av instegsjobb. Inga anmärkningsvärda skillnader mellan könen har observerats när det gäller insatser och ledtider. Bland de nyanlända med etableringsplan, hade 69 procent av männen och 65 av kvinnorna tillgång till lots i juni 2011, vilket är en rättighet för nyanlända. I juni fanns totalt 151 lotsföretag att välja mellan fördelade på 784 olika verksamhetsadresser i 169 kommuner. I de kommuner som saknar lots är antalet nyanlända begränsat. Arbetsförmedlingen ansvarar i dessa fall själv för att tillhandahålla motsvarande tjänst. Sedan december 2010 har 2 900 personer (inklusive barn) begärt hjälp från Arbetsförmedlingen med bosättning, 1 270 anvisats plats för bosättning och 760 bosatt sig. Redovisning av erfarenheter av reformen finns också i avsnitt 3.4.2 under utgiftsområde 13.

Arbetet hos Arbetsförmedlingen inriktades redan före reformen mot att insatser och program ska erbjudas de nyanlända så tidigt som möjligt efter beviljat uppehållstillstånd och parallellt med undervisning i sfi. Nyanlända invandrare som deltagit i den kommunala introduktionen har erbjudits möjlighet att ta del av insatser från kompletterande aktörer. Det mål som Arbetsförmedlingen själv satt upp för arbetet 2010 med nyanlända invandrare uppnåddes inte. Andelen nyanlända till arbete eller reguljär utbildning är 5,8 procent medan målet var 7,1 procent.

Övriga utrikes födda har erbjudits stöd och service utifrån sin situation på arbetsmarknaden och inom ramen för de generella insatser och program Arbetsförmedlingen har till sitt förhållande. Andelen inskrivna med en inskrivningstid på över 420 dagar, var 2010 högre för utrikes födda än genomsnittet för alla arbetssökande, vilket är en tydlig indikator på att även utrikes födda som inte är nyanlända har behov av förstärkta insatser från Arbetsförmedlingen.

Under 2010 var 7 000 personer någon gång under året anställda med stöd av instegsjobb, vilket är en ökning med 700 personer jämfört med 2009. Uppföljning 90 dagar efter att anställningen avslutats visar att nystartsjobb

spelar en fortsatt viktig roll för etableringen på arbetsmarknaden. Andelen personer som efter avslutat instegsjobb 2010 gått vidare till arbete, var 50 procent, varav nystartsjobb utgjorde 40 procent. Nya regler för instegsjobb trädde i kraft den 1 februari 2011. Ersättning till arbetsgivaren höjdes från 75 till 80 procent av lönekostnaden från högst 750 kronor till högst 800 kronor per dag. Dessutom infördes ekonomiskt stöd till handledning i tre månader.

3.4.17 Analys och slutsats för insatser för ökad integration

Det är ännu för tidigt att bedöma resultat och effekter av etableringsreformen i december 2010. Arbetsförmedlingens arbete och efter reformen har varit omfattande och av huvudsak god kvalitet. Arbetsförmedlingen har kommit igång bra med verksamheten, även om kort tid ännu förflutit sedan reformen för att några bestämda slutsatser ska kunna dras. Arbetsmarknadsdepartementet följer genomförandet noga, bland annat genom återkommande träffar med Arbetsförmedlingen och via skriftliga återrapporteringar. Hittills gjorda erfarenheter från reformen visar att särskild uppmärksamhet framöver bör ägnas utveckling av arbets- och samverkansformer för bedömning av nyanländas prestationsförmåga och hälsofrämjande insatser. Även bosättningsarbetet, tillgången till flexibel sfi, lotsmarknaden och informationen till de nyanlända om olika ersättningar, är områden som kontinuerligt behöver utvecklas.

I vilken mån Arbetsförmedlingens samlade insatser för utrikes födda påverkat sysselsättning och arbetslöshet för gruppen, är svårt att bedöma.

Resultaten av instegsjobben är fortsatt mycket positiva, men utrymme finns för att öka volymerna. Nystartsjobben har kommit att spela en allt större roll för nyanländas möjlighet till fortsatt arbete efter avslutat instegsjobb.

En viktig uppgift för Arbetsförmedlingen är, förutom fortsatt arbete med etableringsreformen, att säkerställa att även de nyanlända som inte omfattas av reformen och övriga utrikes födda får erforderlig service.

3.4.18 Europeiska socialfonden

Det nationella strukturfondsprogrammet för regional konkurrenskraft och sysselsättning 2007–2013 ska bidra till att uppnå EU:s integrerade riktlinjer för tillväxt och sysselsättning inom Lissabonstrategin, numera EU2020-strategin, och målen för sammanhållningspolitiken. Programmet omfattas av Europeiska socialfonden och är indelat i de prioriterade områdena Kompetensförsörjning och Ökat arbetsutbud, med 30 respektive 70 procent av programmedlen. Insatserna inom programmet ska bidra till kompetensutveckling som underlättar för sysselsatta att utvecklas i takt med arbetslivets krav och till att personer som står långt från arbetsmarknaden utvecklas och får arbete. Vidare ska insatserna bidra till likabehandling i arbetslivet och underlätta för unga och personer med utländsk bakgrund att etablera sig på arbetsmarknaden. Insatserna ska även bidra till en återgång i arbetslivet för personer som är eller har varit långtidssjukskrivna. Programbidraget från Europeiska socialfonden, inklusive s.k. tekniskt stöd, uppgår till cirka 6 224 miljoner kronor. Nationell medfinansiering med motsvarande belopp tillkommer.

Våren 2008 fattade Svenska ESF-rådet de första projektbesluten och t.o.m. juni 2011 har 1 150 projekt som avser kompetensutveckling av sysselsatta beviljats medel. Det planerade antalet deltagare i projekten är 323 000, varav 51 procent kvinnor och 49 procent män. Totalt 130 000 personer, fördelade på cirka 29 000 arbetsställen, har påbörjat deltagande i projekten. Det motsvarar 54 procent av målet för programperioden som helhet. Vidare har drygt 700 projekt som i första hand riktar sig till personer som står långt från arbetsmarknaden beviljats medel. Det planerade antalet deltagare i projekten är 106 000, varav drygt 50 procent kvinnor och knappt 50 procent män. Antalet personer som har påbörjat deltagande uppgår till 49 000, vilket motsvarar 65 procent av målet för programperioden.

Svenska ESF-rådet har med de redovisade projektbesluten in-tecknat 4 578 miljoner kronor eller 74 procent av programbidraget från Socialfonden. Ett visst återflöde från projekten i form av icke utnyttjade socialfondsmedel förekommer dock. De utbetalda medlen uppgår t.o.m. juni 2011 till 1 854 miljoner kronor, vilket utgör 30 procent av programbidraget.

I det nationella strukturfondsprogrammet läggs stor vikt vid uppföljning och utvärdering, bl.a. för att främja lärande. Ett konsultföretag har haft i uppdrag av Svenska ESF-rådet och Tillväxtverket att utvärdera genomförandet av det nationella strukturfondsprogrammet. Regeringen har i budgetpropositionerna för 2010 och 2011 redogjort för sammanlagt fyra utvärderingsrapporter. I den femte och avslutande rapporten På väg mot smidiga, smarta och slagkraftiga program? från oktober 2010 gör utvärderaren bedömningen att genomförandet av det nationella strukturfondsprogrammet nu fungerar relativt väl. Samarbetsklimatet mellan Svenska ESF-rådet och strukturfondspartnerskapen, som har i uppgift att prioritera mellan godkända projekt, har utvecklats påtagligt i positiv riktning sedan 2008. Det finns därför enligt utvärderaren inte skäl till förändringar av organisationen under nuvarande programperiod. Merparten av lärdomarna bör i stället tillvaratas inför en eventuellt kommande programperiod och det skulle då finnas skäl att se över organisationen för bl.a. en ökad tydlighet i rollerna. Utvärderaren konstaterar dock vad gäller nuvarande program att det finns utrymme för förbättringar i lärandesystemen, på kort sikt för att stärka möjligheterna till lärande av utvärderingarna av projekten.

Utvärderingen av det nationella strukturfondsprogrammet inriktas fortsättningsvis på dess resultat och mervärde.

På EU-nivå har det förberedande arbetet inför nästa programperiod för sammanhållningspolitiken, 2014–2020, inletts. Som ett första steg i detta arbete presenterade Europeiska kommissionen i november 2010 den femte sammanhållningsrapporten om ekonomisk, social och territoriell sammanhållning. Rapporten innehåller ett antal centrala förslag vad gäller den framtida politiken. Kommissionen planerar att i oktober 2011 lämna förslag till nya radsförordningar avseende sammanhållningspolitiken. Med ledning av dessa förslag kommer regeringen att ta initiativ till förberedelser för programverksamhet inom Europeiska socialfonden för den nya perioden.

3.4.19 Analys och slutsats Europeiska socialfonden

Regeringen bedömer att det nationella strukturfundsprogrammet med inriktning på kompetensutveckling för sysselsatta och på personer som står långt från arbetsmarknaden, har kunnat möta väsentliga behov i den ekonomiska krisen. Programmet kompletterar ordinarie arbetsmarknadspolitiska insatser vad gäller kompetensförsörjning och nyskapande insatser för personer som står långt från arbetsmarknaden.

I en oberoende utvärdering har slutsatsen dragits att det nationella strukturfundsprogrammet nu fungerar relativt väl och att förändringar av organisationen inte bör göras under innevarande programperiod. Regeringen avser att i det förberedande arbetet för nästa programperiod 2014–2020 ta till vara erfarenheterna av det nuvarande programmet.

3.5 Politikens inriktning

Arbetsmarknadspolitiken är en central del av regeringens politik och en av de viktigaste komponenterna för att uppnå målet om full sysselsättning. Arbetsmarknadspolitiken har som mål att bidra till en väl fungerande arbetsmarknad för att bryta utanförskapet och uppnå en varaktigt högre sysselsättning. Regeringen har under de senaste åren reformerat arbetsmarknadspolitiken. Det har skett mot bakgrund av behovet av att vidta kraftfulla åtgärder så att alla som kan och vill ska kunna arbeta. Reformerna som genomförts har inneburit att fokus lagts på att matchningen mellan arbetssökande och arbetstillfällen ska fungera och att de som står långt ifrån arbetsmarknaden får det stöd de behöver. Men förändringarna har inte bara genomförts inom arbetsmarknadspolitiken utan även inom andra politikområden för att förbättra förutsättningarna för att målet om full sysselsättning ska kunna nås.

När regeringen under hösten 2006 påbörjade reformarbetet skedde det mot bakgrund av att långtidsarbetslösa tidigare gömdes undan i en rundgång mellan ersättningsystem och passiva åtgärder. Regeringen vände den utvecklingen genom ett antal olika åtgärder som syftade till att stärka arbetslinjen. Jobb- och utvecklingsgarantin och jobbgarantin för ungdomar utformades

för att stödja dem som står långt ifrån arbetsmarknaden.

Den finansiella krisen som inleddes hösten 2008 ledde till en snabb tillströmning av nya arbetslösa. Regeringen hanterade krisen genom ett antal olika åtgärder som sammantaget har lett till att återhämtningen i svensk ekonomi varit stark och snabb. Arbetsmarknaden har därefter utvecklats positivt och återhämtningen på arbetsmarknaden har varit starkare än vad regeringen bedömde i budgetpropositionen för 2011. Långtidsarbetslösheten är dock fortsatt hög. Samtidigt har regeringens reformer inneburit att nya grupper som varit borta från arbetsmarknaden lång tid kommit in på arbetsmarknaden. Allt fler människor tar avgörande steg från utanförskap och närmar sig arbetslivet. Detta är mycket positivt eftersom jobbchanserna är betydligt större för personer som ingår i arbetskraften än för dem som står utanför. Många personer i dessa grupper har dock en nedsatt arbetsförmåga och riskerar långtidsarbetslöshet. De är därför i stort behov av stöd från Arbetsförmedlingen för att få en förankring på arbetsmarknaden.

Trots en stark förbättring av arbetsmarknadsläget under 2010 och första halvåret 2011, finns det fortfarande stora utmaningar på arbetsmarknaden och dessa kommer att bli fler när arbetsmarknadsutvecklingen nu blir betydligt svagare. Den kraftiga inbromsningen som sker i ekonomin gör att företagets behov av att öka antalet anställda snabbt kommer att minska. Prognosen visar att arbetslösheten kommer att öka 2012 till 7,8 procent i årsgenomsnitt och stannar kvar på denna nivå även under 2013. Den svaga arbetsmarknadsutvecklingen medför att de problem som finns på arbetsmarknaden riskerar att förvärras. Långtidsarbetslösheten är fortfarande hög och antalet långtidsarbetslösa kommer sannolikt att öka de närmaste åren. Personer födda utanför Europa, äldre personer med högst förgymnasial utbildning samt personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga kommer att få det ännu svårare att få jobb när konjunkturen återförsvagas.

Regeringens prioritering är att de arbetsmarknadspolitiska insatserna ska riktas till dem med störst behov, dvs. de långtidsarbetslösa. Samtidigt bedömer regeringen att fler åtgärder bör vidtas tidigt i arbetslöshetsperioden för att motverka att fler blir långtidsarbetslösa. Det bör främst ske genom förmedlingsinsatser och förbättrad uppföljning av korttidsarbetslösas jobb-

sökande, men även i form av fler programplatser till dem som riskerar långtidsarbetslöshet. Samtidigt bör stödet till långtidsarbetslösa förbättras genom en höjd aktivitet och kvalitet i garantierna. Regeringen föreslår därför ett arbetsmarknadspaket som innehåller både strukturella åtgärder för att motverka långtidsarbetslösheten och temporära åtgärder för att möta inbromsningen på arbetsmarknaden.

Arbetsförmedlaren har en avgörande roll i att bedöma vilka arbetslösa som löper stor risk att fastna i arbetslöshet och vilka som behöver tidiga insatser. Förmedlarens förmåga att motivera den arbetssökande och matcha med jobb är av stor vikt. Även förmedlarens förmåga att hitta t.ex. en lämplig praktikplats är viktig för de individer som står längre ifrån arbetsmarknaden. Regeringens strukturella reformer utgår därför från den enskilda förmedlarens professionalism och kompetens.

De strukturella reformerna kompletteras 2012 och 2013 med en rad tillfälliga satsningar. Satsningarna inriktas på ytterligare ökat stöd till långtidsarbetslösa, fler platser för personer som riskerar långtidsarbetslöshet, fler i reguljär utbildning och åtgärder jobb- och utvecklingsgarantins fas tre.

Det är även angeläget att de särskilda insatser som finns för de grupper som står långt ifrån arbetsmarknaden fungerar effektivt. Det är synnerligen viktigt att personer som på grund av ohälsa eller med en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, ungdomar och utrikes födda får det stöd de behöver för att underlätta inträdet och etableringen på arbetsmarknaden. Etableringsreformen, som möjliggör en snabbare etablering för nyanlända invandrare, är väsentlig i detta sammanhang. Arbetsgivare måste bidra till att skapa möjligheter för dessa grupper att få inträde på arbetsmarknaden.

En effektiv Arbetsförmedling är en förutsättning för en väl fungerande arbetsmarknadspolitik. För att effektivisera verksamheten kommer Arbetsförmedlingen att införa ett nytt ärendehanteringssystem. Det nya systemstödet kommer att vara på plats vid halvårsskiftet 2013.

Ekonomiska konsekvenser av satsningarna inom arbetsmarknadspolitik

I tabell 3.9 redovisas det beräknade antalet årsplatser och de beräknade beloppen som regeringens satsning sammantaget innebär. Reformerna redovisas närmare i efterföljande avsnitt 3.5.1-3.5.5 och i avsnitt 3.6.

Tabell 3.9 a Beräknade årsplatser

Antal platser	2012	2013	2014	2015
Insatser för pers. som riskerar långtidsarbetslöshet: programplatser*	2 200	2 600	1 600	9 00
Tidigarelagt tillträde till jobb- o utv.garantin för oförsäkrade*	1 900	1 600	1 400	1 400
Nystartsjobb för äldre (kortare kval.tid)	500	1 100	0	0
Förlängd förstärkning av särsk. anställningsstöd	0	3 000	500	0
A-utbildning i fas tre	1 000	0	0	0
Förhöjt handledarstöd i särsk. anst.stöd för deltagare i fas tre	1 400	1 400	200	0
Fler praktikplatser	4 300	450	0	0
Fler platser i a-utbildning	1 150	100	0	0
Förlängd folkhögskolesatsning	1 000	1 000	0	0
Yrkesvux (U016)	5 000	1 000	0	0
Yrkehögskolan (U016)	1 000	500	0	0
Fler platser för personer som lämnar sjukförsäkringen	2 200	3 000	1 700	0
Åtgärder för personer som haft aktivitetsersättning*	0	400	400	400
Totalt	21 650	16 150	5 800	2 700
varav ökning platser U014¹	15 150	13 550	5 800	2 700

*Strukturella satsningar

¹ Platserna i tabellen motsvarar i vissa fall inte en nettoökning av den totala programvolymen eftersom en del av platserna innebär lägre volymer i andra program. Vidare exkluderas här platserna som berör U015 och U016 samt nystartsjobb.

Tabell 3.9 b Beräknade utgifter totalt och per åtgärd

Miljoner kronor (netto)

	2012	2013	2014	2015
Insatser för att bryta långtidsarbetslöshet:				
Ökad kvalitet och aktivitet i garantierna (fler förmedlare)*	329	319	314	-45
Fler förmedlare i jobb- o utv.garantin ¹	343	0	0	0
Fler prog.insatser i jobb- o utv.garantins tidiga faser	200	0	0	0
Förlängd förstärkning av särsk. anställningsstöd	0	366	130	0
Tidigarelagd tillträde till jobb- o utv.garantin för oförsäkrade*	186	164	154	160
A-utbildning i fas tre	144	0	0	0
Förhöjt handledarstöd i särsk. anst.stöd för deltagare i fas tre	98	102	15	0
Förlängd folkhögskolesatsning	84	84	0	0
Fler platser i Yrkesvux/ Yrkehögskola (U016)	600	150	0	0
Höjt studiebidrag för unga (U015)	80	40	20	0
Nystartsjobb för äldre (kortare kval.tid) ²	70	150	0	0
Summa	2 064	1 225	633	115
Insatser för att förhindra långtidsarbetslöshet:				
Förstärkta förmedlingsinsatser och ökad uppföljning*	292	292	224	182
Tidigare programinsatser*	310	377	223	123
Fler pl. i praktik och a-utb.	580	52	0	0
AF:s IT-system	226	62	0	0
Summa	1 408	783	447	304
Insatser för sjukskrivnas återgång till arbete:				
Fler platser för personer som lämnar sjukförsäkringen	443	599	346	0
Åtgärder för personer som haft aktivitetsersättning*	0	54	54	54
Summa	443	653	400	54
Övrigt:				
Utvidgat uppdrag IFAU	4	8	10	10
Totalt	3 918	2 668	1 492	485
varav U014 Arbetsmarknad	3 239	2 478	1 471	485
varav AF:s förvaltningsanslag	1 214	695	559	158

Anmärkning: Beloppen är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med summan.

*Strukturella satsningar.

¹ Varav 139 miljoner kronor avser fas tre.

² Skatteutgift som belastar budgetens inkomstsida och därför inte ingår i tabellens summeringar.

3.5.1 Insatser för att bryta långtidsarbetslöshet

Ökat stöd till långtidsarbetslösa

Jobben är regeringens viktigaste fråga. Ytterligare åtgärder måste vidtas för att underlätta för långtidsarbetslösa att komma i arbete. Att fler långtidsarbetslösa hittar vägar till jobb är avgörande för att nå målet om full sysselsättning.

Aktivitetsnivån under 2010 inom jobb- och utvecklingsgarantin och jobbgarantin för ungdomar har inte varit tillräcklig. Deltagarna lägger betydligt mindre tid på att söka jobb och delta i aktiviteter än vad intentionerna varit. Det har medfört att alla möjligheter att erbjuda en lämplig arbetsmarknadspolitisk insats i de inledande delarna av jobb- och utvecklingsgarantin inte alltid har uttömts innan deltagarna kommit till fas tre. Det är av stor vikt att långtidsarbetslösa erbjuds tillräckliga insatser inom jobb- och utvecklingsgarantin och jobbgarantin för ungdomar. För att kunna höja aktivitetsnivån i garantierna och ge deltagarna mer aktivt stöd i deras arbetsökande, krävs tätare förmedlingskontakter. En högre handläggartäthet är direkt avgörande för arbetsgivarkontakterna och är viktiga för denna grupp. Regeringen avser att öka handläggartätheten i jobb- och utvecklingsgarantin, liksom i jobbgarantin för ungdomar, genom att anslaget 1:1 *Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader* föreslås ökas med 672 miljoner kronor under 2012 och 319 miljoner kronor under 2013. Samtidigt menar regeringen att arbetet i garantierna bör fortsätta att effektiviseras. För 2012 föreslås även 200 miljoner kronor tillföras för fler programinsatser inom de tidiga faserna av jobb- och utvecklingsgarantin.

Arbetsförmedlingen ska fortsättningsvis utveckla utbudet av tjänster från kompletterande aktörer och därmed också öka valfriheten för de arbetsökande. Det är angeläget att Arbetsförmedlingen fortsätter att utveckla sin upphandling och använder sig av de möjligheter som finns i ett valfrihetssystem, för att säkerställa att resurserna mer effektivt bidrar till att förbättra matchningen.

Subventionerade anställningar är viktiga för att möjliggöra för personer som har svårt att konkurrera om jobben att få ett fotfäste på arbetsmarknaden. När en person har varit arbetslös under lång tid finns möjlighet till ett särskilt anställningsstöd. För 2011 och 2012

förstärktes stödet genom att ersättningstaket höjdes och ett ekonomiskt stöd för handledning infördes. Denna förstärkning börjar nu få avsedd effekt genom att fler arbetsgivare utnyttjar möjligheten att anställa. Satsningen bör därför förlängas så att den gäller även 2013.

Möjligheten att använda nystartsjobb är också viktig för att ge långtidsarbetslösa chansen att komma in på arbetsmarknaden. Den tillfälligt förkortade kvalificeringstiden för äldre arbetslösa bör därför förlängas till att gälla även 2012 och 2013.

Samtidigt som regeringen avser att förbättra innehållet och stödet i garantierna, bör Arbetsförmedlingens stöd till dem som saknar ersättning från arbetslöshetsförsäkringen ytterligare säkerställas. I dag tar det i genomsnitt 14 månader för en person som är berättigad till arbetslöshetsförsäkring att kvalificera sig för jobb- och utvecklingsgarantin. Motsvarande tid för oförsäkrade är 18 månader. Regeringen avser att genomföra ändringar som innebär att även oförsäkrade får tillgång till garantin efter 14 månader.

Det är viktigt med en ändamålsenlig och effektiv kontroll inom garantierna. Samtidigt som regelverket ska följas, bör administrationen vara effektiv. Regeringen kommer därför att göra en översyn så att bestämmelserna om återinträde och återkallande av anvisningar i jobb- och utvecklingsgarantin respektive jobbgarantin för ungdomar blir enhetliga.

Satsningar i sysselsättningsfasen

Sedan sysselsättningsfasen, fas tre, i jobb- och utvecklingsgarantin infördes våren 2009, har regeringen kontinuerligt följt utvecklingen och gett Arbetsförmedlingen i uppdrag att kontrollera verksamheten. Behov av förbättringar och förändringar av systemet har identifierats av regeringen och även uppmärksammats av riksdagen (bet. 20110/11:AU11, rskr. 2010/11:287). Regeringen har vidtagit vissa förändringar. I maj 2011 infördes en möjlighet för Arbetsförmedlingen att under 2011 använda arbetsmarknadsutbildning för deltagare som är sysselsatta i den tredje fasen inom jobb- och utvecklingsgarantin.

För att höja kvaliteten i insatsen och öka möjligheterna att lämna denna för arbete eller utbildning bör flera åtgärder vidtas. Regeringen föreslår därför att resurser tillförs för att under 2012 öka handläggartätheten i fas tre. Vidare bör

möjligheten för deltagare i fas tre att påbörja arbetsmarknadsutbildning som infördes under 2011 förlängas under 2012. Det är viktigt att det särskilda anställningsstödet även når personer i fas tre med mycket långa arbetslöshetsperioder. Regeringen föreslår därför att den allmänna förstärkningen av stödet under 2012 och 2013 kompletteras med en ytterligare höjning av det ekonomiska stödet för handledning för vissa personer i fas tre. Det särskilda anställningsstödet kan då fungera som en brygga från fas tre till arbete utan stöd och till nystartsjobb och lönebidrag för dem som behöver fortsatt stöd under en längre tid.

Eftersom en funktionsnedsättning ökar risken för långa inskrivningstider på Arbetsförmedlingen, kan en förstärkning av det särskilda anställningsstödet vara särskilt betydelsefullt för denna grupp.

Arbetsförmedlingen har under våren och sommaren 2011 genomfört en omfattande granskning av jobb- och utvecklingsgarantins sysselsättningsfas. Det är viktigt att Arbetsförmedlingen fortsätter med kontrollarbetet av anordnare för att insatsen inte missbrukas av oseriösa arbetsgivare. Det ekonomiska stödet till anordnare i fas tre kommer att analyseras av Arbetsförmedlingen. Regeringen följer noga Arbetsförmedlingens arbete.

Idag kan varje sysselsättningsperiod i fas tre pågå i högst två år. Regeringen vill betona vikten av att Arbetsförmedlingen vid beslut om placering gör en väl avvägd bedömning om lämplig längd på sysselsättningsperioden grundad på individens behov och risken för inlåsning.

Insatser för ungdomar

Genom det förstärkta arbetsmarknadspaketet tillförs Arbetsförmedlingen betydande medel för att öka antalet förmedlare. Detta ger förutsättningar för att förbättra stödet även till ungdomar. Stödet till deltagarna i jobbgarantin för ungdomar är, liksom en hög aktivitetsnivå och god kvalitet i insatserna, viktigt för att deltagarna så snabbt som möjligt ska få ett arbete eller påbörja en utbildning inom det reguljära utbildningssystemet. Mot bakgrund av risken för att arbetsmarknadsutvecklingen blir betydligt svagare, föreslår regeringen en satsning på fler platser inom den yrkesinriktade gymnasiala vuxenutbildningen (yrkesvux) och Yrkeshögskolan (se

utg.omr. 16 avsnitt 3.5.2. Ungdomar som saknar fullständig gymnasieutbildning har en särskilt utsatt position på arbetsmarknaden. Att slutföra grund- och gymnasieskolan är viktigt för att kunna etablera sig på arbetsmarknaden och det är därför angeläget att ungdomar som saknar gymnasieutbildning återupptar sina studier. Den tidigare satsningen på det högre studiebidraget inom studiemedlen för deltagare i jobbgarantin för ungdomar och i jobb- och utvecklingsgarantin som inte slutfört sin gymnasieutbildning före halvårsskiftet 2010 bör därför förlängas. Under 2010 och 2011 genomförs också en studiemotiverande satsning inom folkhögskolorna för ungdomar som saknar slutbetyg från grund- eller gymnasieskolan. Även den satsningen kommer att förlängas under 2012 och 2013. Folkhögskolesatsningen ska även fortsättningsvis vara tillgänglig för målgruppen redan från första dagen i arbetslöshet.

3.5.2 Insatser för att förhindra långtidsarbetslöshet

Insatser tidigt i arbetslösheten

Erfarenheten visar att det finns positiva effekter i form av ökad sysselsättning när förmedlingsinsatser kombineras med kontroll av den arbetslöses arbetssökande. För att undvika långa arbetslöshetstider är det nödvändigt att verka för att de arbetslösa söker arbete aktivt. Förmedlingsinsatserna och uppföljningen är en förutsättning för att Arbetsförmedlingen ska kunna säkerställa individens stödbehov och arbetslöshetsförsäkringens roll som omställningsförsäkring. Det personliga mötet mellan arbetssökande och arbetsförmedlaren blir därför viktigt. Arbetsförmedlaren har en avgörande roll för att bedöma vilka arbetslösa som löper hög risk att fastna i arbetslöshet och därför behöver tidiga insatser. Individanpassat stöd i form av framför allt förstärkta förmedlingsinsatser, men även programinsatser i begränsad utsträckning, bör kunna ges tidigt i arbetslösheten till personer som riskerar att fastna i långvarigt utanförskap. Regeringen bedömer att det kommer att vara en begränsad grupp som tar del av dessa insatser.

På grund av att arbetsmarknadsutvecklingen nu kan komma att försvagas och risken för att antalet långtidsarbetslösa ökar de närmaste åren, föreslår regeringen förstärkningar av de arbets-

marknadspolitiska insatser som kan ges tidigt i en arbetslöshetsperiod. Resurserna till arbetsmarknadsutbildning och arbetspraktik som kan ske i form av praktisk kompetensutveckling bör därför ökas under 2012 med motsvarande 1 150 respektive 4 300 årsplatser.

Regeringen anser att det individuellt anpassade stödet måste utvecklas inom Arbetsförmedlingen. Profileringsinsatser kan vara ett viktigt stöd vid bedömning av de arbetssökandes jobbchanser och de insatser som är lämpliga för att undvika långtidsarbetslöshet.

Handlingsplanen är ett viktigt stöd i arbetet för att undvika långa tider i arbetslöshet. Den behöver följas upp och uppdateras regelbundet eftersom den arbetslöses situation kan förändras till följd av längre tid i arbetslöshet eller Arbetsförmedlingens insatser. Arbetssökande som bedöms stå långt ifrån arbetsmarknaden bör få tätare och mer fördjupat förmedlingsstöd tidigt i sökprocessen, vilket bör framgå av handlingsplanen. Handlingsplanen utgör också en viktig utgångspunkt vid bedömningen av om den arbetslöse är aktivt arbetssökande och dess roll bör stärkas. Det är viktigt att det tydligt framgår av handlingsplanen vilken inriktning den arbetssökande ska ha för att lösa sin arbetslöshetsituation.

Sammantaget bör handlingsplanernas kvalitet öka. För personer som inte bedöms riskera långvarig arbetslöshet bör dock en förenklad handlingsplan kunna räcka de första månaderna.

Arbetsförmedlingen har aktivt sökt förbättra sin kontrollfunktion, men det finns fortfarande indikationer på att kontrollen av att arbetssökande står till arbetsmarknadens förfogande inte fungerar ändamålsenligt. En god uppföljning av arbetssökandet är en förutsättning för att förbättra kontrollfunktionen. Handlingsplanen bör kompletteras med en aktivitetsrapport som införs samtidigt som uppföljningsåtgärderna i arbetslöshetsförsäkringen förändras. I aktivitetsrapporten ska den sökande redogöra för vilka åtgärder han eller hon vidtagit för att ta sig ur arbetslösheten. Det är den enskilde som ska visa sin aktivitet. Den enskilde ska aktivt försöka ta sig ur arbetslösheten från dag ett. När några månader har gått utan att personen har fått jobb blir uppföljningen av arbetssökandet av ännu större vikt.

Det personliga mötet mellan arbetssökande och arbetsförmedlare är viktigt ur både ett stöd- och ett kontrollperspektiv. Täta möten utgör ett viktigt stöd för den enskilde, men också ett grundläggande steg för förbättrad uppföljning.

Enligt Arbetsförmedlingen besökte en arbets-sökande Arbetsförmedlingen i genomsnitt en gång per månad under 2010, antingen i samband med ett möte med en förmedlare eller för att söka arbete på egen hand. Regeringen bedömer att antalet möten mellan arbetsförmedlare och arbetssökande bör öka.

Regeringen föreslår att anslaget 1:1 *Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader* tillförs totalt 292 miljoner kronor för förstärkt förmedlingsstöd och ökad uppföljning under 2012 och att anslaget 1:3 *Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser* förstärks med 39 miljoner kronor under samma år för tidiga programinsatser. Regeringen bedömer även att medel för den strukturella satsningen kommer att behöva tillföras 2013–2015.

Det finns indikationer på att uppföljningsåtgärderna i arbetslöshetsförsäkringen uppfattas som komplicerade och trubbiga. Det gör att regelverket blir svåröverskådligt och arbetet med kontrollfunktionen mindre effektivt. Regelverket bör därför ses över så att det blir tydligare, mer enhetligt och genom fler men mildare uppföljningsåtgärder på ett bättre sätt understödjer Arbetsförmedlingens förmedlingsinsatser och villkoren i arbetslöshetsförsäkringen. Forskningen visar att mildare åtgärder används av förmedlaren i högre utsträckning. Det är viktigt att det är tydligt att den enskilde ska visa sin aktivitet. Syftet med översynen är att öka försäkringens transparens, legitimitet och rättsäkerhet samt att förstärka den enskildes sökaktivitet.

En effektivare Arbetsförmedling

Den arbetsmarknadspolitiska verksamheten ska utföras effektivt. Effektiviteten beror på ett flertal olika faktorer, bl.a. att de insatser som erbjuds är ändamålsenligt utformade. Som den huvudsakliga myndigheten inom det arbetsmarknadspolitiska området, är det av stor vikt att Arbetsförmedlingen använder befintliga resurser på ett effektivt sätt. De förslag som presenteras i budgetpropositionen för 2012 kan få konsekvenser för ärendehantering vid Arbetsförmedlingen. Myndigheten har nyligen getts möjlighet att i en databas hantera vissa s.k. känsliga och ömtåliga personuppgifter utan samtycke från den enskilde. Sådana personuppgifter får dock endast behandlas i databaser där behö-

righeten kan begränsas tekniskt till de personer som behöver uppgifterna.

I Arbetsförmedlingens nuvarande ärendehanteringssystem går det inte att göra de tekniska begränsningar av tillgången till personuppgifter som krävs för att garantera ett fullgott integritetsskydd vid hanteringen av personuppgifterna. Ett nytt modernare ärendehanteringssystem måste därför utvecklas och förändrade rutiner och metoder införs. Regeringen har i regleringsbrevet för 2011 gett myndigheten i uppdrag att utveckla och införa ett nytt ärendehanteringssystem. Införandet av de nya uppföljningsåtgärderna förutsätter att det nya ärendehanteringssystemet är på plats. För att systemet ska kunna införas senast den 30 juni 2013 föreslås att anslaget 1:1 *Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader* tillförs 226 miljoner kronor 2012 och 62 miljoner kronor 2013.

I sin årsredovisning för 2010 konstaterar Arbetsförmedlingen att en viktig del av att förbättra kostnadseffektiviteten är att kunna lägga så stor del som möjligt av tillgängliga personalresurser på kundmöten genom att effektivisera stöd och ledning. I syfte att få ett bättre underlag för hur förvaltningsresurserna används och en förbättrad uppföljning, avser regeringen att ge en extern aktör i uppdrag att analysera Arbetsförmedlingens resursanvändning.

3.5.3 Insatser för sjukskrivnas återgång till arbete

Den reformerade sjukförsäkringen innebär en ambitionshöjning när det gäller att tidigt ta till vara människors förmåga till arbete och uppmärksamma individers behov av omställning. Det ställer höga krav på att samspelet mellan Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan fungerar väl. För att stödja individens återgång till arbete erbjuder myndigheterna rehabiliteringsinsatser inom ramen för myndigheternas samverkan. Regeringen bedömer att myndigheternas samlade stöd till den enskilde behöver förstärkas för att skapa fler vägar tillbaka till arbetsmarknaden och för att tillvarata människors förmåga till arbete. Myndigheterna ska tillsammans, på ett tidigare stadium och mer systematiskt än i dag, klargöra individens förutsättningar för arbete och behov av insatser. Det gäller både tidigt i sjukfallen i anslutning till tidsgränserna

90 och 180 dagar och senare för de sjukfall som blir längre än ett år.

Hittills har samverkan mellan Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan och den finansiella samordningen som bedrivs av samordningsförbund inom rehabiliteringsområdet finansierats via de s.k. samverkansmedlen som utgör fem procent av sjukpenninganslaget. De tilldelade resurserna har därmed fluktuerat som en konsekvens av sjukpenningkostnadernas utveckling. Denna osäkerhet har gjort det svårt att etablera en kontinuitet och långsiktighet i samverkansaktiviteterna. För att skapa bättre transparens och en längre planeringshorisont för verksamheten, föreslår regeringen att kopplingen till sjukpenninganslaget slopas. Medel för samverkan mellan sjukskrivningsprocessens aktörer bör i stället tilldelas via ett eget anslag 1:7 *Bidrag för sjukskrivningsprocessen* (se vidare utg.omr. 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp).

Regeringens bedömning är att ytterligare förstärkningar bör göras för att bättre kunna leva upp till den ökade ambitionen om förstärkta rehabiliteringsinsatser. För 2012 föreslås därför att 738 miljoner kronor avsätts. Det är en förstärkning med 424 miljoner kronor jämfört med 2011. Regeringen anser att det är viktigt att Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan ges långsiktiga planeringsförutsättningar i sitt arbete. Det bör på sikt prövas om dessa medel ska utgöra delar av myndigheternas ordinarie verksamhet. För 2013 beräknas kostnaderna för samverkan mellan myndigheterna uppgå till 738 miljoner kronor, för 2014 till 738 miljoner kronor och för 2015 till 738 miljoner kronor.

Regeringen anser att samordningsförbunden är viktiga aktörer inom rehabiliteringsområdet och att det är viktigt att planeringsförutsättningarna för dessa stärks. Under 2011 har regeringen genom uppdrag i Arbetsförmedlingens och Försäkringskassans regleringsbrev pekat på samordningsförbundens verksamhet när det gäller ungdomar som uppbär aktivitetsersättning. För 2012 föreslår därför regeringen att 280 miljoner kronor avsätts för samordningsförbundens verksamhet, vilket är en ökning med 20 miljoner kronor jämfört med 2011. Utgifterna för åren 2013–2015 beräknas till 280 miljoner kronor respektive år.

Kunskaperna om hur tidiga och aktiva rehabiliteringsinsatser påverkar sjukfallslängderna i den sjukskrivnes möjligheter att utveckla arbetsförmåga är emellertid otillräckliga. Mot denna bak-

grund, anser regeringen att rehabiliteringssatsningen i samverkan ska genomföras på ett sådant sätt att verksamhetens effekter kan utvärderas vetenskapligt.

Regeringen har i 2011 års ekonomiska vårproposition aviserat medel för ytterligare platser inom arbetsmarknadspolitiken för personer som lämnar sjukförsäkringen. Många som efter lång tid lämnar sjukförsäkringen har en särskilt svag förankring på arbetsmarknaden och det är inte ovanligt att de har någon typ av funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. Därför avser regeringen att vidta åtgärder som skapar fler möjligheter för dem som lämnar sjukförsäkringen och har en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga som gör att de har svårt att konkurrera på den vanliga arbetsmarknaden. Satsningen innefattar dels lönebidragsanställningar i kultursektorn (Kulturavsllyftet) 2012 till 2014, dels tidsbegränsade anställningar i Samhall. Målgruppen för satsningarna är personer som har lämnat sjukförsäkringen, deltagit i arbetslivsintroduktion och som bedöms stå mycket långt ifrån arbetsmarknaden. Kulturavsllyftet innebär att medel avsätts för lönebidrag till personer i målgruppen som arbetar med kunskapsuppbyggnad, vård och tillgängliggörande av kulturarv samt för bidrag avseende ersättning för handledarstöd till dem som får dessa lönebidragsanställningar. I dag finns en liknande verksamhet i liten skala inom Kulturavsllyftet. Riksantikvarieämbetet får i uppdrag att administrera satsningen. Regeringen bedömer att 1 200 platser kommer att kunna anordnas inom ramen för satsningen Kulturavsllyftet under 2012 och 2014 samt 2 000 platser under 2013. Samhall bör ges möjlighet att erbjuda tillfälliga anställningar till personer i målgruppen. Samhall bör få ett ekonomiskt stöd till anordnare för dessa anställningar. Anställningarna i Samhall bör föregås av en utbildnings- och vägledningsfas på tre månader och övergår sedan i en anställning under ett år med möjlighet till ett års förlängning. Regeringen bedömer att det inom ramen för denna satsning kommer att kunna anordnas 1 000 platser per år under 2012 och 2013 samt 500 platser under 2014.

3.5.4 Satsningar för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga

Regeringen anser att det är synnerligen viktigt att personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga får det stöd de behöver för att kunna finna, få och behålla ett arbete. För att förbättra förutsättningarna för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga att få ett arbete behöver en rad åtgärder vidtas inom flera områden (se även utg.omr. 9). Det handlar dels om att säkerställa att de arbetsmarknadspolitiska insatserna fungerar effektivt och ändamålsenligt och att arbetssökande med funktionsnedsättning får det förmedlingsstöd de behöver, dels om ökad information och kunskap hos såväl arbetsförmedlare som arbetsgivare samt att i dialog med dessa skapa fler vägar till arbete för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga.

Regeringen har vidtagit flera åtgärder på området under denna och föregående mandatperiod. Ytterligare resurser för anställningar med lönebidrag och anställningar vid Samhall har tillförts Arbetsförmedlingen. Ytterligare förvaltningsmedel har dessutom tillförts Arbetsförmedlingen för att säkra kvaliteten i stödet till personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga.

Arbetsförmedlingen har fått i uppdrag att genomföra en informationskampanj för att uppmärksamma arbetsgivare om vilka insatser som i dag finns för anställning av personer med funktionsnedsättning. Informationskampanjen ska bl.a. bidra till att skapa kunskap och trygghet om sådant som kan upplevas som främmande. I det avseendet är syftet även att förändra eventuella negativa attityder till att anställa personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. Kampanjen startar i september 2011.

Vidare har regeringen under 2010 och våren 2011 fört samtal med arbetsmarknadens parter om hur regeringen och parterna tillsammans kan förbättra möjligheterna för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga att komma in på arbetsmarknaden. Under hösten 2011 kommer regeringen att fortsätta samtalen med arbetsmarknadens parter och även med funktionshindersorganisationer.

Regeringen har i juni 2011 tillsatt en särskild utredare som ska se över insatserna för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. Utredaren ska lämna ett samlat förslag till hur dessa insatser bör utformas för att på ett effektivt sätt bidra till att personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga i ökad utsträckning kan få och behålla ett arbete (Dir. 2011:59). Utredaren ska även ta ställning till ett antal frågor som rör Samhall AB. Uppdraget omfattar att föreslå såväl förändringar av nuvarande insatser, som eventuella nya insatser. Utredaren ska bl.a. genomföra särskilda samtal med ledande företrädare för det privata näringslivet i syfte att identifiera vad företagen kan göra för att bereda fler personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga möjlighet till arbete eller praktik och ta fram idéer till hur enskilda företag och det offentliga bättre kan samverka i detta avseende. Uppdraget ska redovisas senast den 16 april 2012.

3.5.5 Nyanländas etablering

Etableringsreformen har inneburit ett utvidgat uppdrag för Arbetsförmedlingen. Förutom uppdraget att samordna insatser från olika aktörer har Arbetsförmedlingen utvecklat arbetsformer och rutiner för helt nya uppdrag, som att anvisa till bosättning, erbjuda lots enligt ett valfrihets-system och besluta om den ersättning som staten lämnar till den nyanlända. Hittills gjorda erfarenheter visar att berörda myndigheter genom nära samverkan på ett konstruktivt sätt försökt hitta lösningar på olika problem som uppdragats under reformens första månader. Regeringens bedömning är att även om verksamheten förefaller ha kommit igång bra, är det även fortsättningsvis nödvändigt att noga uppmärksamma eventuella problem för att förhindra att etableringsprocessen drar ut på tiden. För att reformens olika delar ska fungera optimalt tillsammans, krävs också att tid och kraft läggs på att hålla hög kvalitet i de samverkansformer som finns mellan berörda aktörer. Regeringen anser att Arbetsförmedlingen har en central roll i detta arbete.

För att öka drivkrafterna tillarbete föreslår regeringen att en nyanländ som har ett arbete inom etableringsplanen ska få behålla etableringsersättningen (se utg. omr. 13, avsnitt 3.5).

3.6 Budgetförslag

3.6.1 1:1 Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader

Tabell 3.10 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Slagslag	Utfall	Anslags- sparande	Utgifts- prognos
2010	Utfall	5 851 896		36 269
2011	Anslag	5 931 062 ¹		5 813 089
2012	Förslag	7 185 502		
2013	Beräknat	6 856 659 ²		
2014	Beräknat	6 842 044 ³		
2015	Beräknat	6 608 083 ⁴		

¹Inklusive ändringsbudget till statens budget 2011 (prop. 2010/11:99. bet 2010/11:FiU21) och förslag till ändringsbudget i samband med denna proposition

²Motsvarar 6 732 267 tkr i 2012 års prisnivå.

³Motsvarar 6 579 312 tkr i 2012 års prisnivå.

⁴Motsvarar 6 189 540 tkr i 2012 års prisnivå.

Ändamålet för anslaget är Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader och viss medfinansiering som svarar mot utbetalningar från anslaget 1:6 *Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2007–2013*.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 3.11 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2010	27 600	24 600	3 000
Prognos 2011	22 700	22 300	400
Budget 2012	34 600	34 500	100

Tjänsteexporten finansieras av SIDA och EU. Verksamheten sker i enlighet med inriktningen för det svenska biståndet och EU:s prioriterade områden. Insatserna består i att utveckla styrning, organisation, tjänster och metoder på arbetsförmedlingar inklusive arbetslivsinriktad rehabilitering.

Regeringens överväganden

Anslagssparandet uppgick till 36 miljoner kronor 2010.

Inbromsningen i svensk ekonomi under andra halvåret 2011 innebär att återhämtningen på arbetsmarknaden stannar av. Långtidsarbetslösheten är fortfarande hög och regeringen

bedömer att arbetslösheten kommer öka något 2012 och ligga kvar på samma nivå 2013. Först under 2014 och 2015 bedöms sysselsättningen öka, samtidigt som arbetslösheten sjunker till 5,5 procent 2015. Av denna anledning är det angeläget att förstärka stödet såväl till långtidsarbetslösa som till dem som riskerar långtidsarbetslöshet samt öka uppföljningen av arbetssökande. För att genomföra detta krävs en ökad förmedlartäthet på arbetsförmedlingarna. Regeringen bedömer att det finns behov av att förstärka Arbetsförmedlingen. Anslaget ökas därför med 988 miljoner kronor 2012, 633 miljoner kronor 2013, 559 miljoner kronor 2014 och 158 miljoner kronor 2015. Det är viktigt att resurserna används effektivt och att prestationer kan redovisas på ett tillfredställande sätt.

Arbetsförmedlingens ärendehanteringssystem behöver utvecklas för att klara de krav som ställs. Regeringen har i regleringsbrevet för 2011 gett myndigheten i uppdrag att utveckla och införa ett nytt ärendehanteringssystem. För att systemet ska kunna införas senast den 30 juni 2013 ökas anslaget med 226 miljoner kronor 2012 och 62 miljoner kronor 2013.

Därutöver minskas anslaget med 22 miljoner kronor 2012 i enlighet med vad som aviserats i tidigare budgetpropositioner.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag på 7 185 502 000 kronor för 2012.

Tabell 3.12 Härledning av anslagsnivån 2012–2015, för 1:1 Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader

Tusental kronor

	2012	2013	2014	2015
Anvisat 2011 ¹	5 931 062	5 931 062	5 931 062	5 931 062
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löneomräkning ²	56 506	167 138	295 608	461 391
Beslut	1 191 870	751 596	617 154	217 456
Övrigt	6 064	6 863	-1 779	-1 827
Förslag/ beräknat anslag	7 185 502	6 856 659	6 842 044	6 608 083

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2010 (bet. 2010/11:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på ändringsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2011 års budget för staten. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2013–2015 är preliminär och kan komma att ändras.

3.6.2 1:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd

Tabell 3.13 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags-sparande	
2010	Utfall	37 625 710		16 080 000
2011	Anslag	36 936 325 ¹	Utgifts-prognos	33 107 334
2012	Förslag	34 521 815		
2013	Beräknat	32 843 035		
2014	Beräknat	30 360 446		
2015	Beräknat	26 669 541		

¹ Inklusivt ändringsbudget till statens budget 2011 (prop. 2010/11:99, bet. 2010/11:FiU21) och förslag till ändringsbudget i samband med denna proposition.

Ändamålen för anslaget är bidrag till arbetslöshetsersättning, aktivitetsstöd och utvecklingsersättning för deltagare i arbetsmarknadspolitiska program, bidrag till arbetslöshetskassor samt statliga ålderspensionsavgifter. Utgifterna påverkas främst av antalet arbetslösa med arbetslöshetsersättning, omfattningen av programmen och ersättningsnivåerna.

Aktivitetsstöd och utvecklingsersättning får även användas för viss nationell medfinansiering som svarar mot utbetalningar från anslaget 1:6 *Europeiska socialfonden m.m.* för perioden 2007–2013. Av medlen under anslaget får högst 400 miljoner kronor användas för utgifter enligt ändamålet för anslaget 1:3 *Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser*. Syftet är att Arbetsförmedlingen ska kunna ha en viss flexibilitet i medelsanvändningen i avvägningen mellan programplatser med aktivitetsstöd och kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser.

Bidrag till arbetslöshetsersättning

Under 2010 fick i genomsnitt 104 000 personer i månaden arbetslöshetsersättning vid heltidsarbetslöshet och 41 000 vid deltidsarbetslöshet. Som deltidsarbetslös räknas den som någon gång under månaden arbetat och fått arbetslöshetsersättning under en och samma vecka. Antalet heltidsarbetslösa under 2010 var 5 000 färre än 2009 och deltidsarbetslösa 10 000 färre. År 2010 utbetalades totalt 17 646 miljoner kronor i arbetslöshetsersättning, vilket var en minskning med 1 681 miljoner kronor jämfört med 2009. Under 2010 och 2011 har regeringen, med stöd av 93 a § lagen (1997:239) om arbetslöshetskass-

or, lämnat ett bidrag om 11 miljoner respektive 10 miljoner kronor till små arbetslöshetskassor för att kompensera deras höga administrativa kostnader per medlem.

Utgifterna under 2011 beräknas uppgå till 14 711 miljoner kronor, vilket är 3 131 miljoner kronor lägre än avsatta medel för ändamålet. Jämfört med bedömningen i 2011 års ekonomiska vårproposition beräknas utgifterna för arbetslöshetsersättning bli 146 miljoner kronor lägre 2011, 2 625 miljoner kronor högre 2012, 3 913 miljoner kronor högre 2013, 2 692 miljoner kronor högre 2014 och 1 431 miljoner kronor högre 2015.

Aktivitetsstöd

Under 2010 uppgick antalet deltagare i arbetsmarknadspolitiska program som berättigar till aktivitetsstöd eller utvecklingsersättning till i genomsnitt 180 000 personer per månad, vilket var en ökning med 60 000 personer jämfört med 2009. Under 2010 var det 8 400 programdeltagare i genomsnitt per månad som inte uppbar aktivitetsstöd, vilket var knappt 3 000 färre än 2009. Dessa personer deltog huvudsakligen i arbetslivsinriktad rehabilitering och fick sin försörjning via det under utgiftsområde 10 *Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp* uppförda anslaget 1:1 *Sjukpenning och rehabilitering m.m.*

Utgifterna för aktivitetsstöd, inklusive utvecklingsersättning, uppgick till 16 156 miljoner kronor 2010, vilket var en ökning med 5 886 miljoner kronor jämfört med 2009. I mars 2011 beslutade regeringen att omfördela 800 miljoner kronor från medel avsatta för arbetslöshetsersättning till aktivitetsstöd. Anledningen var att behovet av programplatser inom jobb- och utvecklingsgarantin samt jobbgarantin för ungdomar blivit större än vad som tidigare beräknats. Utgifterna för aktivitetsstöd och utvecklingsersättning under 2011 beräknas uppgå till 15 816 miljoner kronor, vilket är 698 miljoner kronor lägre än avsatta medel för ändamålet.

Jämfört med bedömningen i 2011 års ekonomiska vårproposition beräknas utgifterna för aktivitetsstöd och utvecklingsersättning bli 470 miljoner kronor lägre 2011, 2 905 miljoner kronor högre 2012, 4 486 miljoner kronor högre 2013, 5 122 miljoner kronor högre 2014 och 4 076 miljoner kronor högre 2015.

Statliga ålderspensionsavgifter

Arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd är be- lagda med statliga ålderspensionsavgifter som uppgår till cirka tio procent av den utbetalade ersättningen. Det preliminära beloppet som beräk- nas årligen, korrigeras med två års eftersläpning utifrån utfall genom ett s.k. regleringsbelopp. Avsatta medel för avgiften utbetalas med en tolfedel av beloppet varje månad från Arbetsför- medlingen till Försäkringskassan. Under 2010 betalades 3 823 miljoner kronor i statliga ålders- pensionsavgifter, vilket inkluderar reglerings- beloppet för budgetåret 2007. Utgifterna för statliga ålderspensionsavgifter 2011 kommer att uppgå till 2 581 miljoner kronor, vilket inklu- derar regleringsbeloppet för 2008 som motsvarar ett negativt saldo om 726 miljoner kronor. För 2012 beräknas utgifterna bli 2 430 miljoner kronor varav regleringsbeloppet för 2009 uppgår till ett negativt saldo om 609 miljoner kronor.

Regeringens överväganden

Under budgetåret 2010 uppgick anslagssparan- det till 16 080 miljoner kronor. Detta anslags- sparande har förts bort som en indragning av anslagsbelopp. Jämfört med anvisade medel i statsbudgeten för 2011 beräknas utgifterna bli 3 829 miljoner kronor lägre, vilket innebär ett anslagssparande även 2011. För 2012 antas utgif- terna bli 3 081 miljoner kronor högre än bedöm- ningen i budgetpropositionen för 2011, för 2013 bli 5 312 miljoner kronor högre och för 2014 5 049 miljoner kronor högre. De åtgärder som redovisas under avsnitt 3.5 innebär att utgifterna under anslaget ökar med 608 miljoner kronor 2012, 48 miljoner kronor 2013, 313 miljoner kronor 2014 och 360 miljoner kronor 2015.

Effekter av tidigare beslutade reformer redo- visas som beslut i tabellen nedan. Makroföränd- ringar är t.ex. effekten av ändrade antaganden om antalet arbetslösa och antalet deltagare i arbetsmarknadspolitiska program.

Jämfört med 2011 års ekonomiska vårpropo- sition, beräknas utgifterna under anslaget bli 616 miljoner kronor lägre 2011, 6 090 miljoner kronor högre 2012, 9 156 miljoner kronor högre 2013, 8 437 miljoner kronor högre 2014 och 6 020 miljoner kronor högre 2015.

Regeringen bedömer att det inte föreligger behov av ett särskilt bemyndigande om ekono- miska åtaganden för anslaget.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag på 34 521 815 000 kronor för 2012. Av detta belopp beräknas 16 248 miljoner kron- or för bidrag till arbetslöshetsersättning, 15 844 miljoner kronor för aktivitetsstöd och utveck- lingsersättning och 2 430 miljoner kronor för statliga ålderspensionsavgifter.

Tabell 3.14 Härledning av anslagsnivån 2012–2015, för 1:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning

Tusental kronor				
	2012	2013	2014	2015
Anvisat 2011¹	36 936 325	36 936 325	36 936 325	36 936 325
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	266 612	-1 363 832	-823 304	-822 637
2008-2013				
Övriga makro- ekonomiska förutsättningar	-3 571 176	-2 967 840	-5 714 364	-8 515 730
Volymer	-28 334	-936 724	-928 491	-928 417
Övrigt	918 388	1 175 106	890 280	0
Förslag/beräknat anslag	34 521 815	32 843 035	30 360 446	26 669 541

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2010 (bet. 2010/11:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på ändringsbudget under innevarande år.

3.6.3 1:3 Kostnader för arbetsmarknads- politiska program och insatser

Tabell 3.15 Anslagsutveckling

Tusental kronor				
År	Typ	Belopp	Notering	Belopp
2010	Utfall	7 169 676	Anslags- sparande	1 108 640
2011	Anslag	7 396 479 ¹	Utgifts- prognos	7 393 141
2012	Förslag	8 297 981		
2013	Beräknat	8 674 007		
2014	Beräknat	7 198 187		
2015	Beräknat	6 448 279		

¹ Inklusive ändringsbudget till statens budget 2011 (prop. 2010/11:99, bet. 2010/11:FiU21) och förslag till ändringsbudget i samband med denna proposition.

Ändamålen för anslaget är i huvudsak kostnader för jobb- och utvecklingsgarantin, jobbgarantin för ungdomar, arbetsmarknadsutbildning, an- ställningsstöd inklusive bidrag till instegsjobb, förberedande utbildning och övriga kringkostna- der vid arbetsmarknadspolitiska program. Av anslaget får högst 400 miljoner kronor användas för ändamål enligt anslaget 1:2 *Bidrag till arbets- löshetsersättning och aktivitetsstöd*. Syftet är att

Arbetsförmedlingen ska kunna ha en viss flexibilitet i medelsanvändningen mellan programplats-er med aktivitetsstöd och andra programkostnader. Anslaget får även användas för jobbcoachning i Arbetsförmedlingens regi och för viss nationell medfinansiering som svarar mot utbetalningar från anslaget 1:6 *Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2007–2013*. Anslaget får dessutom användas för medfinansiering av de regionala tillväxtprogrammen och de lokala utvecklingsavtalen inom storstadspolitiken, t.ex. för att vidareutveckla de samverkansöverenskommelser som träffats. Vidare beräknas under anslaget utgifter för delfinansiering av ett OECD-program som ska mäta den vuxna befolkningens kunskaper och kompetens som pågår under 2008–2013 (PIAAC).

Utgifterna under anslaget påverkas främst av omfattningen av de arbetsmarknadspolitiska programmen.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2012 för ramanslaget 1:3 *Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 3 300 000 000 kronor under 2013–2015.

Skälen för regeringens förslag: Arbetsmarknadspolitiska program och insatser där det lämnas ersättning för kringkostnader pågår normalt cirka sex månader, men kan pågå längre, vilket medför utgifter för kommande budgetår.

Tabell 3.16 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Tusental kronor

	Utfall 2010	Prognos 2011	Förslag 2012	Beräknat 2013	Beräknat 2014	Beräknat 2015
Ingående åtaganden	1 889 973	2 494 238	2 294 238	–	–	–
Nya åtaganden	1 915 722	1 500 000	2 500 000	–	–	–
Infriade åtaganden	-1 311 457	-1 700 000	-1 494 238	-1 600 000	-1 600 000	-100 000
Utestående åtaganden	2 494 238	2 294 238	3 300 000	–	–	–
Erhållet/förslaget bemyndigande	3 700 000	3 675 000	3 300 000	–	–	–

Anmärkning Beloppen är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med summan

Regeringens överväganden

Utgifterna under anslaget ökade med 2 771 miljoner kronor under 2010 jämfört med 2009 och uppgick till sammanlagt 7 170 miljoner kronor. Utgiftsökningen förklaras i huvudsak av fler deltagare i arbetsmarknadspolitiska program och uppgick till i genomsnitt 185 000 personer per månad under 2010. Jämfört med 2009 är det en ökning med 58 000 personer.

Av anslagssparandet från budgetåret 2010 får 80 miljoner kronor disponeras under 2011 för utgifter avseende ekonomiskt stöd till anordnare av lyft m.m. Resterande belopp har förts bort som en indragning av anslagsbelopp.

Under första halvåret 2011 utbetalades 3 503 miljoner kronor under anslaget, vilket var 182 miljoner kronor högre än utgifterna under samma period i fjol.

Omfattningen av de arbetsmarknadspolitiska programmen beräknas i år minska till i genomsnitt 177 000 personer per månad, inklusive 7 500 platser i form av anställningsstöd. Utgifterna under 2011 beräknas uppgå till sammanlagt 7 393 miljoner kronor. Detta är 223 miljoner kronor högre än utgifterna 2010. Anledningen till att utgifterna ökar, trots att den totala programvolymen minskar, är att det framför allt är program förknippade med låga verksamhetskostnader, exempelvis arbetspraktik, som minskar.

Under 2012 beräknas 182 000 personer per månad delta i arbetsmarknadspolitiska program. I tabell 3.17 redovisas programvolymerna och utgifterna under anslaget för perioden 2012–2015.

Tabell 3.17 Volym och utgifter arbetsmarknadspolitiska program

	2012	2013	2014	2015
Volym (tusental)				
Deltagare med aktivitetsstöd ¹	164	157	143	116
Deltagare utan aktivitetsstöd ²	18	20	14	14
Summa	182	178	157	130
Utgifter (miljoner kronor)				
Verksamhet m.m.	8 298	8 674	7 198	6 448
Aktivitetsstöd ³	17 296	16 783	15 912	13 640
Summa	25 594	25 457	23 110	20 088

Anmärkning: Beloppen är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med summan.

¹ Inklusive utvecklingsersättning.

² Programdeltagare med rehabiliteringspenning och etableringsersättning samt personer med anställningsstöd.

³ Inklusive statliga ålderspensionsavgifter.

Beloppen och volymerna ovan är beräknade och ska indikera resursutrymmet för arbetsmarknadspolitiska insatser vid Arbetsförmedlingen.

I enlighet med vad regeringen aviserade i budgetpropositionen för 2009 beräknas 21 miljoner kronor under perioden 2009–2013 under anslaget för delfinansiering av ett OECD-program som ska mäta den vuxna befolkningens kunskap och kompetens (PIAAC).

De åtgärder som redovisas i avsnitt 3.5 innebär att utgifterna under anslaget ökar med 994 miljoner kronor 2012, 1 153 miljoner kronor 2013, 243 miljoner kronor 2014 och minskar med 43 miljoner kronor 2015. Utöver detta redovisas som beslut i följande tabell även effekter av tidigare beslutade reformer. De negativa beloppen för 2014 och 2015 beror på att de tillfälliga satsningarna upphör dessa år.

Övriga förändringar beror på effekter av pris- och löneökningar samt volymförändringar som inte sker på grund av reformer.

Sammantaget innebär detta att utgifterna under anslaget jämfört med 2011 års ekonomiska vårproposition ökar med 1 286 miljoner kronor under 2012. Jämfört med vårpropositionen beräknas utgifterna öka med 1 983 miljoner kronor under 2013, 1 465 miljoner kronor under 2014 och 1 102 miljoner kronor under 2015.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag på 8 297 981 000 kronor för 2012.

Tabell 3.18 Härledning av anslagsnivån 2012–2015, för 1:3 Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser

	Tusental kronor			
	2012	2013	2014	2015
Anvisat 2011¹	7 396 479	7 396 479	7 396 479	7 396 479
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	865 033	631 984	-690 764	-1 058 004
Övriga makro-ekonomiska förutsättningar	36 469	645 544	492 472	109 804
Förslag/beräknat anslag	8 297 981	8 674 007	7 198 187	6 448 279

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2010 (bet. 2010/11:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på ändringsbudget under innevarande år.

3.6.4 1:4 Lönebidrag och Samhall m.m.

Tabell 3.19 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2010	Utfall	14 499 629	Anslags- sparande	715 777
2011	Anslag	16 089 355 ¹	Utgifts- prognos	15 454 355
2012	Förslag	16 749 761		
2013	Beräknat	16 888 926		
2014	Beräknat	16 729 191		
2015	Beräknat	16 435 035		

¹ Inklusive ändringsbudget till statens budget 2011 (prop. 2010/11:99, bet. 2010/11:FiU21) och förslag till ändringsbudget i samband med denna proposition.

Ändamålen för anslaget är i huvudsak bidrag till anställningar med lönebidrag, bidrag till skyddat arbete hos offentliga arbetsgivare (OSA), utvecklingsanställning, trygghetsanställning och bidrag till Samhall AB. Vidare lämnas under anslaget bidrag för särskilt introduktions- och uppföljningsstöd, projektmedel för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, stöd till hjälpmedel och personligt biträde på arbetsplatsen, särskilda insatser för syn- och hörselskadade, särskilt stöd till start av näringsverksamhet samt för att utveckla ny teknik och datorbaserade hjälpmedel åt personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt

arbetsförmåga. Anslaget får även användas för viss nationell medfinansiering som svarar mot utbetalningar från anslaget 1:6 *Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2007–2013*.

Utgifterna under anslaget påverkas främst av omfattningen av antalet lönebidrag och anställda vid Samhall AB och av den genomsnittliga bidragsnivån för de stöd som utbetalas under anslaget.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2012 för ramanslaget 1:4 *Lönebidrag och Samhall m.m.* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov om framtida anslag på högst 11 000 000 000 kronor under 2013–2015.

Skälen för regeringens förslag: Beslut om insatser under anslaget omfattar normalt ett år, men kan vara längre, vilket medför utgifter för kommande budgetår.

Tabell 3.20 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Tusental kronor

	Utfall 2010	Prognos 2011	Förslag 2012	Beräknat 2013	Beräknat 2014	Beräknat 2015
Ingående åtaganden	7 937 545	8 634 856	9 434 856	-	-	-
Nya åtaganden	7 157 350	8 000 000	8 000 000			
Infriade åtaganden	- 6 460 039	-7 200 000	-7 200 000	-8 500 000	-1 734 856	-765 144
Utestående åtaganden	8 634 856	9 434 856	10 234 856	-	-	-
Erhållet/förslaget bemyndigande	11 000 000	11 000 000	11 000 000	-	-	-

Anmärkning: Beloppen är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med summan

Regeringens överväganden

Utgifterna under anslaget ökade med 612 miljoner kronor 2010 jämfört med 2009 och uppgick till 14 500 miljoner kronor. Trots detta uppgick anslagssparandet till 716 miljoner kronor, vilket förts bort som en indragning av anslagsbelopp.

Under 2010 hade i genomsnitt 82 600 personer per månad en anställning med lönebidrag, skyddat arbete hos offentliga arbetsgivare, utvecklingsanställning, trygghetsanställning eller anställning i Samhall AB (se vidare avsnitt 3.4.13).

Omfattningen av insatserna inklusive Samhall AB beräknas under 2011 uppgå till drygt 87 600 personer i genomsnitt per månad, att jämföra med den i budgetpropositionen för 2011 beräknade omfattningen på 93 600 personer i genomsnitt per månad under 2011. Detta motsvarar 96 000 personer med den tidigare definitionen för årsanställda vid Samhall AB. Utgifterna 2011 beräknas uppgå till 15 454 miljoner kronor, vilket är 635 miljoner kronor lägre än vad som anvisats på statsbudgeten för 2011. Jämfört med beräknade anslag i budgetpropositionen för 2011, antas utgifterna bli cirka 418 miljoner kronor högre 2012, cirka 575 miljoner kronor högre 2013 och ca 346 miljoner kronor högre 2014. Antalet anställda med funktionsnedsättning vid Samhall AB har under 2010 varit i det närmaste oförändrat och medelantalet årsanställda uppgick till 15 500 personer (enligt den definition för beräkning av medeltal årsanställda Samhall AB tillämpar fr.o.m. december 2009).

För 2010 uppvisar Samhall AB ett positivt rörelseresultat om 156 miljoner kronor. Detta kan jämföras med ett negativt ekonomiskt resultat motsvarande 25 miljoner kronor under 2009.

Enligt avtalet staten tecknat med Samhall AB skulle bidraget 2010 motsvara 24,4 miljoner arbetstimmar. Utfallet uppgick till det avtalade 24,4 miljoner arbetstimmar.

Inom ramen för resurserna finns en flexibilitet för Arbetsförmedlingen att utifrån enskilda arbets sökandes behov välja olika typer av insatser. Detta innebär att ovanstående tabell inte ska tolkas som mer än en beräknad fördelning av de totala resurser regeringen föreslår och beräknar för särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga 2012–2015.

De tillfälliga satsningarna på subventionerade arbeten för personer som lämnar sjukförsäkringen och står långt från arbetsmarknaden, Kulturarvslyftet och tidsbegränsade anställningar i Samhall, innebär att utgifterna under anslaget beräknas öka med 335 miljoner kronor 2012, 443 miljoner kronor 2013 och 272 miljoner kronor 2014. I dessa belopp ingår lönebidrag för de anställda och ekonomiskt stöd till anordnare för dem som får tidsbegränsade anställningar på Samhall. Utöver det beräknas Riksantikvarieämbetet inom satsningen Kulturarvslyftet, få använda 74 miljoner kronor 2012 för bidrag avseende ersättning för handledarstöd för personer som lämnar sjukförsäkringen och för administration av bidragshanteringen. År 2013 och 2014 beräknas Riksantikvarieämbetet få använda 122 respektive 74 miljoner kronor till samma ändamål. Dessutom beräknas Samhall få 10 miljoner 2012 och 2013 för administration, kartläggning och utbildningsinsatser för de personer som får del av de tillfälliga anställningarna.

Jämfört med 2011 års ekonomiska vårproposition beräknas utgifterna under anslaget minska med 70 miljoner kronor 2011 men öka med 418 miljoner kronor 2012, 575 miljoner kronor 2013 och 345 miljoner kronor 2014 samt vara oförändrade 2015.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag på 16 749 761 000 kronor för 2012. Av dessa medel beräknas 4 415 miljoner kronor för bidrag till Samhall AB i syfte att sysselsätta personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga.

Tabell 3.21 Program för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga (Samhall AB och lönebidrag m.m.)

	2012	2013	2014	2015
Volym (tusental) ¹	95	96	95	93
Utgifter (Mnkr)	16 750	16 889	16 729	16 435

¹ Volym för Samhall AB avser medeltal årsanställda funktions enligt den beräkningsprinciper bolaget tillämpade fr.o.m. dec 2009 som följer Bokföringsnämndens vägledning.

Tabell 3.22 Härlledning av anslagsnivån 2012–2015, för 1:4 Lönebidrag och Samhall m.m.

Tusental kronor

	2012	2013	2014	2015
Anvisat 2011¹	16 089 355	16 089 355	16 089 355	16 089 355
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	683 303	839 894	610 914	265 000
Övriga makro-ekonomiska förutsättningar	-22 897	-40 323	28 922	80 680
Förslag/beräknat anslag	16 749 761	16 888 926	16 729 191	16 435 035

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2010 (bet. 2010/11:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på ändringsbudget under innevarande år.

3.6.5 1.5 Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige

Tabell 3.23 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2010	107 338	428	
2011	102 893 ¹		102 781
2012	Förslag	109 333	
2013	Beräknat	112 086 ²	
2014	Beräknat	114 238 ³	
2015	Beräknat	117 167 ⁴	

¹ Inklusive ändringsbudget till statens budget 2011 (prop. 2010/11:99, bet. 2010/11:FiU21) och förslag till ändringsbudget i samband med denna proposition.

² Motsvarar 109 736 tkr i 2012 års prisnivå.

³ Motsvarar 109 585 tkr i 2012 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 109 585 tkr i 2012 års prisnivå.

Ändamålen för anslaget är förvaltningskostnader vid Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige (Svenska ESF-rådet) och kostnader för nationell medfinansiering av s.k. tekniskt stöd inom Europeiska socialfonden. Svenska ESF-rådet är förvaltande och attesterande myndighet för det nationella strukturfondsprogrammet för regional konkurrenskraft och sysselsättning avseende programperioden 2007–2013. Svenska ESF-rådet är även ansvarig myndighet för Europeiska fonden för integration av tredjelandsmedborgare inom EU:s ramprogram för solidaritet och hantering av migrationsströmmar. En redogörelse för denna fond lämnas under utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet.

Regeringens överväganden

I beräkningarna av anslaget har hänsyn tagits till att medel har avsatts inom programbudgeten för det nationella strukturfondsprogrammet för s.k. tekniskt stöd som får täcka vissa administrativa kostnader. Detta stöd ska medfinansieras under anslaget. Hänsyn har även tagits till vissa administrativa medel inom Europeiska fonden för integration av tredjelandsmedborgare.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag om 109 333 000 kronor för 2012.

Tabell 3.24 Härlledning av anslagsnivån 2012–2015, för 1:5 Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige

Tusental kronor

	2012	2013	2014	2015
Anvisat 2011¹	102 893	102 893	102 893	102 893
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löneomräkning ²	1 107	3 334	5 523	8 303
Beslut				
Övrigt ³	5 333	5 859	5 822	5 971
Förslag/beräknat anslag	109 333	112 086	114 238	117 167

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2010 (bet. 2010/11:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på ändringsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2011 års budget för staten. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2013–2015 är preliminär och kan komma att ändras.

³ Övergångseffekter till följd av kostnadsmässig avräkning av myndigheternas förvaltningsutgifter. Vidare minskas anslaget med 158 tkr 2014 till följd av beräknade samordningsvinster i samband med att ett e-förvaltningsprojekt kommer att genomföras i statsförvaltningen.

3.6.6 1:6 Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2007-2013

Tabell 3.25 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2010	1 140 034	1 474 997	
2011	1 346 000 ¹		1 322 729
2012	Förslag	1 537 000	
2013	Beräknat	1 507 000	
2014	Beräknat	1 122 000	
2015	Beräknat	649 697	

¹ Inklusive ändringsbudget till statens budget 2011 (prop. 2010/11:99, bet. 2010/11:FiU21) och förslag till ändringsbudget i samband med denna proposition.

Ändamålet för anslaget är utbetalningar av stöd från Europeiska socialfonden för programperioden 2007–2013. Utbetalningarna avser delfinansiering av det nationella strukturfondsprogrammet för regional konkurrenskraft och sysselsätt-

ning. Från anslaget utbetalas även den statliga medfinansieringen av insatser inom programmet för kompetensutveckling av sysselsatta. Svenska ESF-rådet svarar för utbetalningarna under anslaget.

Bidraget från Europeiska socialfonden uppgår till cirka 691,5 miljoner euro under programperioden. Beräknat på en valutakurs om 9 kronor per euro enligt gällande förordning (1999:710) om valutakurs vid stöd från EG:s strukturfonder motsvarar detta belopp cirka 6 224 miljoner kronor. På anslaget tillkommer den statliga medfinansieringen av insatser inom programmet för kompetensutveckling av sysselsatta om totalt cirka 1 793 miljoner kronor för programperioden.

De utbetalade medlen under anslaget, inklusive den berörda statliga medfinansieringen, uppgår t.o.m. 2010 till totalt 1 850 miljoner kronor.

Under det första halvåret 2011 har 659 miljoner kronor betalats ut. Utgifterna under 2011 beräknas uppgå till 1 323 miljoner kronor, vilket är 23 miljoner kronor mindre än vad som anvisats i budgeten för 2011. Jämfört med beräknade anslag i budgetpropositionen för 2011 antas utgifterna bli 25 miljoner kronor lägre 2012, 69 miljoner kronor lägre 2013 och 212 miljoner

kronor lägre 2014. Jämfört med 2011 års ekonomiska vårproposition beräknas utgifterna under anslaget minska med 131 miljoner kronor 2011, 73 miljoner kronor 2012 och 55 miljoner kronor 2013. För 2014 och 2015 beräknas utgifterna däremot öka med 40 respektive 191 miljoner kronor.

Av anslagssparandet har 1 311 miljoner kronor förts bort som en indragning av anslagsbelopp.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2012 för ramanslaget 1:6 *Europeiska socialfonden m.m.* för perioden 2007-2013 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 3 013 540 000 kronor under 2013–2016.

Skälen för regeringens förslag: Verksamheten inom det nationella strukturfondsprogrammet omfattar bl.a. fleråriga projekt som medför utgifter för kommande budgetår.

Tabell 3.26 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Tusental kronor

	Utfall 2010	Prognos 2011	Förslag 2012	Beräknat 2013	Beräknat 2014	Beräknat 2015–2016
Ingående åtaganden	2 596 741	2 880 863	3 733 048	–	–	–
Nya åtaganden	1 652 830	2 429 000	1 082 649	–	–	–
Infriade åtaganden	-1 368 708	-1 576 815	-1 802 157	-1 356 093	-1 037 500	- 619 947
Utestående åtaganden	2 880 863	3 733 048	3 013 540	–	–	–
Erhållet/föreslaget bemyndigande	2 950 000	3 750 000	3 013 540	–	–	–

Regeringens överväganden

Då anslagsnivåer för programperioden 2014–2020 ännu inte kan fastställas med säkerhet före kommande förhandlingar inom EU, avser regeringen att återkomma till riksdagen angående beräknade belopp för berörda anslag.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag på 1 537 000 000 kronor för 2012.

Tabell 3.27 Härledning av anslagsnivån 2012–2015, för 1:6 Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2007–2013

Tusental kronor

	2012	2013	2014	2015
Anvisat 2011¹	1 346 000	1 346 000	1 346 000	1 346 000
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	0	0	-225 000	-1 518 000
Övrigt	191 000	161 000	1 000	821 697
Förslag/ beräknat anslag	1 537 000	1 507 000	1 122 000	649 697

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2010 (bet.2010/11:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på ändringsbudget under innevarande år. Anmärkning: Anslagsnivån för 2014 och 2015 utgör resultatet av budgettekniska justeringar till följd av övergången till förändrade budgeteringsprinciper. Justeringarna är neutrala sett över hela programperioden.

3.6.7 1:7 Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering

Tabell 3.28 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags- sparande	Utgifts- prognos
2010	27 072		816
2011	27 408 ¹		27 576
2012	Förslag	31 616	
2013	Beräknat	36 208 ²	
2014	Beräknat	38 930 ³	
2015	Beräknat	39 964 ⁴	

¹ Inklusive ändringsbudget till statens budget 2011 (prop. 2010/11:99, bet. 2010/11:FiU21) och förslag till ändringsbudget i samband med denna proposition.

² Motsvarar 35 543 tkr i 2012 års prisnivå.

³ Motsvarar 37 427 tkr i 2012 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 37 427 tkr i 2012 års prisnivå.

Tabell 3.29 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Tusental kronor

	Utfall 2010	Prognos 2011	Förslag 2012	Beräknat 2013	Beräknat 2014	Beräknat 2015–
Ingående åtaganden	7 650	7 634	7 734	-	-	-
Nya åtaganden	6 080	5 700	5 800	-	-	-
Infriade åtaganden	-5 914	-5 600	-5 600	-5 700	-2 000	-1 300
Utestående åtaganden	7 634	7 734	7 934	-	-	-
Erhållet/föreslaget bemyndigande	10 800	10 800	9 000	-	-	-

Anmärkning: Beloppen är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med summan

Ändamålet för anslaget är förvaltningskostnader och finansieringsbidrag för Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU).

IFAU:s uppdrag är att främja, stödja och genomföra uppföljningar och utvärderingar av den arbetsmarknadspolitiska verksamheten, studier av arbetsmarknadens funktionssätt, utvärdering av effekterna på arbetsmarknaden av åtgärder inom utbildningsväsendet och utvärdering av socialförsäkringens effekter på arbetsmarknaden. Myndigheten ska särskilt fokusera på de samlade effekterna av den arbetsmarknadspolitiska verksamheten och de reformer och särskilda uppdrag regeringen beslutar om inom detta område.

Myndigheten ska vidare sprida information om resultaten av sina uppföljningar, utvärderingar och studier till andra myndigheter och intressenter.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under ramanslaget 1:7 *Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 9 000 000 kronor under 2013–2015.

Skälen för regeringens förslag: IFAU beviljar bidrag för externa projekt som kan pågå längre än ett år, vilket medför utgifter för kommande budgetår.

Regeringens överväganden

Arbetsmarknadspolitiska program utgör en stor offentlig utgift. Det är därför viktigt att följa upp och utvärdera insatsernas och Arbetsförmedlingens effektivitet. IFAU utgör en viktig resurs i detta arbete. IFAU ska även genomföra utvärderingar av effekterna på arbetsmarknaden av åtgärder inom utbildningsväsendet samt utvärdera socialförsäkringens effekter på arbetsmarknaden.

En utvärderingsfunktion för utbildningsområdet bör inrättas. Ett utvidgat uppdrag till Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU) bedöms sammantaget vara det mest ändamålsenliga alternativet. Det nuvarande utbildningsuppdraget i IFAU:s instruktion (dvs. utvärdering av effekterna på arbetsmarknaden av åtgärder inom utbildningsväsendet) föreslås utvidgas till att även bl.a. omfatta utvärderingar av effekterna på elevers resultat. IFAU:s förvaltningsanslag föreslås därför ökas med 4 miljoner kronor 2012, och beräknas ökas med 8 miljoner kronor 2013. Från och med 2014 beräknas anslaget öka med 10 miljoner kronor.

IFAU har under 2010 genomfört sitt uppdrag med goda resultat. De rapporter och Working Papers som myndigheten publicerat under 2010 har haft hög trovärdighet och kvalitet.

IFAU får åta sig såväl bidragsfinansierade som avgiftsbelagda utvärderingsuppdrag. Under 2010 finansierade IFAU 20 procent av sin verksamhet med hjälp av externa anslag och avgifter, vilket var mer än 2009 då andelen uppgick till 18 procent. Ökningen förklaras framförallt av en kraftig uppgång i uppdragsforskning.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag på 31 616 000 kronor för 2012.

Tabell 3.30 Härledning av anslagsnivån 2012–2015, för 1:7 Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering

Tusental kronor

	2012	2013	2014	2015
Anvisat 2011¹	27 408	27 408	27 408	27 408
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löne- omräkning ²	208	725	1 317	2 080
Beslut	4 000	8 075	10 245	10 517
Övrigt	0	0	-40	-41
Förslag/ beräknat anslag	31 616	36 208	38 930	39 964

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2010 (bet. 2010/11:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på ändringsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2011 års budget för staten. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2013–2015 är preliminär och kan komma att ändras.

3.6.8 1:8 Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen

Tabell 3.31 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2010	Utfall	54 138	Anslags- sparande	1 915
2011	Anslag	55 561 ¹	Utgifts- prognos	56 017
2012	Förslag	56 138		
2013	Beräknat	57 249 ²		
2014	Beräknat	58 362 ³		
2015	Beräknat	59 888 ⁴		

¹ Inklusive ändringsbudget till statens budget 2011 (prop. 2010/11:99, bet. 2010/11:FiU21) och förslag till ändringsbudget i samband med denna proposition.

² Motsvarar 56 138 tkr i 2012 års prisnivå.

³ Motsvarar 56 060 tkr i 2012 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 56 061 tkr i 2012 års prisnivå.

Ändamålet för anslaget är förvaltningskostnader vid Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen (IAF). IAF är förvaltningsmyndighet för tillsynen av arbetslöshetsförsäkringen och ska utöva tillsyn över arbetslöshetskassorna och Arbetsförmedlingens hantering av ärenden som påverkar arbetslöshetsförsäkringen. Av anslagssparandet för 2010 har cirka 300 000 kr förts bort som en indragning av anslagsbelopp.

Regeringens överväganden

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag på 56 138 000 kronor för 2012.

Tabell 3.32 Härledning av anslagsnivån 2012–2015, för 1:8 Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen

Tusental kronor

	2012	2013	2014	2015
Anvisat 2011¹	55 561	55 561	55 561	55 561
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löneomräkning ²	577	1 688	2 882	4 410
Övrigt	0	0	-81	-83
Förslag/ beräknat anslag	56 138	57 249	58 362	59 888

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2010 (bet. 2010/11:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på ändringsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2011 års budget för staten. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2013–2015 är preliminär och kan komma att ändras.

3.6.9 1:9 Bidrag till administration av grundbeloppet

Tabell 3.33 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags-sparande	
2010	Utfall	52 008		0
2011	Anslag	52 444 ¹	Utgifts-prognos	52 444
2012	Förslag	53 019		
2013	Beräknat	54 610 ²		
2014	Beräknat	55 593 ³		
2015	Beräknat	56 863 ⁴		

¹ Inklusive ändringsbudget till statens budget 2011 (prop. 2010/11:99, bet. 2010/11:FiU21) och förslag till ändringsbudget i samband med denna proposition.

² Motsvarar 53 019 tkr i 2012 års prisnivå.

³ Motsvarar 52 946 tkr i 2012 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 52 945 tkr i 2012 års prisnivå.

Ändamålet för anslaget är bidrag till förvaltningskostnader i den kompletterande arbetslöshetskassan Alfa. Utgifterna avser administrationen av grundbeloppet för de personer som inte är anslutna till någon arbetslöshetskassa.

Regeringens överväganden

Under 2010 fick totalt 36 800 personer ersättning från Alfakassan, varav 15 500 personer var anslutna och 21 300 ej anslutna till kassan. Antalet anslutna ersättningstagare minskade med elva procent och icke anslutna med 15 procent mellan 2009 och 2010. Minskningen av antalet ersättningstagare var en konsekvens av den minskande arbetslösheten. Under 2009 präglades Alfakassan av långa handläggningstider, särskilt för gruppen som inte var ansluten till Alfakassan, men under 2010 har handläggningstiden successivt avtagit för att under hösten 2010 stabiliseras på mer normala nivåer. Administrationsavgiften som tas ut av dem som inte är anslutna till Alfakassan uppgick under första halvåret 2010 till 17 kronor, för att därefter öka till 24 kronor per ersättningsdag.

Regeringen förslår att riksdagen anvisar ett ramanslag på 53 019 000 kronor för 2012.

Tabell 3.34 Härledning av anslagsnivån 2012–2015, för 1:9 Bidrag till administration av grundbeloppet

Tusental kronor

	2012	2013	2014	2015
Anvisat 2011 ¹	52 444	52 444	52 444	52 444
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löneomräkning ²	575	2 166	3 226	4 498
Övrigt	0	0	-77	-79
Förslag/ beräknat anslag	53 019	54 610	55 593	56 863

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2010 (bet. 2010/11:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på ändringsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2011 års budget för staten. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2013–2015 är preliminär och kan komma att ändras.

3.6.10 1:10 Bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten

Tabell 3.35 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags-sparande	
2010	Utfall	8 303		0
2011	Anslag	8 303 ¹	Utgifts-prognos	8 303
2012	Förslag	8 303		
2013	Beräknat	8 303		
2014	Beräknat	8 303		
2015	Beräknat	8 303		

¹ Inklusive ändringsbudget till statens budget 2011 (prop. 2010/11:99, bet. 2010/11:FiU21) och förslag till ändringsbudget i samband med denna proposition.

Ändamålet för anslaget är bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten för de åtaganden svenska staten har för verksamheten och kompensation för de ökade kostnader som uppstår för Finland och Norge till följd av att utbildningstjänsterna är mervärdesskattepliktiga i Sverige.

Stiftelsen Utbildning Nordkalotten är en svensk statlig stiftelse som enligt en överenskommelse med Finland och Norge sedan 1990 anordnar utbildningar. Syftet är att främja åtgärder som bidrar till att utveckla arbetsmarknaden och att stärka det regionala samarbetet för i första hand de nordligaste delarna av Finland, Norge och Sverige. För att uppnå detta ska stiftelsen bl.a. utveckla, organisera och genomföra utbildningar inom avtalade områden. Samtliga medverkande länder har en riksrekrytering till utbildningarna. Förutom statsbidraget finansierar stiftelsen verksamheten genom intäkter från kurs- och uppdragsverksamhet. Utöver stiftelsens stadgar regleras verksamheten av en överens-

kommelse mellan länderna som omförhandlas vart fjärde år.

Under hösten 2010 beslutade Finland, Norge och Sverige att förlänga överenskommelsen mellan länderna i ett år, i stället för att som brukligt, omförhandla överenskommelsen mellan länderna efter fyra år (dnr A2010/2870). Under 2011 påbörjas en omförhandling av överenskommelsen mellan länderna för perioden 2012–2015 (se avsnitt 3.4.10).

Regeringens överväganden

Verksamheten under 2010 har i huvudsak avsett tillhandahållande av arbetsmarknadsutbildningar, gymnasieutbildningar och anpassade företagsutbildningar. Under 2010 har elevtillströmningen på stiftelsens 335 avtalade utbildningsplatser varit något sämre än tidigare år och den totala beläggningen har uppgått till 97 procent. Den minskade beläggningen beror på att ökningen av avtalade utbildningsplatser inte har kunnat nyttjas fullt ut (dnr A2011/2836). Avtalade årsplatser har utifrån överenskommelsen från 2006 fördelats mellan länderna på följande sätt: Finland 80, Norge 70 och Sverige 185 årsplatser. För verksamhetsåret 2010 redovisar stiftelsen en omsättning på cirka 77 miljoner kronor.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag på 8 303 000 kronor för 2012.

3.6.11 1:11 Bidrag till lönegarantiersättning

Tabell 3.36 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Slagslag	Belopp	Slagslag	Belopp
2010	Utfall	1 338 498	Anslags-sparande	2 081 502
2011	Anslag	1 450 000 ¹	Utgifts-prognos	1 450 000
2012	Förslag	1 200 000		
2013	Beräknat	950 000		
2014	Beräknat	850 000		
2015	Beräknat	775 000		

¹ Inklusiva ändringsbudget till statens budget 2011 (prop. 2010/11:99, bet. 2010/11:FiU21) och förslag till ändringsbudget i samband med denna proposition.

Ändamålet för anslaget är ersättningar till arbetstagare för lönefordringar enligt lönegarantilagen (1992:497) vid konkurs och företagsrekonstruktion. Anslaget ska även täcka administrativa kostnader hos Kammarkollegiet för förvaltning av anslaget. Från anslaget ersätts också länsstyrel-

serna för arbetet med att betala ut ersättning för lönefordringar.

Lönegarantiersättningen utgör ett skydd om arbetsgivaren går i konkurs eller genomgår en företagsrekonstruktion och den anställde har utestående lönefordringar. Anslaget är nettobudgeterat, vilket innebär att belopp som återkrävs vid konkurser och företagsrekonstruktioner förs till anslaget och får användas för utbetalning av ersättning. De viktigaste utgiftsstyrande faktorerna för anslaget är utvecklingen av antalet konkurser och företagsrekonstruktioner, antalet anställda och deras lönenivåer, liksom antalet dagar som lönegarantiersättningen utbetalas. En begränsning av utgifterna utgörs av det lagstadgade maximibeloppet som motsvarar fyra gånger basbeloppet per person. Inkomstsidan påverkas av hur stora tillgångar som återkrävs vid konkurser och företagsrekonstruktioner.

Regeringens överväganden

För 2010 uppgick bruttoutgifterna på anslaget för lönegarantiersättningen till 1 772 miljoner kronor, de administrativa utgifterna till knappt 13 miljoner kronor (de administrativa utgifterna belastar anslaget nästkommande budgetår) och inkomsterna till 433 miljoner kronor. Inkomsterna har under första halvåret 2011 minskat med en halv procent och bruttoutgifterna har minskat med tre procent jämfört med motsvarande period 2010 (se tabell 3.37). Nettoutgifterna har därmed minskat med knappt fyra procent första halvåret 2011 jämfört med motsvarande period 2010. Anslagssparandet från 2010 har förts bort som en indragning av anslagsbelopp.

Tabell 3.37 Nettoutgifter m.m. för anslaget 1:11 Bidrag till lönegarantiersättning första halvåret 2010 respektive 2011

Miljoner kronor

	Bruttoutgifter	Inkomster	Nettoutgifter
1:a halvåret 2010	928	191	737
1:a halvåret 2011	900	190	709

Antalet konkurser uppgick till drygt 3 700 under första halvåret 2011 (se tabell 3.38), vilket är en minskning med knappt tre procent jämfört med motsvarande period 2010. Antalet anställda i de aktuella företagen uppgick till drygt 9 400, vilket är en minskning med 17 procent jämfört med motsvarande period 2010.

Lönegaranti vid företagsrekonstruktion infördes den 1 juni 2005. Antalet rekonstruktioner uppgick till 194 under 2010 och har därmed minskat med 20 procent jämfört med 2009. Antalet berörda anställda i företagsrekonstruktioner uppgick till drygt 4 300 personer och har därmed minskat med drygt 60 procent jämfört med 2009. Antalet personer som har fått lönegarantiersättning vid konkurs eller företagsrekonstruktion uppgick till 24 300 under perioden juli 2010–juni 2011 (se tabell 3.39), vilket är en minskning med 24 procent jämfört med motsvarande period föregående år. Den genomsnittliga ersättningen per person, inklusive arbetsgivaravgift, uppgick till drygt 66 600 kronor under denna period och har därmed ökat med drygt fyra procent jämfört med motsvarande period 2009/2010. Det genomsnittliga antalet dagar med lönegarantiersättning vid konkurs eller företagsrekonstruktion uppgick till 52, vilket är sex dagar fler jämfört med motsvarande period 2009/2010 (se tabell 3.39).

Tabell 3.38 Företagskonkurser m.m. budgetåret 2008–första halvåret 2011

	2008	2009	2010	Första halvåret 2011
Antal företagskonkurser	6 300	7 600	7 300	3 700
Antal företagsrekonstruktioner	146	243	194	
Antal anställda berörda av företagskonkurser	19 400	29 100	21 200	9 400
Antal anställda berörda av företagsrekonstruktioner	5 100	11 400	4 300	

Källa: Tillväxtanalys och Kammarkollegiet.
Anm. Statistik för företagsrekonstruktioner första halvåret 2011 finns ej tillgänglig.

Tabell 3.39 Antal personer med lönegarantiersättning m.m. 2008– juli 2010/juni 2011

	2008	2009	2010	Juli 2010– Juni 2011
Antal personer med lönegarantiersättning	23 000	39 200	25 400	24 300
Genomsnittlig ersättning per person	56 300	79 300	65 900	66 600
Genomsnittligt antal ersättningsdagar per person	45	61	49	52

Källa: Kammarkollegiet.

Tabell 3.40 Antal personer med lönegarantiersättning m.m. uppdelat på företagskonkurs och företagsrekonstruktion 2010–juli 2010/juni 2011

	2010	Juli 2010 – Juni 2011
Antal personer med lönegarantiersättning vid konkurs	22 100	20 400
Antal personer med lönegarantiersättning företagsrekonstruktion	4 300	5 100
Genomsnittlig ersättning per person vid konkurs	69 800	70 700
Genomsnittlig ersättning per person vid företagsrekonstruktion	51 500	54 500
Genomsnittligt antal ersättningsdagar per person vid konkurs	48	52
Genomsnittligt antal ersättningsdagar per person vid företagsrekonstruktion	39	38

Källa: Kammarkollegiet.

Jämfört med anvisade medel på statsbudgeten för 2011 beräknas utgifterna bli 474 miljoner kronor högre på grund av att utgifterna för lönegarantiersättningen under 2011 inte har utvecklats i den riktning som tidigare bedömdes. Därför föreslås anslaget ökas med 474 miljoner kronor på ändringsbudget i samband med denna proposition. Jämfört med 2011 års ekonomiska vårproposition beräknas utgifterna bli 489 miljoner kronor högre 2012, 302 miljoner kronor högre 2013, 162 miljoner kronor högre 2014 och i det närmaste oförändrade 2015.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag om 1 200 000 kronor för 2012.

Tabell 3.41 Härledning av anslagsnivån 2012–2015, för 1:11 Bidrag till lönegarantiersättning

	2012	2013	2014	2015
Anvisat 2011¹	976 000	976 000	976 000	976 000
<i>Förändring till följd av:</i>				
Övriga makroekonomiska förutsättningar	224 000	-26 000	-126 000	-201 000
Förslag/beräknat anslag	1 200 000	950 000	850 000	775 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2010 (bet. 2010/11:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på ändringsbudget under innevarande år.

4 | Arbetsliv

4.1 Omfattning

Arbetslivspolitikerna är indelade i områdena Arbetsmiljö, Arbetsrätt och Lönebildning.

Arbetsmiljö

Arbetsmiljöområdet omfattar insatser för ett väl fungerande arbetsmiljöarbete. I området ingår verksamhet vid Arbetsmiljöverket (AV). Stöd till den regionala skyddsombudsverksamheten omfattas också. Resultat inom arbetsmiljöområdet redovisas under avsnitt 4.4.1. Verksamheten vid AV redovisas på anslagsnivå under avsnitt 4.6.1.

Arbetsrätt

Arbetsrättsområdet behandlar de arbetsrättsliga frågorna, utom den del som avser statlig arbetsrätt (se redovisning av Statliga arbetsgi-varfrågor inom utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning). Resultat redovisas under avsnitt 4.4.3. Verksamheterna vid Arbetsdomstolen och Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar redovisas på anslagsnivå under avsnitten 4.6.2 och 4.6.3.

Lönebildning

Lönebildningsområdet avser insatser för en väl fungerande lönebildning och medling i arbets-tvister. I området ingår Medlingsinstitutets (MI) verksamhet, som bl.a. avser kostnader för medling, informationsarbete och statistikproduktion. Resultat inom lönebildningsområdet redovisas under avsnitt 4.4.5. Verksamheten vid MI redovisas på anslagsnivå under avsnitt 4.6.5.

4.2 Utgiftsutveckling

Tabell 4.1 Utgiftsutveckling inom område Arbetsliv

Miljoner kronor

	Utfall 2010 ¹	Budget 2011 ²	Prognos 2011	Förslag 2012	Beräknat 2013	Beräknat 2014	Beräknat 2015
2:1 Arbetsmiljöverket	579	591	578	606	608	620	636
2:2 Arbetsdomstolen	28	30	28	30	31	31	32
2:3 Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar	0	0	0	0	0	0	0
2:4 Internationella arbetsorganisationen (ILO)	29	33	28	33	33	33	33
2:5 Medlingsinstitutet	46	56	49	57	58	59	61
Summa område Arbetsliv	682	710	683	725	730	743	761

Anm. Beloppen är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med summa.

¹ Utfall 2010 inkluderar det under budgetåret 2008 uppförda anslaget 23:6 Avvecklingsmyndigheten för Arbetslivsinstitutet.

² Inklusive ändringsbudget till statens budget 2011 (prop. 2010/11:99, bet. 2010/11:FiU21) och förslag till ändringsbudget i samband med denna proposition.

Utgifterna för arbetslivspolitikerna 2011 beräknas bli marginellt högre jämfört med utgifterna för 2010. I jämförelse med anvisade medel i statens budget för 2011 förväntas de prognostiserade utgifterna för 2011 bli 27 miljoner kronor lägre, vilket beror på allmänt lägre utgifter inom området. Jämfört med 2011 års ekonomiska vårproposition beräknas de totala utgifterna för området Arbetsliv bli 31 miljoner kronor lägre 2011, vilket främst beror på att utgifterna för anslag 2:1 *Arbetsmiljöverket* beräknas bli lägre. Därefter beräknas utgifterna för området bli i de närmaste oförändrade för perioden 2012–2015 jämfört med 2011 års ekonomiska vårproposition.

4.3 Mål

Regeringens förslag: Målet för arbetslivspolitikerna är goda arbetsvillkor och möjlighet till utveckling i arbetet för både kvinnor och män.

Skälen för regeringens förslag: I enlighet med regeringens proposition En reformerad budgetlag (prop. 2010/11:40), anser regeringen att det är naturligt och önskvärt att den politiska viljeinriktningen och de politiska prioriteringarna formuleras i termer av mål och underställs riksdagen. Målen bör vara formulerade på ett sådant sätt att de kan följas upp och ska i enlighet med budgetlagen (2011:203) utgöra grunden för regeringens resultatredovisning till riksdagen. Målen är oförändrade jämfört med vad regeringen tidigare beslutat. Arbetslivspoli-

tiken ska bidra till att nå målen för den ekonomiska politiken och därmed även medverka till att skapa förutsättningar för en hög och hållbar tillväxt och full sysselsättning.

Mål för arbetslivspolitikerna tre delområden

Arbetsmiljö: En arbetsmiljö som förebygger ohälsa, olycksfall och motverkar att människor utestängs från arbetet och tar hänsyn till människors olika förutsättningar och bidrar till utvecklingen av både individer och verksamhet.

Arbetsrätt: En arbetsrätt som skapar förutsättningar för ett arbetsliv som tillgodoser både arbetstagarnas och arbetsgivarnas behov av flexibilitet, trygghet och inflytande.

Lönebildning: En lönebildning i samhällsekonomisk balans och arbetsfred.

Resultatredovisningen i det följande görs i förhållande till målen inom arbetslivspolitikerna (se vidare avsnitten 4.4.1, 4.4.3 och 4.4.5).

4.4 Resultatredovisning

4.4.1 Arbetsmiljö

Indikatorer och andra bedömningsgrunder för redovisningen

De indikatorer för arbetsmiljön som används för att redovisa resultaten inom verksamhetsområdet är följande:

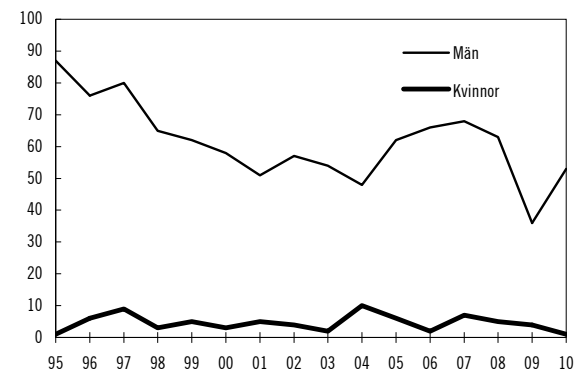
- Antal dödsfall i arbetsolyckor.
- Antal anmälda arbetsolyckor med frånvaro.
- Antal anmälda arbetssjukdomar.
- Andel av sjukfrånvaron som uppges bero på arbetsorsakade besvär.
- Anställda och ohälsa.
- Krav och kontroll i arbetslivet, andel som inte kan koppla bort tankarna från arbetet när de är lediga och som har lågt handlingsutrymme.

Antal anmälda arbetsolyckor inom EU15 har inte uppdaterats jämfört med budgetpropositionen för 2011 och redovisas därför inte i denna proposition.

Resultat

Diagram 4.1 Antal dödsfall i arbetsolyckor 1995–2010

Antal förvärvsarbetande

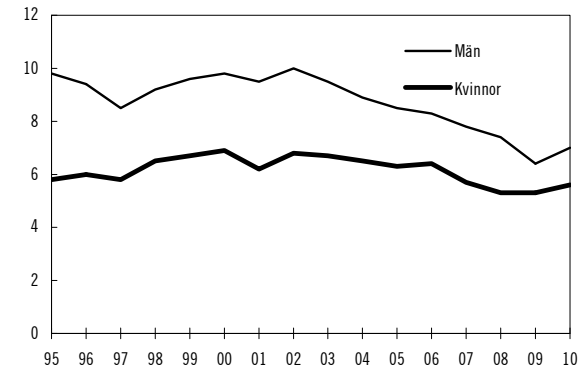
Källa: Arbetsmiljöverket.

Dödsolyckorna har historiskt sett minskat och 2009 uppmättes den lägsta nivån dödsfall i arbetsolyckor i modern tid. Mellan 2009 och 2010 ökade dock antalet dödsolyckor med 14 personer till totalt 54 personer. Av dessa var 53 män och 1 kvinna. Flest dödsolyckor bland förvärvsarbetande inträffade inom byggverksamhet, som tillsammans med tillverkningsindustri, transportrelaterade arbeten och jord- och skogsbruk, står för 70 procent av dödsfallen. Dödsolyckor bland egenföretagare inträffar i

hög grad inom jord- och skogsbruk. Sverige har, enligt statistik från Eurostat, förhållandevis få dödsolyckor i ett internationellt perspektiv. Antalet dödsolyckor per 100 000 sysselsatta uppgick till cirka 1,4 personer jämfört med cirka 2,2 personer under 2007 i länderna inom EU15.

Diagram 4.2 Antal anmälda arbetsolyckor med frånvaro 1995–2010

Antal tusen förvärvsarbetande

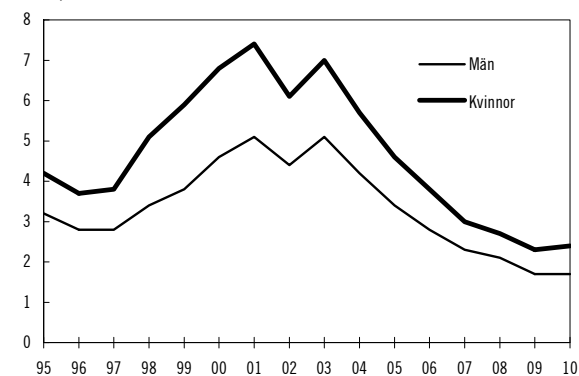

Källa: Arbetsmiljöverket.

Antalet arbetsolyckor minskade kraftigt under perioden 2003–2009, främst bland män, men ökade något under 2010. Preliminära siffror tyder på att fallolyckor orsakade av snö och is ligger bakom omkring hälften av ökningen. Efter en uppgång i slutet av 1990-talet och början av 2000-talet ligger frekvensen anmälda arbetsolyckor på en lägre nivå än i mitten av 1990-talet (se diagram 4.2). Anmälda olyckor, som inte har gett upphov till sjukfrånvaro ökade 2010 för män och låg kvar på ungefär samma nivå som 2009 för kvinnor. Bland kvinnor är det främst fallolyckor som har resulterat i flest olycksfall, med drygt en tredjedel av anmälningarna. Bland män är förlorad kontroll över transportmedel och handverktyg den vanligaste orsaken, med 42 procent av alla anmälningar.

Diagram 4.3 Antal anmälda arbetssjukdomar 1995–2010

Antal per tusen förvärvsarbetande

Källor: Arbetsmiljöverket och Statistiska centralbyrån (AKU).

Antalet anmälda arbetssjukdomar har minskat kraftigt sedan 2003. Mellan 2003 och 2009 var nedgången cirka 65 procent för både män och kvinnor. Under 2010 ökade antalet anmälda arbetssjukdomar igen med cirka en procent (se diagram 4.3). Ungefär hälften av sjukdomsanmälningarna orsakas av belastningsfaktorer. Var femte anmälan beror på organisatoriska och sociala faktorer. Sjukdomar orsakade av buller eller kemiska eller biologiska faktorer svarar för drygt en tiondel av sjukdomsanmälningarna.

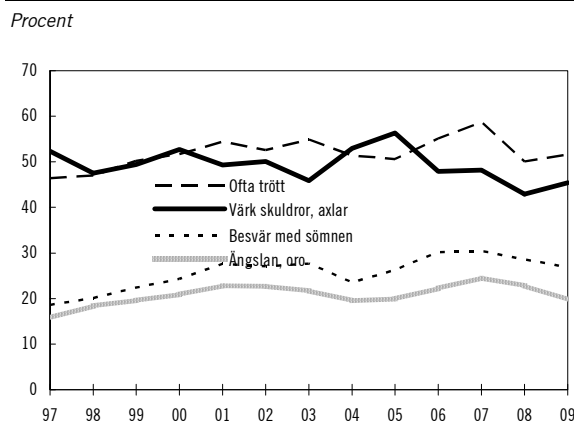
Diagram 4.4 Andel av sjukfrånvaron som uppges bero på arbetsorsakade besvär 1997–2010

Källor: Arbetsmiljöverket och Statistiska centralbyrån (AKU).
Anm. Uppgifterna bygger på den egna bedömningen av dem som ingår i undersökningen arbetsorsakade besvär.

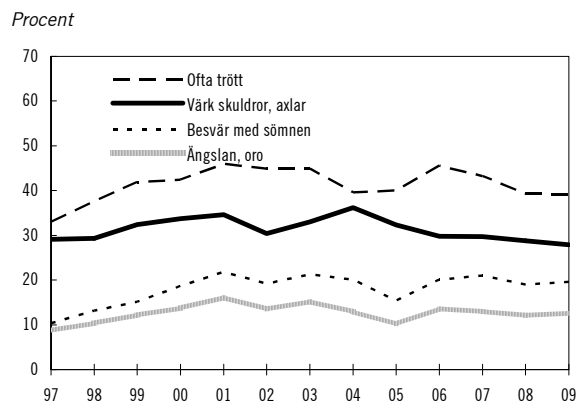
Från mitten av 1990-talet fram till och med 2003 ökade den andel av sjukfrånvaron som uppgavs vara arbetsrelaterad. Därefter har denna andel mer än halverats. Särskilt markant var minskningen för män mellan 2006 och 2010 (se diagram 4.4).

Diagram 4.5 Anställda och ohälsa, upplevda besvär hos kvinnor 1997–2009

Källor: Arbetsmiljöverket och Statistiska centralbyrån (ULF).

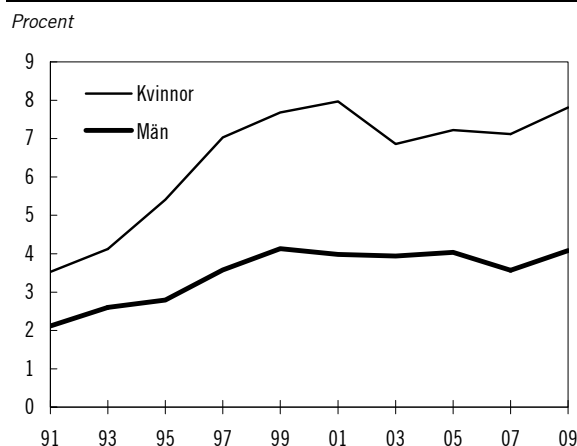
Diagram 4.6 Anställda och ohälsa, upplevda besvär hos män 1997–2009

Källor: Arbetsmiljöverket och Statistiska centralbyrån (ULF).
Anm. Från och med 2006 ändrades datainsamlingen i undersökningen rörande Anställda och ohälsa, vilket betyder betydligt färre svarande jämfört med tidigare år. Förändringar fr.o.m. 2006 bör därför tolkas med försiktighet.

Ovanstående diagram illustrerar upplevda besvär avseende olika symptom hos förvärvsarbetande som kan ha en koppling till arbetslivet. Som framgår finns det skillnader mellan kvinnor (diagram 4.5) och män (diagram 4.6), då kvinnor i högre utsträckning än män upplever sig ha besvär i samtliga fall. Mellan 2007 och 2008 minskade andelen kvinnor som ofta är trötta eller har värk i skuldror och axlar markant. Denna andel har åter ökat något under 2009. Andelen kvinnor som har besvär med sömnen eller upplever ängslan och oro har däremot fortsatt att minska. Andelen män som har värk i skuldror och axlar har minskat något 2009, medan andelen med övriga besvär är ungefär densamma som tidigare.

Diagram 4.7 Andel som inte kan koppla bort tankarna från arbetet när man är ledig och som har lågt handlingsutrymme 1991–2009

Källa: Arbetsmiljöverket.

Ovanstående diagram är baserat på fyra olika frågor ur Arbetsmiljöverkets arbetsmiljöundersökning. Frågorna belyser olika aspekter av egenkontroll. Brist på inflytande eller egenkontroll är en faktor som kan bidra till stress. Kombinationen av höga krav och låg egenkontroll anses som en väsentlig riskfaktor för ohälsa. Jämfört med män anger knappt dubbelt så många kvinnor att de har lågt handlingsutrymme och svårt att koppla bort tankarna från jobbet. Antalet kvinnor som ansåg sig ha denna situation ökade kraftigt under 1990-talet. Uppgången bröts i början av 2000-talet och minskade något fram till 2007. Mellan 2007 och 2009 kan en viss ökning utläsas, men är inte signifikant, varken för kvinnor eller män.

Verksamhet vid Arbetsmiljöverket

Arbetsmiljöverkets (AV) kärnuppgift är tillsyn över efterlevnaden av arbetsmiljölagen m.m. AV meddelar också föreskrifter och allmänna råd med stöd av i första hand arbetsmiljölagen, ansvarar för införlivandet av ett antal EU-direktiv och bedriver informationsverksamhet inom arbetsmiljöområdet. I det följande ges en kortfattad beskrivning av verksamheten.

Vid planering och prioritering av inspektionsverksamheten väljs de arbetsställen ut som bedöms ha de största arbetsmiljöriskerna. Därutöver avser en del insatser s.k. obligatorisk tillsyn, som föranleds av initiativ av skyddsombud, olycksfallsutredningar m.m. Arbetsställebesök används som samlingsnamn för de besök på arbetsplatser som sker för att genomföra inspektion, uppföljning, utredning, samverkan, samråd eller information. Av tabellerna 4.2 och 4.3 framgår utvecklingen avseende antalet arbetsställebesök respektive antalet inspektioner de tre senaste åren.

Tabell 4.2 Antal arbetsställebesök 2008–2010

År	2008	2009	2010
Antal besök	33 200	30 000	33 500

Källa: Arbetsmiljöverket.

Tabell 4.3 Antal inspektioner 2008–2010

År	2008	2009	2010
Antal besök	19 200	19 200	20 400

Källa: Arbetsmiljöverket.

AV:s anslag minskade under perioden 2007–2009, vilket innebar ett minskat antal inspektioner och färre arbetsställebesök. Samtidigt har ett mål för AV varit att öka den del av inspektörernas tid som används till inspektion. För 2010 har det inneburit att antalet inspektioner och arbetsställebesök åter har ökat.

Antalet arbetsställebesök per inspektör ökade med 16 procent under 2010, varför målet om att öka inspektörernas tid till inspektion anses ha uppnåtts. Antalet förelägganden och förbud minskade något under 2009, men ökade igen med cirka sex procent under 2010.

Vid nästan hälften av alla inspektioner görs ett uppföljningsbesök. För att minska administrationen för både myndighet och arbetsgivare, bedömer AV vid vissa inspektioner på prov, att arbetsgivaren inte behöver lämna något skriftligt svar efter att AV har ställt krav vid första besöket. Åtgärderna följs i stället upp vid ett uppföljningsbesök. Ytterligare en fördel är att både arbetsgivarna och skyddsombuden får ytterligare ett tillfälle att stämma av sitt arbetsmiljöarbete med en inspektör.

Genom större och bredare tillsynsaktiviteter nås ett ökat genomslag för förbättrande arbetsmiljöåtgärder och samtidigt underlättas för- och efterarbetet för dem som utför inspektionen. Nationella tillsynsinsatser har gjorts avseende hot, våld och jämställdhet i detaljhandeln, riskbedömning inom tillverkningsindustrin, överbeläggningar inom sjukvården och unga i arbete. Under 2010 har AV påbörjat arbetet med att testa en ny tillsynsmodell som innebär att samtliga arbetsställen inom en bransch ska genomgå inspektion, s.k. screening. AV har tagit fram dokumentation och tekniskt stöd och skickat ut information om screeningen till samtliga arbetsgivare i den grafiska branschen.

Marknadskontroll av olika produkter är en annan viktig del i AV:s arbete. Under året öppnades cirka 150 marknadskontrollärenden och 65 avslutades.

Genom revidering av befintliga föreskrifter utfärdades fyra nya författningar under året och en författning upphävdes. Därtill har AV deltagit i ett omfattande internationellt och nationellt standardiseringsarbete.

På informationsområdet har de interaktiva tjänster som skapades under 2009 utvecklats. De tre mest besökta utbildningarna är systematiskt arbetsmiljöarbete (21 000 besök), riskbedömning (11 000 besök) och byggarbetsmiljö (6 000

besök). Information om arbetsmiljö har översatts till 20 språk varav fyra har publicerats på hemsidan. Boken ”Utstationering – regler för utlandsanställda som arbetar i Sverige en begränsad tid” har tryckts i en omarbetad upplaga till följd av nya regler på området med anledning av Laval-domen. Boken har översatts till engelska och har skickats till samtliga utländska ambassader i Sverige och till svenska ambassader utomlands. Informationssatsningen för att nå nystartade och små företag fortsatte. Under 2010 har bl. a. fyra kunskapsöversikter publicerats och presenterats vid olika seminarier.

AV har också en viktig roll i regeringens arbete med att minska de administrativa kostnaderna för organisationer och företag. Inom Arbetsmarknadsdepartementets områden har de administrativa kostnaderna för regler som belastar företag minskat med 255 miljoner kronor eller 3,9 procent under perioden 2006–2010 (Tillväxtverket 2011: Resultat från mätperioden 2006–2010). Cirka hälften av minskningen är resultat av arbete inom AV. När ett behov uppstår överväger man noga om en föreskrift behövs eller om man kan lösa problemen på annat sätt, t.ex. genom information. Sedan 1996 har antalet paragrafer minskat med två tredjedelar.

Genom de aktiviteter som har redovisats ovan är den sammantagna bilden att AV använder sina tilldelade resurser i linje med sitt uppdrag på ett effektivt och väl avvägt sätt.

Skyddsombudens roll

Skyddsombuden är en viktig del av det svenska arbetsmiljösystemet. De regionala skyddsombudens uppgift är att aktivera och vara ett stöd för arbetstagar sidan i det lokala arbetsmiljöarbetet, främst på mindre arbetsställen där det saknas skyddskommittéer. Staten ger årligen ett bidrag till den regionala skyddsombudsverksamheten. Regeringen gav den 2 april 2009 Ekonomistyrningsverket (ESV) i uppdrag att se över rutinerna för administration och redovisning av hur det statliga stödet på drygt 100 miljoner kronor används och vid behov utarbeta nya rutiner. Uppdraget redovisades den 18 september 2009. Rapporten har remissbehandlats (dnr A2009/2948/ARM). Regeringen gav den 3 mars 2011, i enlighet med ESV:s förslag, AV i uppdrag att fastställa vilka prestationer arbetstagarorgani-

sationerna årligen ska återrapportera med anledning av att statligt stöd till den regionala skyddsombudsverksamheten betalats ut.

Särskild satsning på arbetsmiljö

I budgetpropositionen för 2009 avsattes 33 miljoner kronor 2009 och aviserades 45 miljoner kronor 2010 samt 47 miljoner kronor per år från och med 2011 för extra arbetsmiljöinsatser. Satsningen utgår från inriktningen för den förnyade arbetsmiljöpolitiken, som innebär att politiken ska bidra till den samlade jobbpolitiken och lyfta fram arbetsmiljöns potential för ökad konkurrenskraft. AV har därför tillförts extra medel inom tre områden; informations- och kunskaps-satsning, förstärkt information till utländska företag och arbetstagare samt marknadskontroll och standardiseringsarbete. AV har utnyttjat de avsatta beloppen till fullo och det kan konstateras att denna satsning har fått stor inverkan på vad som har kunnat göras när det gäller såväl omfattning, som utformning på samtliga områden som har pekats ut i uppdraget.

Informations- och kunskaps-satsning

Syftet är att förstärka AV:s informations- och kunskaps-spridning om arbetsmiljöfrågor så att fler arbetsplatser, även de minsta, stimuleras till ett effektivt arbetsmiljöarbete. För att följa utvecklingen när det gäller kunskap och motivation i arbetsmiljöarbetet, har verket låtit göra undersökningar bland arbetsgivare och arbetstagare under 2005, 2007 och 2010. Resultaten tyder på att kunskapen och intresset för grundläggande arbetsmiljöfrågor fortsätter att öka. Under året har ytterligare arbete med att målgruppen passa myndighetens information genomförts och särskilda satsningar gjorts för att i högre utsträckning nå även de mindre företagen. Inom ramen för uppdraget har AV under 2010 publicerat fyra kunskapsöversikter där välrenommerade forskare sammanfattat kunskapsläget inom olika forskningsområden och ytterligare tretton stycken har beställts.

Förstärkt information till utländska företag och arbetstagare

Satsningen innebär att informationen om bl.a. arbetsmiljöregler till utländska företagare och arbetstagare ökar. För att förstärka informatio-

nen har AV under 2010 arbetat vidare med att identifiera målgrupper för information och ta fram strategier för hur verket bäst kan nå dessa målgrupper. Ytterligare insatser vad gäller utstationering, se vidare Anmälningsskyldighet vid utstationering avsnitt 4.4.3.

Marknadskontroll och standardiseringsarbete

Deltagande i standardiseringsarbetet är en viktig del i regelarbetet. De extra medlen syftar till att förstärka AV:s insatser inom dessa områden. AV är marknadskontrollmyndighet för fem produktområden: maskiner, personlig skyddsutrustning, enkla tryckkärl, tryckbärande anordningar och utrustning för explosionsfarlig miljö. Det handlar om produkter som är avsedda för användning både inom arbetslivet och privat. Under året har AV utvecklat sina arbetsmetoder och bland annat startat ett videonätverk i syfte att nå ökad enhetlighet och samordning av arbetet. Uppföljningssystem för att följa upp ärenden har testats och verket arbetar med en revidering av interna rutiner för marknadskontroll. När det gäller standardiseringsarbetet har verket under året bl.a. deltagit i standardisering när det gäller säkerhet i vindkraftverk och lantbruksmaskiner.

Pilotprojekt för att utveckla tillsynsmetoder

I budgetpropositionen för 2010 föreslogs en satsning under perioden 2010–2012 på sammanlagt 24 miljoner kronor för att i ett pilotprojekt utveckla och prova en tillsynsmetod genom s.k. screening (en genomgång av samtliga arbetsställen i en bransch genom besök). AV har i samråd med arbetsmarknadens parter valt den grafiska branschen för detta projekt. Tillsynen inom projektet startade hösten 2010 och beräknas omfatta cirka 1 500 arbetsställen. En utvärdering av projektets resultat kommer att genomföras under hösten 2012. Se vidare under avsnitt 4.5.3.

Direktiv om stick- och skärskador inom hälso- och sjukvården

I maj 2010 antogs Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/32/EU av den 10 maj 2010 om ramavtalet mellan Hospeem och Epsu om förebyggande av stick- och skärskador i hälso- och sjukvården (EUT L 134, 1.6.2010 s. 66-72).

Direktivet är baserat på ett avtal mellan arbetsmarknadens parter på EU-nivå och anger minimiregler för skyddet av arbetstagare mot risker för stick- och skärskador. Skälet för regleringen är att sådana skador i vissa fall kan leda till överföring av blodsmitta. Vissa ändringar i svensk rätt torde krävas för att genomföra direktivet. AV har fått i uppdrag att genomföra det i svensk rätt senast den 11 maj 2013.

Arbetsmiljöpolicisk handlingsplan

I september 2010 överlämnade regeringen skrivelsen En förnyad arbetsmiljöpolicisk handlingsplan 2010–2015 till riksdagen (Skr. 2009/10:248). Riksdagen behandlade och godkände skrivelsen i mars 2011 (rskr. 2010/11:187). Den nationella handlingsplanen gäller under perioden 2010–2015, med en halvtidsavstämning 2013. En utvärdering ska redovisas till riksdagen under våren 2016. Resultaten i form av genomförda åtgärder ska årligen redovisas i budgetpropositionen.

Handlingsplanen har som huvudsakligt syfte att peka på i vilken riktning utvecklingen inom arbetsmiljöområdet bör gå och vilka områden som bör prioriteras för kommande insatser. En grundläggande utgångspunkt för den nationella handlingsplanen är att arbetsmiljön inte ska ses enbart som en källa till risker för individen, utan också visa på de positiva möjligheter som ligger i en bra arbetsmiljö. I detta ligger positiva värden både för individen, verksamheten och samhället. Regeringens syn i dessa frågor utvecklas vidare under avsnitt 4.5.2.

Inriktningen för framtida insatser inom arbetsmiljöområdet beskrivs i handlingsplanen utifrån nedanstående punkter. Avsikten är att konkreta åtgärder ska preciseras efter hand.

- Systemen för att minska riskerna i arbetsmiljön ska förbättras samtidigt som arbetsmiljöns möjligheter att bidra till hälsa och välbefinnande i högre grad ska uppmärksammas och utvecklas.
- Arbetsmiljöförutsättningar ska beaktas som en viktig komponent i arbetet med att minska utanförskapet.
- Arbetsmiljö som en viktig konkurrens- och lönsamhetsfaktor ska synliggöras och därmed förstärkas.
- Medvetenhet och kunskap om arbetsmiljöfrågor ska öka i hela samhället.

Regeringen har under 2010 och 2011 vidtagit ett antal åtgärder i syfte att uppnå ovanstående. De särskilda insatser som vidtagits inom ramen för utgiftsområdet redovisas nedan. Utöver detta har också insatser av betydelse för handlingsplanens målsättningar genomförts inom andra områden, som t. ex. jord- och skogsbruk och skolan. Exempelvis har kunskapsområdena arbetsmiljö, arbetsmarknad och arbetsrätt tydliggjorts i kursplanerna i samhällskunskap för grundskolan och motsvarande skolformer och i gymnasieskolans nya ämnesplan för samhällskunskap. Detta kan på sikt ge förutsättningar att öka medvetenheten och kunskapen om arbetsmiljöfrågor.

Arbetsmiljöpolitiskt kunskapsråd

Regeringen tillsatte i september 2008 ett arbetsmiljöpolitiskt kunskapsråd (dir. 2008:101). Under 2009 förlängdes rådets uppdrag till den 1 september 2011. Rådets uppgift har varit att förse regeringen med kunskapsunderlag inom arbetsmiljöområdet. I rådet har ingått forskare och experter från forskningsrelaterade myndigheter och organisationer. Kunskapsrådet har bl.a. publicerat tre skrifter, God arbetsmiljö – en framgångsfaktor (SOU 2009:47), Inkluderande arbetsliv (SOU 2009:93) och Ett nationellt kunskapscenter för arbetsmiljö – behov och förutsättningar (SOU 2011:60). Det arbetsmiljöpolitiska kunskapsrådet har bidragit med värdefull kunskap till regeringens arbete för att förnya arbetsmiljöpolitiken.

IT-verktyg för bedömning av arbetsmiljö

Enligt arbetsmiljölagen ska arbetsgivaren fortlöpande undersöka riskerna i verksamheten och vidta de åtgärder som föranleds av detta. Riskbedömningen ska dokumenteras skriftligt på det sätt som arbetsgivaren anser är lämpligt. AV har stödmaterial på sin hemsida.

För att förenkla och samtidigt höja kvaliteten på riskbedömningarna gav regeringen hösten 2010 AV i uppdrag att undersöka möjligheterna att erbjuda företag ett frivilligt IT-verktyg. Det finns ett EU-samarbete att bygga vidare på där IT-verktyget innehåller branschspecifika checklistor, något som uppskattas av företagen.

I redovisningen av uppdraget framgår att EU-samarbetet är välskött och att IT-verktyget fungerar bra. AV föreslår att arbetsmarknadens parter eller en branschorganisation ska ha ansvaret i Sverige för IT-verktyget, en modell som fungerar väl i Nederländerna.

Hot och våld i arbetslivet

Under 2009 gav regeringen AV i uppdrag att genomföra en kunskaps- och informationssatsning för att främja jämställdhet och motverka hot och våld i arbetslivet. För perioden 2009–2010 avsattes sammanlagt 14 miljoner kronor under utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet till AV för genomförandet. Ett syfte med satsningen är att ge ökad kunskap, hos AV:s personal, arbetsgivare och andra arbetsmiljöansvariga, om hur risker för hot och våld bättre kan förebyggas när skilda förutsättningar för kvinnor och män i de aktuella miljöerna och situationerna uppmärksammas. Uppdraget har resulterat i ett stort antal aktiviteter som omfattar olika former för kunskapsinsamling och kunskapsspridning. AV har samlat resultaten på sin webbplats under en särskild temasida om hot och våld. Här finns bland annat forskningsbaserade kunskapsöversikter som rör olika aspekter på hot och våld i arbetslivet och en interaktiv webbutbildning för förebyggande arbete på arbetsplatser.

Den 24 februari 2011 gav regeringen AV i uppdrag att fortsätta satsningen även under 2011. Det nya uppdraget innebär att projektet utvidgas till ytterligare några ur jämställdhets-synpunkt angelägna branscher och att ytterligare aspekter på hot och våld ur ett jämställdhetsperspektiv fördjupas. För genomförandet av uppdraget har 3,2 miljoner kronor avsatts under utgiftsområde 13, anslag 3:1 *Särskilda jämställdhetsåtgärder*.

Kvinnors arbetsmiljö

Trots att den fysiska arbetsmiljön stadigt förbättrats, kvarstår ändå avsevärda problem. Det gäller bland annat inom vissa kvinnodominerade yrken och branscher. Problem i form av tunga lyft, besvärliga arbetsställningar och ensidiga arbetsmoment är alltför vanligt förekommande. Som framgår under avsnittet resultat är det fler kvinnor än män som anmäler att de har drabbats av arbetssjukdom och som uppger att de har besvär med värk i skuldror och axlar. Det är också fler kvinnor som uppger sin sjukfrånvaro som arbetsrelaterad.

Under 2011 gav regeringen AV i uppdrag att utveckla och genomföra särskilda insatser för att förebygga att kvinnor slås ut från arbetslivet på grund av arbetsmiljörelaterade problem. Uppdraget som ska pågå under perioden 2011–2014, ska fokusera på att förebygga försämringskador

på grund av felaktig arbetsbelastning. Uppdraget ska ge en ökad kunskap om kvinnors arbetsmiljö och bättre metoder för att i tillsynsarbetet uppmärksamma risker för belastningsskador. Satsningen ska omfatta kunskapsinhämtning, information, utbildning av inspektörer och genomförande av en nationell tillsynsaktivitet. För genomförande av uppdraget har totalt 20,5 miljoner kronor avsatts under utgiftsområde 13, anslag 3:1 *Särskilda jämställdhetsåtgärder*.

Ändrade skyddskommittéregler

Riksdagen beslutade i maj 2011 om ändringar i arbetsmiljölagen (prop. 2010/11:89). Ändringarna är en del i regelförenklingsarbetet. De trädde i kraft den 1 augusti 2011 och innebär i korthet att det genom kollektivavtal kan bestämmas att en skyddskommitté kan utgöras av ett samrådsorgan med annan benämning, även om detta organ också behandlar andra frågor än arbetsmiljöfrågor. Enligt Tillväxtverkets beräkningar sänks de administrativa kostnaderna för företagen med sammanlagt 168 miljoner kronor per år. Genom lagändringen möjliggörs att skyddskommittébehandling och MBL-behandling av en fråga kan ske samtidigt, varigenom dubbelbehandling undviks.

Sanktionsutredningen

I mars 2010 förordnades en särskild utredare för att se över arbetsmiljö- och arbetstidslagstiftningens regler om föreläggande, förbud, straffsanktion och sanktionsavgifter med syfte att åstadkomma en klarare och effektivare reglering (dir. 2010:20). Målet med utredningen var att samhällets resurser ska användas mer effektivt och att genomdrivandet av lagstiftningens krav ska bli effektivare. Uppdraget ska ses bl.a. mot bakgrund av att ärenden hos polis- och åklagarmyndigheterna som gäller brott mot arbetsmiljö- och arbetstidslagstiftningen i många fall lagts ned, framför allt på grund av bristande bevisning och ibland efter långa utredningstider. Brottsbalkens regler om straff för arbetsmiljöbrott omfattades inte av utredningsuppdraget.

Utredaren redovisade sitt uppdrag den 1 juli 2011 i betänkandet *En bättre arbetsmiljö genom effektivare sanktioner* (SOU 2011:57). I utredningen sägs i huvudsak följande. Dagens system med straffsanktion är i många fall ineffektivt. En stor del av ärendena läggs ner. Det tar tid innan en reaktion kommer och påföljden blir oftast ett lågt bötesstraff. Anledningen är ofta bevissvårigheter. Dagens system innebär ofta dubbelarbete,

eftersom flera myndigheter är inblandade. Området där sanktionsavgifter kan användas bör därför utökas och sanktionsavgifter användas i betydligt större omfattning än i dag. Detta skulle innebära att straffsanktionen tas bort för flertalet av de överträdelser som i dag är straffbelagda. Med sanktionsavgifter räcker det att visa att en regel inte har följts, det behöver inte bevisas att detta beror på att någon varit oaktsam. Högsta beloppet för en sanktionsavgift på arbetsmiljöområdet bör höjas från 100 000 kronor till 1 miljon kronor.

Utredningen konstaterar vidare att de förelägganden och förbud som AV meddelar är effektiva. Dessa sanktioner bör användas i större utsträckning än i dag. För att göra sanktionssystemet tydligare och mer enhetligt, bör förelägganden och förbud alltid förenas med vite. Sanktionsavgift bör kunna tas ut för förfluten tid samtidigt som AV kan ingripa med föreläggande eller förbud för att få till stånd rättelse för framtiden.

Arbetsmiljö och lönsamhet

I syfte att stimulera till en ökad forskning inom området arbetsmiljö och lönsamhet gav regeringen i samband med budgetpropositionen för 2009 Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU) i uppdrag att utlysa ett särskilt forskningsbidrag. Totalt avsattes 9 miljoner kronor för ändamålet under perioden 2009–2010. Medlen har fördelats på fyra olika forskningsprojekt motsvarande bidrag om sammantaget 4,4 miljoner kronor. Resultaten från dessa projekt har på grund av förseningar ännu inte publicerats.

Ny indikator för att följa utvecklingen av goda arbetsmiljöer

Enligt regeringen kan en god arbetsmiljö främja flexibilitet, produktivitet och konkurrens. I samband med budgetpropositionen för 2010 gavs AV därför i uppdrag att se över möjligheterna att följa utvecklingen av goda arbetsmiljöer avseende förbättrad produktivitet och konkurrens. Regeringens ambition att redan i budgetpropositionen för 2012 presentera en sådan indikator kan dock inte uppfyllas. Att bygga upp en indikator av detta slag kräver långsiktighet. Det är viktigt att indikatorn utformas på en bas av kunskap och att mätningen kan ske på ett tillförlitligt sätt. AV kommer därför att fortsätta detta arbete under 2012.

Coacher över tröskeln – försöksverksamhet för minskat utanförskap och bättre psykosocial arbetsmiljö

I samband med budgetpropositionen för 2011 gav regeringen Arbetsförmedlingen och AV i uppdrag att i samverkan genomföra ett försök med coacher över tröskeln dvs. coacher med särskild arbetsmiljökompetens upphandlade som kompletterande aktörer till stöd för både arbetsgivare och arbetstagare. Försöket ska genomföras under perioden 2011–2013 och syftar till att öka möjligheterna för arbetssökande med långvarig frånvaro från arbetsmarknaden att behålla sin praktikplats eller anställning. Särskild uppmärksamhet ska ges till utformningen av den psykosociala arbetsmiljön och särskilda individuella behov för att underlätta en introduktion på arbetsplatsen. Arbetsgivare ska också erbjudas att ingå i ett nätverk för erfarenhetsutbyte och kunskapsstöd. Arbetsförmedlingen och AV har gemensamt tagit fram en plan för uppdragets genomförande. I planen definieras målgruppen för försöket, tjänstens innehåll och vilka kompetenskrav som ska ställas på de upphandlade coacherna. Vidare beskrivs hur myndigheterna ska samverka i det praktiska arbetet med nätverken och hur uppdraget kan utvärderas. Försöket kommer att genomföras i Göteborg, Östersund och Örnsköldsvik med planerad start under sista kvartalet 2011.

Minska olyckstalen i jord- och skogsbruk

Regeringen har genomfört flera insatser i syfte att motverka de höga olyckstalen i jord- och skogsbruket. Under perioden 2008–2009 avsatte regeringen 10 miljoner kronor till att stärka rådgivningen till lantbrukare. Sveriges lantbruksuniversitet och Institutet för jordbruks- och miljöteknik gavs i uppdrag att i samråd med Lantbrukarnas riksförbund utveckla ett rådgivningskoncept och utbilda rådgivare. Satsningen har resulterat i det gårdsbaserade rådgivningsprojektet, Säkert bondförnuft, vars mål är att halvera olycksfallen inom jordbruket till 2013. Fortsatt finansiering av projektet sker med medel från Sveriges Landsbygdsprogram. Regeringen har tydliggjort att arbetsmiljö är ett prioriterat område i Sveriges Landsbygdsprogram under perioden 2007–2013.

4.4.2 Analys och slutsatser Arbetsmiljö

De flesta indikatorer inom arbetsmiljöområdet pekar på en positiv utveckling över tiden. Om jämförelsen görs enbart med föregående mätning, har fler dödsolyckor inträffat och antalet anmälningar av arbetsolyckor ökat något för män, se avsnitt 4.4.1. Antalet anmälda arbetsjukdomar och den andel av sjukskrivningarna som beror på arbetsorsakade besvär, ligger på ungefär samma nivå som tidigare. Inga signifikanta förändringar har heller uppmäts när det gäller andelen som har lågt handlingsutrymme och inte heller kan koppla bort tankarna från arbetet när de är lediga.

Utvecklingen inom arbetsmiljöområdet påverkas sannolikt av konjunkturella faktorer. Den ekonomiska krisen under 2008–2009 och dess effekter på arbetsmarknaden kan ha bidragit till att antalet dödsolyckor och anmälda skador minskade.

Antalet dödsolyckor i arbetet har minskat under en lång period. Räkna man både arbetstagare och egenföretagare, omkom i genomsnitt 138 personer årligen under 1980-talet, 95 under 1990-talet och hittills under 2000-talet har i medeltal 61 personer förolyckats per år. Under 2010 inträffade 54 dödsolyckor, vilket är fler än året innan, men den näst lägsta siffran vid mätningar i modern tid. Inom t.ex. tillverkningsindustrin kan den långsiktiga minskningen delvis förklaras av att färre jobbar inom näringsgrenen. Inom byggverksamheten har dock antalet sysselsatta legat på ungefär samma nivå.

Under senare år har antalet arbetsolyckor med sjukfrånvaro som anmälts till Försäkringskassan minskat. Anmälningarna under 2010 är dock fler än 2009. Preliminära data tyder på att fallolyckor orsakade av snö och is ligger bakom hälften av ökningen. Jämför man med genomsnittet för den föregående femårsperioden, har antalet anmälningar för män minskat med sex procent och för kvinnor ökat med en procent. Antalet arbetsolyckor utan sjukfrånvaro har ökat något, både för kvinnor och män.

Sedan 2003 har det skett en kraftig nedgång i antalet anmälda arbetssjukdomar. Under 2010 ökade antalet anmälningar med knappt 200 jämfört med 2009, vilket relativt sysselsättningen innebär en ökning på knappt en procent. På senare år har inga förändringar i sjuk- och arbetsskadeförsäkringarna gjorts som i väsentlig grad kan förväntas ha påverkat anmälningsbenä-

genheten. Det skulle tala för att det är färre personer som drabbas av arbetssjukdomar i dag än för några år sedan.

Andelen kvinnor som uppgav att de hade arbetsrelaterade besvär som hade orsakats av annat än olycksfall minskade mellan 2003 och 2010 från 30 till 21 procent. För män minskade andelen från 22 till 15 procent. För såväl män som kvinnor är det fysisk belastning samt stress och andra psykiska orsaker som dominerar bland de angivna orsakerna. Beräkningar indikerar att åtminstone 800 dödsfall i cancer, lungsjukdom eller hjärtinfarkt årligen är arbetsrelaterade (Arbetsmiljöverket, rapport 2010:3). Analysen har då begränsats till åldrarna 25–74 år. Andelen av sjukfrånvaron som beror på arbetsorsakade besvär ökade fram till 2003/2004. Därefter har utvecklingen visat en snabbt nedåtgående tendens. Stress och fysisk belastning dominerar bland angivna orsaker. Kvinnor uppgav dessa besvär i högre utsträckning än män.

Den sammantagna bedömningen är att utvecklingen inom arbetsmiljöområdet är fortsatt positiv. Det finns dock anledning att utifrån ett riskförebyggande perspektiv noga följa och analysera utvecklingen när det gäller antalet dödsolyckor och arbetsolyckor. Ett antal av de satsningar som har vidtagits har ett direkt fokus på konkreta risker i arbetsmiljön som hot och våld och belastningsskador. Dessa tillsammans med andra satsningar av mer långsiktig karaktär, såsom ökad information och kunskapsförmedling, syftar till ett förbättrat riskförebyggande arbete.

4.4.3 Arbetsrätt

Indikatorer och andra bedömningsgrunder för redovisningen

Inom arbetsrätten är det komplicerat att genom indikatorer fullt ut visa hur reglerna på det arbetsrättsliga området fungerar. De indikatorer som används kan dock ge en bild av hur olika anställningsformer enligt lag och avtal nyttjas på den svenska arbetsmarknaden.

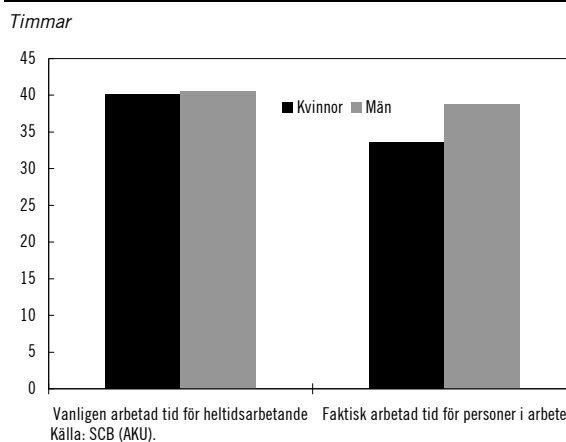
Följande resultatindikatorer redovisas inom arbetsrättens område:

- veckoarbetstid,
- deltidarbete,
- tidsbegränsad anställning.

Resultat

Den vanliga arbetade tiden för heltidsarbetande kvinnor och män uppgick 2010 till drygt 40 timmar i veckan, vilket var oförändrat jämfört med de senaste åren. Vanligen arbetad tid för heltidsarbetande avser den tid som heltidsarbetande personer (mer än 34 timmars arbetstid) uppgiver att de arbetar en vanlig vecka. Den faktiskt arbetade tiden är lägre än den vanligen arbetade tiden, framför allt för kvinnor. Det beror på att den mäts för alla i arbete oavsett arbetstid. Till följd av att det är fler kvinnor än män som arbetar deltid är därmed den faktiskt arbetade tiden betydligt lägre för kvinnor än för män (se diagram 4.8). Under 2010 uppgick den faktiskt arbetade tiden per vecka till i genomsnitt drygt 33 timmar för kvinnor och knappt 39 timmar för män, vilket var en ökning för både kvinnor och män jämfört med 2009. Faktisk arbetad tid beräknas bland sysselsatta som är i arbete, dvs. som inte av någon anledning är frånvarande från arbetet.

Diagram 4.8 Veckoarbetstid (15–74 år), 2010

Källa: Statistiska centralbyrån (AKU).

Anm. Eftersom män arbetar heltid i större utsträckning än kvinnor representerar diagrammet för vanligen arbetad tid för heltidsarbetande betydligt färre kvinnor än män. Den faktiskt arbetade tiden är den tid personerna arbetade under SCB:s mätvecka, oavsett vad deras vanligen arbetade tid är. I gruppen ingår både heltids- och deltidarbete.

Av samtliga sysselsatta kvinnor arbetade knappt 35 procent deltid jämfört med drygt 13 procent av samtliga sysselsatta män under 2010. Under 2010 minskade dock andelen deltidarbete kvinnor betydligt mer än andelen deltidarbete män. Totalt arbetade knappt var fjärde sysselsatt deltid under 2010 (se tabell 4.4).

Tabell 4.4 Deltidsarbete (15–74 år), 2005–2010*Andel deltid arbetande i procent av samtliga sysselsatta*

År	Kvinnor	Män
2005	36,4	12,7
2006	36,5	12,6
2007	36,4	12,6
2008	35,9	12,8
2009	35,8	13,5
2010	34,7	13,3

Källa: Statistiska centralbyrån (AKU).

Anm. Deltidsarbete definieras som arbete upp till och med 34 timmar per vecka.

Kvinnor har i en något större omfattning än män tidsbegränsade anställningar (se tabell 4.5). Det senaste året ökade dock andelen män med tidsbegränsad anställning, medan andelen kvinnor var oförändrad jämfört med 2009.

Tabell 4.5 Tidsbegränsad anställning (15–74 år), 2005–2010*Andel anställda som har tidsbegränsad anställning i procent av samtliga anställda*

År	Kvinnor	Män
2005	17,8	14,4
2006	19,1	15,4
2007	19,9	15,0
2008	18,7	13,4
2009	17,6	12,9
2010	17,6	14,0

Källa: Statistiska centralbyrån (AKU).

Genomförande av direktiv om bemanningsföretag

I november 2008 antogs Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/104/EG av den 19 november 2008 om arbetstagare som hyrs ut av bemanningsföretag (EUT L 327, 5.12.2008, s. 9). Direktivet ställer krav på att medlemsstaterna efter samråd med arbetsmarknadens parter ska göra en översyn av eventuella begränsningar eller förbud mot arbete som utförs av personal som hyrs ut av bemanningsföretag. Direktivet innehåller också en likabehandlingsprincip som innebär att en arbetstagare som hyrs ut av bemanningsföretag ska, under den tid som uppdraget varar, ha minst samma grundläggande arbets- och anställningsvillkor som om arbetstagaren hade anställts direkt av kundföretaget för att inneha samma tjänst. Direktivet medger dock att medlemsstaterna under vissa angivna förutsättningar inför eller behåller alternativa

lösningar för regleringen av arbets- och anställningsvillkor för bemanningsföretagsanställda i bl.a. kollektivavtal. Direktivet ska vara genomfört i medlemsstaterna senast den 5 december 2011.

Regeringen gav den 24 september 2009 en särskild utredare i uppdrag (dir. 2009:85) att överväga och lämna förslag på åtgärder som behöver vidtas för att genomföra direktivet om arbetstagare som hyrs ut av bemanningsföretag i svensk rätt. Inom ramen för uppdraget låg också att enligt artikel 4 i direktivet, granska om det finns begränsningar eller förbud mot att anlita arbetskraft som hyrs ut av bemanningsföretag i nationell lagstiftning eller praxis och att pröva om eventuella begränsningar eller förbud är förenliga med direktivets regler och i förekommande fall lämna förslag till ändringar.

Bemanningsutredningen överlämnade sitt betänkande den 24 januari 2011 (SOU 2011:5). I betänkandet föreslås att bemanningsdirektivet genomförs i Sverige genom en ny lag om uthyrning av arbetstagare. Kärnan i den föreslagna lagen är en likabehandlingsprincip, som motsvarar den som finns i direktivet. Utredaren föreslår viktiga undantag från likabehandlingsprincipen. Bland annat ska arbetsmarknadens parter få ingå kollektivavtal som avviker från likabehandlingsprincipen under förutsättning att det övergripande skyddet för uthyrda arbetstagare respekteras. Vidare föreslås ändringar i lagen (1999:678) om utstationering av arbetstagare, som innebär att utstationerade uthyrda arbetstagare kan göra anspråk på mer förmånliga villkor än andra utstationerade arbetstagare. Betänkandet har remitterats och frågan bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Anmälningsskyldighet vid utstationering

En departementspromemoria Anmälningsskyldighet vid utstationering samt förtydligande avseende missbruk av visstidsanställningar enligt anställningsskyddslagen (Ds 2011:22) har under våren 2011 utarbetats inom Regeringskansliet. I promemorian föreslås bl.a. att det införs bestämmelser i utstationeringslagen om att utländska arbetsgivare som utstationerar arbetstagare i Sverige ska vara skyldiga att göra en anmälan till Arbetsmiljöverket (AV) om utstationeringen och utse en kontaktperson i Sverige. Kontaktpersonen ska vara behörig att ta emot delgiv-

ningar för arbetsgivarens räkning och kunna tillhandahålla sådana handlingar som visar att kraven i utstationeringslagen är uppfyllda. Undantag föreslås om verksamheten i Sverige pågår under högst fem dagar. Vissa bemyndiganden ges enligt förslagen till regeringen vad avser möjlighet att göra undantag från bestämmelserna och meddela närmare föreskrifter om vad en anmälan ska innehålla. Anmälan bör vara enkel och i huvudsak internetbaserad och bara innehålla sådana uppgifter som är nödvändiga för att syftet med regleringen ska uppfyllas. AV ska enligt förslagen utöva tillsyn över reglerna. Sanktionen för den som underlåter att göra anmälan eller utse en kontaktperson ska enligt förslagen vara en sanktionsavgift. En arbetsgivare som underlåter att anmäla förändringar av verksamheten, gör en oriktig eller bristfällig anmälan eller har en kontaktperson som inte uppfyller sina åligganden, ska kunna föreläggas vid vite att vidta rättelse. Promemorian har remitterats och remisstiden löper ut den 14 oktober 2011.

Förtydligande i anställningsskyddslagen med anledning av direktiv om ramavtalet om visstidsarbete

Den 22 mars 2010 fick Sverige en formell underrättelse av Europeiska kommissionen angående Sveriges införlivande av rådets direktiv 1999/70/EG av den 28 juni 1999 om ramavtalet om visstidsarbete undertecknat av EFS, UNICE och CEEP (EGT L 175 10.7.1999, s. 43).

Departementspromemorian Anmälningsskyldighet vid utstationering samt förtydligande avseende missbruk av visstidsanställningar enligt anställningsskyddslagen (Ds 2011:22) innehåller förslag till förtydligande av rättsläget på så sätt att det direkt av lagen (1982:80) om anställningsskydd (LAS) ska framgå att om tidsbegränsade anställningar respektive provanställning enligt LAS kombineras på ett sätt som utgör ett missbruk, kan arbetstagaren få domstols förklaring om att avtalet ska gälla tills vidare. Lagändringen föreslås träda i kraft den 15 juni 2012. Promemorian har remitterats och remisstiden löper ut den 14 oktober 2011.

Genomförande av direktiv om europeiska företagsråd

I februari i år beslutade regeringen propositionen Ny lag om europeiska företagsråd (prop. 2010/11:60). Riksdagen har beslutat i enlighet med regeringens förslag (bet. 2010/11:AU6), vilket innebär att en ny lag om europeiska företagsråd trädde i kraft den 6 juni 2011. Den nya lagen genomför Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/38/EG av den 6 maj 2009 om inrättande av ett europeiskt företagsråd eller ett förfarande i gemenskapsföretag och grupper av gemenskapsföretag för information till och samråd med arbetstagare (EUT L 122, 16.5.2009, s. 28). Den nya lagen ersätter den nu gällande lagen om europeiska företagsråd från 1996.

Genomförande av direktiv om föräldraledighet

Arbetsmarknadens parter inom EU enades den 18 juni 2009 om att ändra det ramavtal om föräldraledighet från 1995 som genomförts som direktiv 96/34/EG. Europaparlamentet och rådet antog efter förslag från kommissionen ett direktiv om föräldraledighet för att genomföra det nya avtalet, rådets direktiv 2010/18/EU av den 8 mars 2010 om genomförandet av det ändrade ramavtalet om föräldraledighet som ingåtts av BUSINESSEUROPE, UEAPME, ECPE och EFS och om upphävandet av direktiv 96/34/EG (EUT L 68, 18.3.2010, s. 13–20). Direktivet innehåller minimiregler och innebär att rätten till föräldraledighet förlängs från tre till fyra månader för vardera föräldern. En av dessa månader kan inte överlätas till den andra föräldern. Avtalet innebär inte att ersättning måste utgå under ledigheten. I avtalet har även reglerna som rör skydd för anställningsförmåner, icke-diskriminering och återgång i arbete ändrats.

Genomförandet av direktivet har analyserats i departementspromemorian, Genomförandet av det nya föräldraledighetsdirektivet (Ds 2010:44), som också remitterats (dnr A2010/1519/ARM). Regeringen gör bedömningen att Sverige redan uppfyller de krav som ställs i direktivet. I samband med remitteringen väcktes dock frågan om föräldrar till barn med funktionshinder i utökad utsträckning bör ha rätt till förkortning av sin arbetstid. Ärendet bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Direktiv om mammaledighet

Hösten 2008 presenterade EU-kommissionen ett förslag till ändring av Europaparlamentets och rådets direktiv 92/85/EEG av den 19 oktober 1992 om åtgärder för att förbättra säkerhet och hälsa på arbetsplatsen för arbetstagarare som är gravida, nyligen har fött barn eller ammar. Ändringsförslaget innebär en utökad barnledighet för mamman från 14 till 18 veckor, varav sex veckor ska vara obligatoriska efter förlossningen. Kommissionen anser att kvinnor ska ha rätt till 100 procent av lönen vid denna barnledighet, men medlemsstaterna kan sätta ett tak som motsvarar ersättningen vid sjukdom. Även skyddet mot uppsägning och rätten att få tillbaka samma arbete eller ett arbete med motsvarande villkor efter mammaledigheten föreslås bli starkare. Hösten 2010 behandlade Europaparlamentet förslaget i en första läsning. Förslaget har därefter diskuterats i rådet under våren 2011 och förhandlingarna väntas fortsätta under det kommande året. Någon gemensam ståndpunkt har ännu inte antagits av rådet.

Ändrade regler om övertid

Riksdagen har i maj 2011 beslutat om ändringar i arbetstidslagen. Ändringarna är en del i regelförenklingsarbetet. De trädde i kraft den 1 augusti 2011 och innebär i korthet att dispensförfarandet hos AV för uttag av extra övertid och extra mertid tagits bort. I stället lagregleras att uttag får ske med högst 150 timmar per arbetstagarare och år vid särskilda omständigheter under förutsättning att situationen inte har gått att lösa på annat rimligt sätt. Skyldigheten att söka dispens för nödfallsövertidsarbete som överstiger två dygn har också tagits bort. Skyddsombud får kontrollera att bestämmelserna om extra övertid, extra mertid och nödfallsövertid följs.

Samtidigt har möjligheten att få dispens från kravet att underrätta facklig organisation om nödfallsövertidsarbete avskaffats. Även möjligheten att få dispens från begränsningen av övertidsuttag per kalendermånad och fyraveckorsperiod har upphävts.

Förändringarna berör endast de arbetsgivare som inte är bundna av kollektivavtal som reglerar ifrågavarande slag av övertid och mertid. Det tidigare förfarandet var administrativt betungande för arbetsgivarna och det kan antas att reg-

lerna följdes dåligt, eftersom få ansökningar kom in till AV.

Översyn av ledighetslagstiftningen

Den 28 januari 2010 beslutade regeringen lagrådsremissen En enklare ledighetslagstiftning. Vissa förslag till ändringar av förslaget till ny lag om rätt till ledighet för utbildning beslutades i en lagrådsremiss den 5 maj 2011. Förslagen innefattar ändringar i åtta ledighetslagar, bland andra föräldraledighetslagen (1995:584) och lagen (1974:981) om arbetstagarares rätt till ledighet för utbildning. Syftet är att förenkla lagarna och minska företagens administrativa kostnader. Vissa lagar med innehåll som ligger nära varandra föreslås samordnas till en lag. Antalet ledighetslagar minskar enligt förslaget till fem. Det materiella innehållet i lagarna påverkas endast i mindre grad. Ärendet bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Gymnasial lärlingsanställning

Riksdagen fattade i maj 2009 beslut om att det från och med hösten 2011 ska vara möjligt att inom ramen för yrkesprogrammen gå gymnasial lärlingsutbildning, där utbildningen i huvudsak är förlagd till en eller flera arbetsplatser. Lärlingsutredningen lämnade i mars 2010 sitt betänkande Lärling – en bro mellan skola och arbetsliv (SOU 2010:19), där man bland annat granskade förutsättningarna för att inom gymnasial lärlingsutbildning kombinera anställning och studier. Elever som går en lärlingsutbildning på gymnasienivå ska ingå ett skriftligt utbildningskontrakt med arbetsplatsen där de är lärlingar (prop. 2010/11:104).

Det är möjligt att påbörja gymnasial lärlingsutbildning från och med skolåret 2011/2012. Frågan om en ny anställningsform för den som går en gymnasial lärlingsutbildning bereds inom Regeringskansliet.

Utredning om lärlingsprovanställning

I budgetpropositionen för 2011 aviserades att regeringen vill inrätta lärlingsprovanställningar som ska underlätta ungas inträde på arbetsmarknaden. Regeringen har för avsikt att tillkalla en

särskild utredare med uppdrag att utreda och föreslå lösningar avseende den nya anställningsformen. Ärendet bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Utredning om kostnader för arbetsgivare vid tvist om uppsägning

I budgetpropositionen för 2011 aviserades att regeringen vill minska arbetsgivarnas kostnader vid tvist om uppsägning. Regeringen har därför för avsikt att ge en särskild utredare i uppdrag (dir. 2011:76) att se över reglerna om tvister i samband med uppsägning och lämna förslag på hur kostnaderna kan begränsas. Syftet med de regeländringar som ska föreslås är att nyanställningar ska främjas.

Utredning om rätten att kvarstå i anställning till 69 år

Den 14 april 2011 utsåg regeringen en särskild utredare (dir. 2011:34) med uppdrag att analysera hur den genomsnittliga pensionsåldern kan höjas och att ta fram konkreta förslag till åtgärder för att fler ska kunna arbeta längre. Uppdraget omfattar frågan om möjligheterna till höjd ålder för rätten att kvarstå i anställning från 67 till 69 år. Utredaren ska redovisa uppdraget genom ett delbetänkande senast den 16 januari 2012 och ett slutbetänkande senast den 1 april 2013. Se vidare i budgetpropositionen volym 6, avsnitt Ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget.

Uppdrag till Medlingsinstitutet

Enligt budgetpropositionen för 2011 ska Medlingsinstitutet (MI) ges ett tydligt uppdrag att informera företagare om rådande regler om arbetsrätt och kollektivavtal. Avsikten är att genomföra satsningen under mandatperioden. Under 2011 gavs MI därför uppdraget att lämna ett förslag till regeringen hur en sådan informationstjänst kan utformas.

I sin redovisning av uppdraget (dnr A2011/2396/ARM) framhåller MI att även om det finns en del information om arbetsrätt och kollektivavtal publicerade av vissa myndigheter, finns ändå möjligheter till betydande

förbättringar. Exempelvis saknas en fullständig sammanställning över vilka kollektivavtal som finns, när de löper ut och vilka de avtalslutande parterna är. MI föreslår att behoven fylls genom en ökad ambitionsnivå på den egna webbplatsen, men också genom att MI tar ett större ansvar för informationen om arbetsrätt och kollektivavtal i informationssystem som kommit till i samarbeten mellan andra myndigheter. Främst avses webbplatsen (verksam.se) som är ett samarbete mellan Bolagsverket, Skatteverket och Tillväxtverket.

Även andra än företagare behöver information om arbetsrätt och kollektivavtal och målgruppen för informationen är inte begränsad till företagare. Med utgångspunkt i MI:s förslag avser regeringen att bygga upp en informationservice om rådande regler om arbetsrätt och kollektivavtal hos MI.

Internationella arbetsorganisationen (ILO)

ILO:s beslutande organ, Internationella arbetskonferensen, antog i juni 2011 en konvention och en rekommendation om anständiga arbetsvillkor för hushållsarbetare. Konventionen kommer inom högst 18 månader efter antagandet och sedan den analyserats i förhållande till svensk lagstiftning, att underställas riksdagen med förslag huruvida konventionen ska ratificeras.

Vid junimötet beslutades vidare att förhandlingar om en rekommendation om grundläggande sociala förmåner ska inledas vid nästa arbetskonferens 2012. Dessutom antog arbetskonferensen slutsatser med uppmaning till medlemsstaterna att stärka och effektivisera sina arbetsmarknadsmyndigheter och yrkesinspektioner i syfte att tackla nya utmaningar till följd av den ekonomiska krisen och ett förändrat arbetsliv.

Verksamhet vid Arbetsdomstolen

Antalet mål som kom in till Arbetsdomstolen var färre under 2010 jämfört med 2008 och 2009. Cirka 65 procent av målen var s.k. A-mål (den typ av mål i vilka talan väcks direkt hos Arbetsdomstolen), vilket var något lägre jämfört med tidigare år. Även antalet avgjorda mål och ineliggande mål minskade jämfört med föregående år, se tabell 4.6.

Tabell 4.6 Målstatistik för Arbetsdomstolen 2008–2010

Antal	2008	2009	2010
Inkomna mål	403	432	374
Avgjorda mål	411	450	408
Antal domar och särskilt uppsatta beslut	110	98	96
Inneliggande mål vid årets slut	257	245	205

Källa: Arbetsdomstolen.

Genomströmningstiderna (handläggningstiderna) är av stor betydelse för att bedöma om arbetsrättsliga tvister avgörs inom rimlig tid. Genomströmningstiderna har varit relativt konstanta under perioden 2008–2010. Det gäller såväl för avgjorda A- och B-mål (B-mål är den typ av mål som först har prövats i tingsrätt och sen överklagats till Arbetsdomstolen).

Tabell 4.7 Genomströmningstid för mål vid Arbetsdomstolen 2008–2010

Antal månader	2008	2009	2010
A-mål totalt	8	7	7
A-mål avgjorda efter dom eller särskilt uppsatta beslut	14	13	13
B-mål totalt	3	3	2
B-mål avgjorda efter dom eller särskilt beslut	12	13	13

Källa: Arbetsdomstolen.

4.4.4 Analys och slutsatser Arbetsrätt

De insatser som har gjorts inom arbetsrättsområdet är liksom tidigare år i första hand kopplade till lagstiftningsåtgärder, dels i form av nationella initiativ, dels som en följd av det internationella samarbetet.

Den svenska modellen utgör, enligt regeringens mening, en god grund för en väl fungerande arbetsmarknad. De arbetsrättsliga reglerna i Sverige ger goda förutsättningar för att kombinera trygga förhållanden på arbetsmarknaden med en hög sysselsättningsnivå. Grunderna för arbetsrätten bör därför bestå också framöver. Vissa grupper såsom unga och utrikes födda kan dock, till följd av utformningen av vissa delar av arbetsrätten, möta svårigheter att etablera sig på arbetsmarknaden. Ett antal mindre justeringar av gällande regler för att minska dessa problem aviserades därför i budgetpropositionen för 2011. En särskild anställningsform skulle introduceras för gymnasieärlingar och lärlingsprovanställningar inrättas. Därutöver aviserades att arbets-

givarnas kostnader vid tvist om uppsägning skulle begränsas och MI ges ett tydligt uppdrag att informera företagare om rådande regler om arbetsrätt och kollektivavtal. Vidare skulle det, genom dialog i Pensionsgruppen, undersökas om det fanns möjlighet till höjd ålder för rätten att kvarstå i anställningen från 67 till 69 år, i syfte att höja utträdesåldern och därmed förbättra hållbarheten i de offentliga finanserna.

Under året har genomförandet av de åtgärder som aviserades i budgetpropositionen för 2011 påbörjats, dels genom utredningsuppdrag, dels genom att regeringen avser att ge MI i uppdrag att förbättra informationen om arbetsrätt och kollektivavtal.

Det ska vara lätt att anställa och tillsvidareanställningar ska vara grunden på den svenska arbetsmarknaden. Samtidigt spelar tidsbegränsade anställningar en viktig roll. Det kan konstateras att den andel av samtliga anställda som har en tidsbegränsad anställning ökade med drygt en procentenhet när det gäller män mellan 2009 och 2010, men var oförändrad när det gäller kvinnor.

Samtidigt som tidsbegränsade anställningar kan vara en viktig bro in i arbetslivet är det viktigt att de inte missbrukas. En departementspromemoria med bl. a. förslag till en ändring i lagen (1982:80) om anställningsskydd har remitterats. Remisstiden går ut den 14 oktober 2011. Ändringen avser att förtydliga att tidsbegränsade anställningar respektive provanställning enligt anställningsskyddslagen som kombineras på ett sätt som utgör ett missbruk, kan av domstol förklaras.

Avseende de regelförändringar som föranleds av EU-rätten kan särskilt nämnas att en del särskilda skyddsregler kommer att införas i den nationella lagstiftningen genom bemanningsföretagsdirektivets genomförande. Samtidigt är avsikten att genomförandet ska göras på ett sätt som ansluter till den svenska arbetsmarknadsmodellen.

I en departementspromemoria som har utarbetats inom Regeringskansliet under våren, föreslås bestämmelser i utstationeringslagen om att utländska arbetsgivare som utstationerar arbetstagare i Sverige ska vara skyldiga att göra en anmälan till AV om utstationeringen och utse en kontaktperson i Sverige. Syftet med förslagen är att tillgodose de behov som svenska arbetstagarorganisationer och myndigheter har av att kunna komma i kontakt med utländska arbetsgivare som utstationerar arbetstagare i Sverige. Det

bedöms som nödvändigt för att utstationeringslagens regler ska fungera i praktiken och för att säkerställa att utstationerade arbetstagare omfattas av de rättigheter som följer av utstationeringsdirektivet.

Regeringens bedömning är att de insatser som har gjorts inom området förväntas bidra till målet för arbetsrätten på ett bra sätt; en arbetsrätt som skapar förutsättningar för ett arbetsliv som tillgodoser både arbetstagarnas och arbetsgivarernas behov av flexibilitet, trygghet och inflytande.

4.4.5 Lönebildning

Indikatorer och andra bedömningsgrunder för redovisningen

Fyra indikatorer utgör en del i bedömningsunderlaget för insatser inom lönebildningsområdet.

- Antal förlorade arbetsdagar på grund av konflikt,
- Antal medlingsärenden i riksavtalsförhandlingar där MI har förordnat medlare 2001–2010, år med omfattande avtalsrörelser,
- Löneutvecklingen per timme för hela arbetsmarknaden,
- Arbetskraftskostnadsutvecklingen per timme inom näringslivet i förhållande till euroområdet och USA.

Resultat

Avtalsförhandlingarna 2010 var de mest omfattande hittills under 2000-talet. Närmare 3,3 miljoner arbetstagare fick nya avtal under 2010. Det finns sammanlagt cirka 650 centrala kollektivavtal (förbundsavtal) och 550 av dessa löpte ut under 2010. Merparten av de drygt 60 fackliga organisationerna och 50 arbetsgivarorganisationerna var parter i 2010 års avtalsrörelse. De allra flesta avtal löpte ut den 31 mars 2010. Bland dessa märktes flertalet avtal inom industrin, byggavtalen och delar av el- och energisektorns avtal. Även avtalen mellan Svensk Handel och Handelsanställdas förbund, Almega och IT- & Telekomföretagens avtal och flera avtal för flyget löpte ut den 31 mars, liksom avtalet mellan Sveriges Kommuner och Landsting och Svenska Kommunalarbetsförbundet. Inför avtalsrörelsen yrkade arbetsgivarsidan på nollavtal på

central nivå med hänvisning till den allvarliga krisen i industrin och låga avtal i omvärlden. Från LO m. fl. krävdes löneökningar på 2,6 procent per tolv månadersperiod, låglönesattningar och förstärkt fackligt inflytande vid inhyrning av personal från bemanningsföretag.

Resultatet av 2010 års avtalsförhandlingar blev en tydlig nedväxling i löneökningstakten jämfört med föregående avtalsperiod. De första avtalen inom industrin, som sedan kom att bli normerande för resten av arbetsmarknaden, gav löneökningar på 2,6 procent på 18 månader, cirka 1,8 procent räknat över en tolv månadersperiod. Avtalen inom industrin och stora delar av den övriga privata arbetsmarknaden, fick en tydlig baktung profil med mycket låga påslag i början av avtalsperioden och högre i slutet av perioden. Överenskommelsen inom detaljhandeln innebar att en något högre norm än i industrin etablerades för typiska låglöneområden. Löneökningarna i det tvååriga detaljhandelsavtalet uppgick till 4,7 procent, men olika besparingar medförde att avtalet kostnadsberäknades till 3,8 procent, cirka 1,9 procent räknat över en tolv månadersperiod. Motsvarande besparingar gjordes senare på många andra områden där löneökningarna översteg normen. Avtalsperiodens längd varierade avsevärt. Den vanligaste perioden var två år. Industrins avtal blev 18 till 22 månader medan t.ex. Byggavtalet slöts på 35 månader.

Sedan 1997 finns ett avtal mellan tolv arbetsgivarförbund och sju fackförbund inom industrin om industriell utveckling och lönebildning, det s.k. Industriavtalet. Det omfattar cirka 600 000 löntagare. Konjunkturinstitutet har bedömt att avtalet har bidragit till få konflikter och till att den konkurrensutsatta industrin varit lönenormerande. Industriavtalet har varit utsatt för tryck de senaste två avtalsrörelserna och 2010 kunde inte avtalen för arbetare och tjänstemän hållas ihop. Teknikföretagen gjorde först upp med Unionen och Sveriges ingenjörer. Metall, som såg frågan med bemanningsföretag och löptid som viktiga, gjorde upp fem dagar senare. I april 2010 sa Teknikföretagen upp Industriavtalet med Metall. Ett nytt industriavtal under-tecknades dock i juni 2011 (se vidare avsnitt 4.4.6).

Antal förlorade arbetsdagar

Totalt förlorades knappt 28 900 arbetsdagar under 2010 på grund av konflikter på arbetsmarknaden. Av dessa var 26 450 dagar hänförliga

till strejk inom massa- och pappersindustrin. Vid konflikter inom processindustri med tre skift per dygn, blir det många förlorade dagar även om konflikten varar en kort kalendertid. Strejken var den första verkställda konflikten inom industrin sedan industriavtalets tillkomst 1997. De återstående 2 400 förlorade dagarna under avtalsrörelsen är betydligt färre än tidigare år med omfattande avtalsrörelser. Antalet förlorade arbetsdagar till följd av arbetsmarknadskonflikter under perioden 2006–2010 redovisas i nedanstående tabell. Såväl lovliga konflikter (då kollektivavtal löpt ut) som olovliga konflikter (då kollektivavtalens fredsplikt gäller) ingår.

Tabell 4.8 Antal förlorade arbetsdagar på grund av konflikt 2006–2010

År	2006	2007	2008	2009	2010
Antal	1 971	13 666	106 760	1 560	28 892

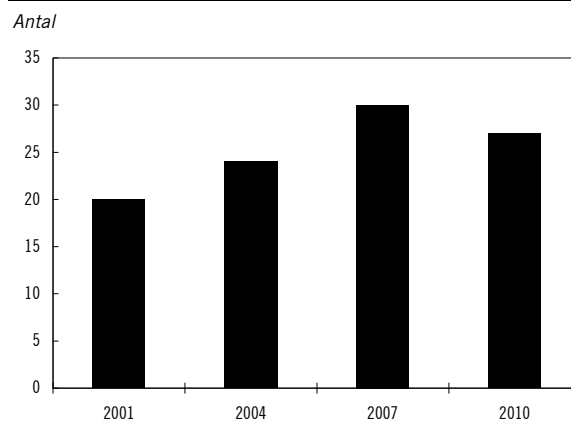
Källa: Medlingsinstitutet.

En internationell jämförelse visar att Sverige har ett lågt antal förlorade arbetsdagar i genomsnitt per 1 000 arbetstagar, färre än tio förlorade dagar per år under perioden 2005–2009. Endast fem av EU:s medlemsstater har färre förlorade dagar. Det bör framhållas att redovisningen i konfliktstatistiken av förlorade dagar inte är exakt. Omfattningen av arbetsnedläggelser i samband med förhandlingar om branschvisa avtal går det att få en relativt god uppfattning om, men andra konflikter utanför avtalsförhållanden är det svårare att kvantifiera. I många länder har det t. ex. under 2009 och 2010 förekommit politiskt motiverad arbetsnedläggelse där det har varit frivilligt att delta.

Antal medlingsärenden

Under 2010 har medlare utsetts i 27 avtalsförhandlingar av de totalt 550 avtalsförhandlingarna mellan nationella förbundsparter. I 16 av de 27 tvisterna utfärdades varsel om stridsåtgärder, som verkställdes i sju fall. Utanför MI:s verksamhet att medla i arbetstvister, ligger områden där parterna har träffat avtal om förhandlingsordning. Industriavtalet (se ovan) är ett sådant avtal. Där utser parterna egna medlare, s.k. opartiska ordföranden. Till skillnad från alla tidigare avtalsrörelser sedan 1997, förekom denna gång flera varsel inom industrin och för första gången verkställdes stridsåtgärder.

Diagram 4.9 Antal medlingsärenden i riksavtalsförhandlingar där MI har förordnat medlare, 2001–2010, år med omfattande avtalsrörelser

Källa: Medlingsinstitutet.

För medling i lokala tvister har MI till sitt förfogande fem fasta medlare med varsitt geografiskt verksamhetsområde. De handlägger i första hand tvister mellan ett fackförbund och en oorganiserad arbetsgivare, ofta om tecknande av kollektivavtal, s.k. hängavtal. Under 2008 kunde en dramatisk minskning av sådana tvister noteras. Även om en ökning har skett under 2009 och 2010, ligger antalet avtalstvister alltså på en historiskt låg nivå och betydligt under genomsnittet för 2000-talet. År 2010 medlades det i 17 lokala tvister. Trots att varsel om stridsåtgärder är regel i de lokala tvisterna om tecknande av kollektivavtal, har ett fåtal varsel trätt i kraft eftersom tvisterna vanligtvis får sin lösning under varseltiden. Sett till det totala antalet kollektivavtalsanslutningar som årligen sker på den svenska arbetsmarknaden, tillkommer en försvinnande liten del efter varsel och medling.

Löneutvecklingen per timme för hela arbetsmarknaden

Löneökningstakten bromsade in påtagligt under 2010. Enligt preliminära utfall från konjunkturlönestatistiken för 2010 uppgick löneökningarna till 2,4 procent för hela arbetsmarknaden, att jämföras med 3,4 procent 2009.

Tabell 4.9 Löneutveckling per timme för hela arbetsmarknaden, 2006–2010

År	2006	2007	2008	2009	2010
Timlön	3,1	3,3	4,3	3,4	2,4

Källa: Medlingsinstitutet, konjunkturlönestatistiken.

Arbetskraftskostnadsutvecklingen per timme

Arbetskraftskostnadsutvecklingen i Sverige har rört sig ned mot nivåerna i de viktiga konkurrentländerna. Inbromsningen i arbetskostnadernas ökningstakt som en följd av finanskrisen gick dock snabbare i omvärlden än i Sverige, där de relativt höga avtalen från 2007 fortfarande gällde en bit in i 2010. Detta medförde att arbetskostnaderna återigen ökade något mer i Sverige än i konkurrentländerna under 2009 och 2010.

Tabell 4.10 Arbetskraftskostnadsutvecklingen per timme inom näringslivet, 2006–2010

Procentuell förändring från föregående år

År	Sverige	Euroområdet ¹	USA
2006	1,7	2,4	2,9
2007	3,4	2,6	3,1
2008	2,4	3,6	2,9
2009	3,8	2,9	1,5
2010	1,9	1,4	1,9

Källa: Eurostat m.fl.

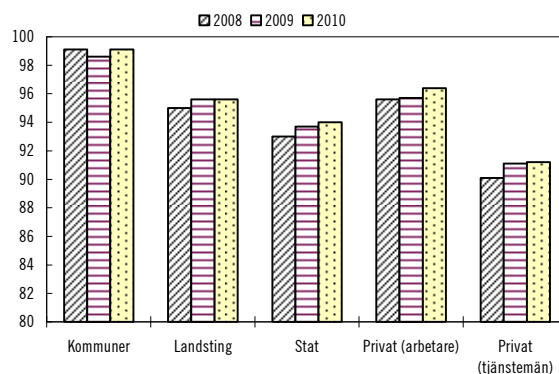
¹ Vägt med KIX.

Löneskillnader mellan kvinnor och män

MI ska enligt sin instruktion analysera löneutvecklingen ur ett jämställdhetsperspektiv. En jämförelse av kvinnors och mäns genomsnittliga löner för hela arbetsmarknaden visar att kvinnor hade 85,2 procent av mäns lön 2009, skillnaden var alltså 14,8 procent. Om man med hjälp av den statistiska metoden standardvägning tar hänsyn till skillnader i yrke, sektor, ålder, utbildning och arbetstid blir löneskillnaden 6,0 procent. Denna skillnad kallas ofta för oförklarad löneskillnad och kan bero på lönediskriminering eller annat som inte låter sig fångas i mätbara variabler. Diagrammet nedan visar att det under 2010 fanns skillnader på upp till åtta procentenheter mellan olika sektorer. Under 2010 var kvinnornas genomsnittslön 99 procent av männens lön inom kommuner medan kvinnornas genomsnittslön var 91 procent av männens lön för tjänstemän inom privat sektor. Resultaten visar dock på en utveckling med svagt minskade löneskillnader mellan kvinnor och män under 2006–2010, särskilt inom staten och privat sektor.

Diagram 4.10 Kvinnors genomsnittslön i procent av mäns genomsnittslön efter sektor, med hänsyn tagen till könsskillnader i yrke, ålder och arbetstid

Procent

Källa: Medlingsinstitutet.

MI har i en fördjupad analys visat att för ledningsarbete i privat sektor, det yrkesområde som har högst genomsnittslön, har andelen kvinnor ökat markant under 2000-talet. Ledningsarbete inom privat sektor är dock den sektor som har det största ovägda lönegapet. Kvinnor tjänar i genomsnitt 83,4 procent av det män tjänar.

Hur kollektivavtalen utformas har betydelse för kvinnors och mäns löner. Den övervägande majoriteten av kollektivavtalen föreskriver att lönen ska vara individuell och differentierad. Detta ska genomföras av de lokala parterna i de former och efter de riktlinjer som anges i förbundsavtalen. Avtalsrörelserna 2004 och 2007 resulterade överlag i att avtalen i olika avseenden tillfördes skrivningar som syftar till att åstadkomma en lönesättning som är sakligt motiverad och fri från diskriminering. När 2010 års avtalsrörelse summeras, kan det konstateras att avtalen ändrats i mycket liten omfattning i de delar som handlar om jämställda löner. Det har inrättats nya arbetsgrupper och påbörjats parts-gemensamma projekt.

Verksamhet vid Medlingsinstitutet

Verksamheten vid MI präglades 2010 av den omfattande avtalsrörelsen. Inför och under avtalsrörelsen har MI haft överläggningar med flertalet parter för att uppmärksamma dem på de samhällsekonomiska förutsättningarna. MI har under slutet av 2009 och början av 2010 arrangerat 20 konferenser och seminarier för arbetsmarknadens parter, medlare och massmedia. Viktiga aktörer som Riksbanken och Konjunkturinstitutet valde att förlägga sina pre-

sentationer om lönebildningens samhällsekonomiska förutsättningar till MI:s seminarier. Detta har bidragit till att MI:s seminarier ses som viktiga evenemang där alla aktörer deltar. MI har förutom detta medverkat i ett stort antal konferenser och seminarier arrangerade av bl.a. arbetsmarknadens parter. Myndigheten har därigenom förmedlat förutsättningarna för avtalsförhandlingarna och därigenom bidragit till en väl fungerande lönebildning.

4.4.6 Analys och slutsatser Lönebildning

Löneökningstakten under 2010 uppgick till 2,4 procent för hela ekonomin, vilket kan jämföras med 3,4 procent 2009. Minskningen är en återspeglning av försämringen på arbetsmarknaden under 2009. Reallöneutvecklingen sjönk från 3,9 procent 2009 till 1,3 procent 2010 på grund av stigande inflation och lägre nominella löneökningar.

Arbetskraftskostnaderna i Sverige ökade mer än i omvärlden under 2009 och 2010. Under 2009 försvagades samtidigt produktiviteten mer än i konkurrentländerna, vilket också bidrog till att kostnaden per producerad enhet ökade snabbare i Sverige än i omvärlden. Den kraftiga försvagningen av kronan under 2009 innebar dock att konkurrenskraften ändå stärktes något detta år.

Utvecklingen under 2010 var delvis den omvända mot 2009. En snabbare ökning av produktiviteten i Sverige än i konkurrentländerna, samtidigt som kronan återhämtades, innebar att konkurrenskraften försvagades under 2010. Sett över en längre tidsperiod framstår emellertid den svenska konkurrenskraften som fortsatt god. Även om arbetskraftskostnaderna i Sverige ökat något mer än i EU och euroområdet, har skillnaden trendmässigt minskat över tiden. I spåren av finanskrisen ökade dock skillnaden återigen när arbetskostnaderna bromsade in kraftigt i omvärlden, medan anpassningen i löner gick långsammare i Sverige som en följd av att de förhållandevis höga avtalen från 2007 års avtalsrörelse fortfarande gällde under 2009 och en bit in i 2010.

En viktig aspekt av lönebildningen är dess inverkan på sysselsättningen. En väl fungerande lönebildning möjliggör en långsiktigt högre sysselsättning och en lägre jämviktsarbetslöshet. Detta kan ske utan att utvecklingen av den långsiktiga reallönenivån påverkas. Det finns lång-

siktiga tecken som indikerar att lönebildningen under de senaste tio åren har haft en positiv inverkan på sysselsättningen.

Avtalsrörelsen under 2010 var mycket omfattande. Helhetsintrycket är att parterna har tagit sitt ansvar för lönebildningen. De avtalade löneökningarna låg i linje med de samhällsekonomiska förutsättningarna. Den konkurrensutsatta industrin har haft en lönenormerande roll. Antalet förlorade arbetsdagar på grund av konflikter var få. Positivt är också att det har skett en liten minskning av löneskillnader mellan kvinnor och män. Det är dock för tidigt för att veta om detta är en trend. Den standardvägda löneskillnaden mellan kvinnor och män har varit i stort sett oförändrad de senaste 15 åren.

Sedan 1997 finns ett avtal mellan parterna inom industrin avseende utvecklingsinsatser och förhandlingsordning, det s.k. Industriavtalet. Avtalet har troligen bidragit till få konflikter inom industrin och till att den konkurrensutsatta industrins avtal har varit normgivande. I april 2010 sade en av parterna på arbetsgivarsidan upp Industriavtalet. Samordning inom industrin ansågs dock viktig för parterna och i juni 2011 tecknades ett nytt industriavtal mellan fem fackliga organisationer och tolv arbetsgivarförbund.

4.5 Politikens inriktning

4.5.1 Utgångspunkter för områdena arbetsmiljö och arbetsrätt

Ett långsiktigt hållbart arbetsliv

Alla människor som kan arbeta ska få möjlighet att göra det utifrån sina förutsättningar. Arbetsmiljön och övriga arbetsvillkor har stor betydelse för att göra detta möjligt. Arbetsmiljöarbetet ska förebygga ohälsa och olycksfall, men också bidra till att utveckla verksamhet och individer. Arbetsrätten ska skapa förutsättningar för ett arbetsliv som tillgodoser både arbetstagarnas och arbetsgivarnas behov av flexibilitet, trygghet och inflytande. Grunderna för arbetsrätten bör bestå även framöver. Arbetsvillkoren kan därmed främja ett långsiktigt och hållbart arbetsliv som gör det möjligt för så många som möjligt att träda in, utvecklas och kvarstå på arbetsmarknaden. Arbetsförhållandena måste vara sådana att de inte utesluter vissa grupper eller personer från arbete.

Ett arbetsliv i förändring

Sverige utgör en del av den globaliserade ekonomin med ett ökat internationellt beroende, vilket innebär möjligheter, men också utmaningar. En stor utmaning ligger i att framgångsrikt och långsiktigt ta vara på all tillgänglig arbetskraft och att bryta utanförskapet för dem som står utanför arbetsmarknaden och arbetslivet. I detta syfte behöver flera olika politikområden samverka. Arbetsförhållanden och arbetsvillkor har en stor betydelse för att kunna möta utvecklingen på ett bra sätt, både på kort och på lång sikt. Utformningen av det arbetsrättsliga regelverket har en viktig roll i det avseendet.

4.5.2 Arbetsmiljö

Regeringens insatser när det gäller arbetsmiljö ska bidra till den övergripande prioriteringen att bryta utanförskapet. Arbetsmiljöinsatser ska motverka utslagning och öka möjligheterna till inträde i arbetslivet. På arbetslivsområdet är lagstiftning det huvudsakliga medlet för att slå fast de grundläggande kraven för att skapa trygghet och flexibilitet i arbetslivet och för att förebygga ohälsa och olycksfall och skapa en bra arbetsmiljö i övrigt. I det fortsatta arbetet med lagstiftningen behöver även regelförenklingsfrågorna beaktas. Det är viktigt att innebörd och sammanhang tydligt framgår för dem som reglerna riktar sig till. Det är i det lokala arbetet på arbetsplatserna i samverkan mellan arbetsmarknadens parter som arbetsvillkoren närmare utformas. Arbetsmarknadens parter har en viktig roll genom möjligheterna att anpassa och komplettera lagstiftningen genom avtal. De har även betydelsefulla uppgifter när det gäller utbildning, opinionsbildning, informationsverksamhet, kunskapsbildning och kunskapsspridning. Det är angeläget att de enskilda individernas ansvar, inflytande och skaparkraft samtidigt tas till vara.

Med en ökad globalisering och större rörlighet mellan olika länder följer ökad invandring, liksom ökad utstationering av arbetskraft. Denna utveckling är i huvudsak positiv, men medför vissa risker för en selekterad arbetsmarknad med sämre arbetsförhållanden för en del av de utifrån kommande arbetstagarna. Arbetsmiljökraven måste upprätthållas på hela arbetsmarknaden. Tillsyn inom detta område är viktig för att

skyddet för arbetstagarna ska upprätthållas och rättvis konkurrens råda.

Inom EU-samarbetet på arbetsmiljöområdet bör höga arbetsmiljökrav värnas mot bakgrund av principen att en bristfällig arbetsmiljö inte får vara ett konkurrensmedel på marknaden, vare sig nationellt eller inom EU:s gemensamma marknad.

4.5.3 En nationell handlingsplan för arbetsmiljöområdet 2010–2015

Den handlingsplan som regeringen har tagit fram inom arbetsmiljöområdet (Skr. 2009/10:249) ska utgöra en grund för arbetsmiljöarbetet under de närmaste fem åren.

Det svenska arbetsmiljöarbetet har varit framgångsrikt och bidragit till att riskerna i arbetslivet minskat. Den nu framtagna nationella handlingsplanen utgår ifrån detta och innebär inte någon tvär omkastning av hur arbetsmiljöarbetet bör bedrivas. Samtidigt menar regeringen att det behövs ett nytänkande. Insatser för att förbättra arbetsmiljön är betydelsefulla för att minska utanförskapet genom att motverka utslagning från arbetslivet och öka möjligheterna till inträde, men bidrar också till att skapa gynnsamma förutsättningar för tillväxt och hälsa. Det ska inte enbart handla om att förhindra en dålig arbetsmiljö, utan i högre grad än tidigare om att se arbetsmiljön som utvecklande för såväl individer som verksamhet. Det innebär inte att de mer traditionella arbetsmiljöfrågorna tonas ned. En viktig del i arbetet är att arbetsmiljön ska bli bättre genom att åstadkomma säkrare jobb med minsta möjliga risk för att drabbas av arbetsrelaterade olyckor och sjukdomar.

I handlingsplanen lyfts ett antal viktiga områden fram. Det första området behandlar arbetslivets risker och möjligheter; systemen för att minska riskerna i arbetsmiljön ska förbättras samtidigt som arbetsmiljöns möjligheter att bidra till hälsa och välbefinnande i högre grad ska uppmärksammas och utvecklas. Det andra området behandlar utanförskapet; arbetsmiljöförutsättningar ska beaktas som en viktig komponent i arbetet med att minska utanförskapet. Det tredje området behandlar konkurrens- och lönsamhet; arbetsmiljö som en viktig konkurrens- och lönsamhetsfaktor ska synliggöras och därmed förstärkas. Det fjärde området behandlar slutligen frågor om medvetenhet och kunskap

inom arbetsmiljöområdet; medvetenhet och kunskap om arbetsmiljöfrågor ska öka i hela samhället.

Utöver de insatser som konkretiserades i handlingsplanen, har ytterligare satsningar i linje med denna tagits fram och påbörjats under året. Dessa insatser har redovisats samlat under avsnitt 4.4.1.

Områden för fortsatta insatser

Fortsatta insatser till stöd för utveckling inom de olika områden som lyfts fram i handlingsplanen kommer efterhand att preciseras.

Ett område som regeringen avser att återkomma till rör eventuella behov och förutsättningar för en sammanhållande aktör för kunskapsförmedling inom arbetsmiljöområdet. De tankar och bedömningar i frågan som det arbetsmiljöpolitiska kunskapsrådet redovisar i Ett nationellt kunskapscenter för arbetsmiljö – behov och förutsättningar (SOU 2011:60) kommer att utgöra underlag för fortsatt beredning inom Regeringskansliet.

I handlingsplanen har också aviserats att regeringen avser att återkomma i frågan om utformningen av arbetsmiljötillsynen. AV:s pilotprojekt att utveckla och pröva tillsynsmetod enligt s.k. screening (en genomgång av samtliga arbetsställen i en bransch) kommer under 2012 att avslutas och utvärderas. Utvärderingen av pilotprojektet kommer att ligga till grund för regeringens ställningstaganden angående eventuella förändringar.

4.5.4 Jämställdhet i arbetslivet

Regeringen avser att tillkalla en delegation som ska bidra till att öka jämställdheten i arbetslivet. Delegationen ska sammanställa och tillgängliggöra kunskap om kvinnors och mäns olika villkor och möjligheter i arbetslivet, liksom de förhållanden som är grunden för dessa skillnader.

4.5.5 Arbetsrätt

Regeringens främsta mål under mandatperioden är att föra Sverige mot full sysselsättning och därigenom minska utanförskapet. Centralt är att underlätta tillskapandet av nya anställningar för grupper med svårigheter att etablera sig på arbetsmarknaden och att skapa möjligheter att

kvarstå i arbete. Målet för arbetsrätten är att skapa förutsättningar för ett arbetsliv som tillgodoser både arbetstagarnas och arbetsgivarnas behov av flexibilitet, trygghet och inflytande.

Ett väl balanserat och förutsägbart arbetsrättsligt system är även en viktig förutsättning för hållbar tillväxt och hög sysselsättning. Den arbetsrättsliga lagstiftningen ska utgöra en stabil grund för förhållandena på arbetsmarknaden. Ett sunt och vitalt arbetsliv trygghet för arbetstagarna är avgörande beståndsdelar för tillväxt. Det är viktigt med goda relationer på arbetsmarknaden, så att arbetstagarna är trygga och arbetsgivarna vågar anställa. Det arbetsrättsliga regelverket ska vara utformat på ett sätt som både arbetsgivare och arbetstagare i så stor utsträckning som möjligt kan ställa sig bakom. Arbetsmarknadens parter ska i stor utsträckning ha möjlighet att göra anpassningar av gällande regler genom kollektivavtal.

Alla människor som kan och vill arbeta ska ges möjlighet att göra det utifrån sina förutsättningar. De arbetsrättsliga reglerna i Sverige ska ge förutsättningar för att kombinera trygga förhållanden på arbetsmarknaden med hög sysselsättning.

Det ska vara enkelt att anställa. Tillsvidareanställningar ska vara grunden på arbetsmarknaden. Samtidigt spelar också tidsbegränsade anställningar en viktig roll.

Regeringen anser att grunderna för arbetsrätten bör bestå också framöver. Regeringen slår vakt om den svenska modellen, där förhållandena på arbetsmarknaden i stor utsträckning regleras genom avtal mellan arbetsmarknadens parter. I föregående års budgetproposition finns dock aviserat vissa mindre förändringar av det arbetsrättsliga regelverket. Arbetet med dessa förändringar har inletts, vilket redovisas i resultatavsnittet 4.4.3.

Med anledning av riksdagens tillkännagivande om Lex Laval m.m. (Bet. 2010/11:AU10, rskr. 2010/11:299) bereds frågan för närvarande inom Regeringskansliet och regeringen avser att återkomma i frågan.

Inom EU-samarbetet är regeringens utgångspunkt på det arbetsrättsliga området, att fokus främst bör läggas på ett effektivt genomförande av existerande regelverk. Eventuellt kan revidering eller förenkling av vissa direktiv vara aktuell. Det är vidare viktigt att gemensamt identifiera framtida utmaningar och att fortsätta att analysera och utbyta erfarenheter.

4.5.6 Lönebildning

Lönebildningen har en avgörande betydelse för konkurrenskraft, sysselsättning, inflation och andra viktiga delar av den samhällsekonomiska utvecklingen. En väl fungerande lönebildning kännetecknas av att mål som hög sysselsättning, prisstabilitet och god reallönetillväxt, blir möjliga att förena.

Regeringen anser att lönebildningen är en fråga för arbetsmarknadens parter. Avtal mellan parterna är att föredra framför lagstiftning, eftersom samförstånd mellan parterna skapar legitimitet och stabilitet för träffade överenskommelser. Statens roll inskränker sig till att skapa ett grundläggande regelverk. I lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet finns regler om stridsåtgärder, tvister och statlig medling. I diskrimineringslagen (2008:567) finns förbud mot lönediskriminering. I Arbetsdomstolen löses tvister om tolkningar av kollektivavtal. Medlingsinstitutet verkar för en väl fungerande lönebildning. Detta åstadkoms, förutom genom medlarnas arbete, genom publicering av statistik och analyser och genom informationsinsatser som konferenser och seminarier.

4.6 Budgetförslag

4.6.1 2:1 Arbetsmiljöverket

Tabell 4.11 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Slagslag	Belopp	År	Slagslag	Belopp
2010	Utfall	578 824		Anslags-sparande	12 554
2011	Anslag	591 037 ¹		Utgifts-prognos	578 126
2012	Förslag	605 609			
2013	Beräknat	607 856 ²			
2014	Beräknat	619 563 ³			
2015	Beräknat	635 505 ⁴			

¹ Inklusive ändringsbudget till statens budget 2011 (prop. 2010/11:99, bet. 2010/11:FiU21) och förslag till ändringsbudget i samband med denna proposition.

² Motsvarar 595 080 tkr i 2012 års prisnivå.

³ Motsvarar 594 250 tkr i 2012 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 594 251 tkr i 2012 års prisnivå.

Ändamålet för anslaget är förvaltningskostnader vid Arbetsmiljöverket (AV) och vissa utgifter för bidrag till den regionala skyddsombudsverksamheten. Den huvudsakliga verksamheten är tillsynsverksamhet, kunskapsbildning och informationsverksamhet och kriterieverksamhet.

Den del av utgifterna under anslaget som avser AV:s förvaltning uppgick till 473 miljoner kronor 2010, vilket var 16 miljoner kronor mer än 2009. Anslagssparandet för 2010 uppgick till knappt 8 miljoner kronor. Antalet årsarbetskrafter uppgick till i medeltal 527 under 2010, vilket är en ökning med 18 årsarbetskrafter jämfört med 2009. Sedan 2006 har antalet årsarbetskrafter minskat med 267.

Utgifterna för den regionala skyddsombudsverksamheten uppgick till 101 miljoner kronor under 2010, vilket motsvarar 2009 års förbrukning. De medel som har avsatts för företagshälsovårdsutbildning under regeringens disposition och kunskapsbildning inom området arbetsmiljö och lönsamhet till Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärderings disposition, har avslutats under 2010. Anslagssparandet utöver AV:s förvaltning uppgick till knappt 5 miljoner kronor och har förts bort som en indragning av anslagsbelopp.

För 2011 har AV tilldelats drygt 489 miljoner kronor för förvaltningskostnader. Drygt 101 miljoner kronor tilldelades den regionala skyddsombudsverksamheten 2011, vilket var oförändrat jämfört med 2010.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 4.12 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2010	14 979	15 284	-305
Prognos 2011	13 500	13 500	0
Budget 2012	11 500	11 500	0

Uppdragsverksamheten omfattar huvudsakligen den särskilda informationsverksamheten, men även försäljning från informationssystemet om arbetsskador (ISA). Den särskilda informationsverksamheten består främst av försäljning av verkets föreskrifter.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under ramanslaget 2:1 *Arbetsmiljöverket* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 18 400 000 kronor under 2013.

Skälen för regeringens förslag:

Arbetsmiljöverket beslutar om bidrag under anslaget för den regionala skyddsombudsverksamheten som medför utgifter kommande budgetår.

Tabell 4.13 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden*Tusental kronor*

	Utfall 2010	Prognos 2011	Förslag 2012	Beräknat 2013	Beräknat 2014	Beräknat 2015
Ingående åtaganden	18 016	18 391	18 400			
Nya åtaganden	18 391	18 400	18 400			
Infriade åtaganden	-18 016	-18 391	-18 400	-18 400	0	0
Utestående åtaganden	18 391	18 400	18 400			
Erhållet/föreslaget bemyndigande	18 400	18 400	18 400			

Regeringens överväganden

Med anledning av de förslag till nya bestämmelser i utstationeringslagen att utländska arbetsgivare som utstationerar arbetstagare i Sverige ska vara skyldiga att göra en anmälan till AV och att verket ska utöva tillsyn över reglerna, föreslår regeringen att anslaget tillfälligt ökas med 4,8 miljoner kronor 2012. Se vidare avsnitt 4.4.3.

I samband med budgetpropositionen för 2010 gjordes en satsning på 8 miljoner kronor per år under perioden 2010–2012 för att i ett pilotprojekt utveckla och prova screening som metod i tillsynsverksamheten. Finansiering sker genom att anslag 1:2 *Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd* minskas med motsvarande belopp.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag på 605 609 000 kronor för 2012.

Tabell 4.14 Härlledning av anslagsnivån 2012–2015, för 2:1 Arbetsmiljöverket

Tusental kronor

	2012	2013	2014	2015
Anvisat 2011 ¹	591 037	591 037	591 037	591 037
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löneomräkning ²	5 213	18 014	30 611	46 606
Beslut	4 679	-8 245	-8 415	-8 632
Övrigt ³	4 680	7 050	6 331	6 493
Förslag/beräknat anslag	605 609	607 856	619 563	635 505

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2010 (bet. 2010/11:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på ändringsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2011 års budget för staten. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2013–2015 är preliminär och kan komma att ändras.

³ Övergångseffekter till följd av kostnadsmissig avräkning av myndigheternas förvaltningsutgifter redovisas under övrigt. Anslaget minskas 2014 och 2015 till följd av beräknade samordningsvinster i samband med att ett e-förvaltningsprojekt kommer att genomföras i statsförvaltningen.

4.6.2 2:2 Arbetsdomstolen

Tabell 4.15 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2010	28 302	-568	
2011	Anslag	30 239 ¹	28 393
2012	Förslag	30 230	
2013	Beräknat	30 801 ²	
2014	Beräknat	31 406 ³	
2015	Beräknat	32 241 ⁴	

¹ Inklusive ändringsbudget till statens budget 2011 (prop. 2010/11:99, bet. 2010/11:FiU21) och förslag till ändringsbudget i samband med denna proposition.

² Motsvarar 30 230 tkr i 2012 års prisnivå.

³ Motsvarar 30 188 tkr i 2012 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 30 187 tkr i 2012 års prisnivå.

Ändamålet för anslaget är förvaltningskostnader vid Arbetsdomstolen. Verksamheten består i att pröva arbetsrättsliga tvister, dvs. tvister mellan arbetsgivare och arbetstagare.

Regeringens överväganden

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag på 30 230 000 kronor för 2012.

Tabell 4.16 Härlledning av anslagsnivån 2012–2015, för 2:2 Arbetsdomstolen

Tusental kronor

	2012	2013	2014	2015
Anvisat 2011 ¹	30 239	30 239	30 239	30 239
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löneomräkning ²	-10	561	1 210	2 046
Beslut	1	1	1	1
Övrigt ³	0	0	-44	-45
Förslag/beräknat anslag	30 230	30 801	31 406	32 241

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2010 (bet. 2010/11:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på ändringsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2011 års budget för staten. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2013–2015 är preliminär och kan komma att ändras.

³ Anslaget minskas 2014 och 2015 till följd av beräknade samordningsvinster i samband med att ett e-förvaltningsprojekt kommer att genomföras i statsförvaltningen.

4.6.3 2:3 Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar

Tabell 4.17 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2010	73	22	
2011	Anslag	92 ¹	88
2012	Förslag	93	
2013	Beräknat	95 ²	
2014	Beräknat	97 ²	
2015	Beräknat	99 ²	

¹ Inklusive ändringsbudget till statens budget 2011 (prop. 2010/11:99, bet. 2010/11:FiU21) och förslag till ändringsbudget i samband med denna proposition.

² Motsvarar 93 tkr i 2012 års prisnivå.

Ändamålet för anslaget är kostnader för verksamheten vid Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar. Kostnaderna består huvudsakligen av arvoden och ersättningar.

Nämnden har under 2010 inte hållit något sammanträde i plenum, men däremot avgjort ett ärende som föredrogs för nämnden under 2009.

För närvarande finns två pågående ärenden i nämnden som gäller av arbetstagare begärda utlåtanden enligt lagen (1949:345) om rätten till arbetstagares uppfinningar.

Regeringens överväganden

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag på 93 000 kronor för 2012.

Tabell 4.18 Härledning av anslagsnivån 2012–2015, för 2:3 Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar

Tusental kronor

	2012	2013	2014	2015
Anvisat 2011 ¹	92	92	92	92
Förändring till följd av:				
Pris- och löne- omräkning ²	1	3	5	7
Förslag/beräk- nat anslag	93	95	97	99

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2010 (bet. 2010/11:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på ändringsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2011 års budget för staten. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2013–2015 är preliminär och kan komma att ändras.

4.6.4 2:4 Internationella arbetsorganisationen (ILO)

Tabell 4.19 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2010	Utfall	29 039	Anslags- sparande	3 627
2011	Anslag	32 622 ¹	Utgifts- prognos	27 600
2012	Förslag	32 622		
2013	Beräknat	32 622		
2014	Beräknat	32 622		
2015	Beräknat	32 622		

¹ Inklusive ändringsbudget till statens budget 2011 (prop. 2010/11:99, bet. 2010/11:FiU21) och förslag till ändringsbudget i samband med denna proposition.

Ändamålet för anslaget är huvudsakligen kostnader för Sveriges medlemsavgift till Internationella arbetsorganisationen (ILO). En mindre del utgör kostnader för deltagande i ILO:s verksamhet och för ILO-kommittén.

ILO:s beslutande organ, Internationella arbetskonferensen, antog i juni 2011 arbetsprogram och budget för perioden 2012–2013, omfattande 861,6 miljoner schweizerfranc. Enligt beslut av internationella arbetskonferensen i juni 2011 utgör Sveriges andel av budgeten 1,065 procent av ILO:s budget för 2012, vilket är

oförändrat jämfört med 2011. Sveriges medlemsavgift för 2012 beräknas därmed till 3,9 miljoner schweizerfranc, vilket är 0,1 miljoner schweizerfranc högre jämfört med 2011. Medlemsavgiften i svenska kronor bestäms av den svenska kronans växelkurs mot schweizerfrancen vid utbetalningsdagen i början av 2012. I det närmaste hela anslagssparandet från 2010 har förts bort som en indragning av anslagsbelopp.

Regeringens överväganden

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag på 32 622 000 kronor för 2012.

4.6.5 2:5 Medlingsinstitutet

Tabell 4.20 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2010	Utfall	46 005	Anslags- sparande	10 982
2011	Anslag	56 024 ¹	Utgifts- prognos	48 954
2012	Förslag	56 686		
2013	Beräknat	58 157 ²		
2014	Beräknat	59 240 ³		
2015	Beräknat	60 676 ³		

¹ Inklusive ändringsbudget till statens budget 2011 (prop. 2010/11:99, bet. 2010/11:FiU21) och förslag till ändringsbudget i samband med denna proposition.

² Motsvarar 56 686 tkr i 2012 års prisnivå.

³ Motsvarar 56 607 tkr i 2012 års prisnivå.

Ändamålet för anslaget är förvaltningskostnader och kostnader för lönestatistik för Medlingsinstitutet (MI). Den huvudsakliga verksamheten är medling i arbetstvister och ansvar för den officiella svenska lönestatistiken och att verka för en väl fungerande lönebildning. Under 2010 uppgick kostnaderna för medling till knappt 8 miljoner kronor och kostnaderna för analys och information till drygt 38 miljoner kronor. Av anslagssparandet har drygt 9 miljoner kronor förts bort som en indragning av anslagsbelopp.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet**Tabell 4.21 Uppdragsverksamhet***Tusental kronor*

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2010	0	0	0
Prognos 2011	3 000	3 000	0
Budget 2012	3 500	3 500	0

MI får efter överenskommelse med Sida delta i ett treårigt förvaltningsbistandsprojekt i Ukraina som syftar till att utveckla en myndighet med liknande uppgifter som de MI har.

Regeringens överväganden

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag på 56 686 000 kronor för 2012.

Tabell 4.22 Härledning av anslagsnivån 2012–2015, för 2.5 Medlingsinstitutet*Tusental kronor*

	2012	2013	2014	2015
Anvisat 2011 ¹	56 024	56 024	56 024	56 024
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löne- omräkning ²	662	2 133	3 298	4 736
Övrigt ³	0	0	-82	-84
Förslag/ beräknat anslag	56 686	58 157	59 240	60 676

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2010 (bet. 2010/11:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på ändringsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2011 års budget för staten. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2013–2015 är preliminär och kan komma att ändras.

³ Övergångseffekter till följd av kostnadsmässig avräkning av myndigheternas förvaltningsutgifter redovisas under övrigt. Anslaget minskas 2014 och 2015 till följd av beräknade samordningsvinster i samband med att ett e-förvaltningsprojekt kommer att genomföras i statsförvaltningen.